

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – «магістр»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка промисловості»



КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
на тему: *«Формування та використання прибутку на підприємствах виноробної галузі»*

КРМ.ЕП.1.938-03.1.7

Здобувач Драган Д.О.

Керівник проф., д.е.н. Самофатова В.А.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри
економіки промисловості _____ Олександр ПАВЛОВ

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ ім. Г.Е. Вейнштейна

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – «магістр»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри
економіки промисловості

«___» _____ 2022 р.

З А В Д А Н Н Я Н А К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н У Р О Б О Т У М А Г І С Т Р А здобувача

Дениса ДРАГАНА

1. Тема роботи: **«Формування та використання прибутку на підприємствах виноробної галузі»**

Затверджена наказом від 5 грудня 2022 р. наказ № 938-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 05 грудня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: статистична звітність роботи підприємства за два роки; історія підприємства, дані з електронного ресурсу щодо їх виробничої діяльності; підручники, монографії, методичні вказівки і т.і.

Зміст кваліфікаційної роботи магістра: ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ
ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» І ТОВ «ШАБО»
ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРИБУТКУ ПРАТ
«ОДЕСАВИНПРОМ» ТА ТОВ «ШАБО»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

3. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) –
 1. Таблиця 1. Трактуювання поняття «прибутковість» деякими авторами
 2. Таблиця 2. Види прибутку підприємства
 3. Рис. 1. Класифікація прибутку за видами діяльності
 4. Рис. 2. Види рентабельності
 5. Рис. 3. Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств
 6. Рис. 4 Динаміка обсягу виробництва винограду в Україні 2017-2021 рр.
 7. Рис. 5 Динаміка обсягу виробництва вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал
 8. Рис. 6 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал
 9. Рис. 7 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. грн
 10. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром»
 11. Таблиця 4. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Одесавинпром»
 12. Таблиця 5. Техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Одесавинпром» до і після впливу заходу
 13. Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «ШАБО»
 14. Таблиця 7. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «ШАБО»
 15. Таблиця 8. Техніко-економічні показники діяльності ТОВ «ШАБО» до і після впливу заходу

2. Консультанти по роботі із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

3. Дата видачі завдання 31 серпня 2023 р.

Керівник _____ Самофатова В.А.

Завдання прийняв до виконання _____ Драган Д.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітки
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	31.08.23 – 05.09.23	Виконано
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємств та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	06.09.23 – 25.09.23	Виконано
3. <i>Проекти заходів з підвищення прибутку підприємств</i>	26.10.23 – 25.11.23	Виконано
5. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.11.23 – 05.12.23	Виконано

Керівник роботи _____ Самофатова В.А.

Здобувач-дипломник _____ Драган Д.О.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Драган Д.О.

АНОТАЦІЯ

КР містить 133 сторінки, 42 таблиці, 12 рисунків, список використаних джерел з 31 найменування, 15 додатків.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних основ оцінки формування та використання прибутку діяльності виноробних підприємств, а також визначення факторів та резервів його зростання.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні **завдання**:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення категорії «прибуток підприємства», оцінки рівня прибутковості діяльності та охарактеризувати фактори та резерви її зростання;
- розкрити методи оцінки прибутковості діяльності підприємства;
- дати оцінку сучасному стану ринку виноробної продукції;
- оцінити загальну ефективність діяльності та її прибутковість на виноробних підприємствах;
- визначити шляхи та напрями підвищення прибутковості діяльності підприємств.

Об'єктом дослідження в роботі є процес оцінки формування та використання прибутку у виноробній галузі.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні основи підвищення прибутковості діяльності підприємств виноробної галузі.

За результатами виконаної роботи розроблено заходи з підвищення прибутку у виноробній галузі.

Одержані результати можуть бути використані у господарській діяльності обраних підприємств.

Рік виконання роботи 2023

Рік захисту роботи 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ	
ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....10	
1.1. Прибуток як економічна категорія.....	10
1.2. Фактори та резерви підвищення прибутковості діяльності	
Підприємства.....	25
1.3. Методика оцінки прибутковості підприємства.....	33
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» І ТОВ «ШАБО»	
ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ	
УКРАЇНИ.....43	
2.1. Характеристика та діагностика стану виноробної галузі	
України.....	43
2.2. Техніко-економічна характеристика ПрАТ	
«Одесавинпром».....	51
2.2.1. Техніко-економічний аналіз виробничої діяльності ПрАТ	
«Одесавинпром».....	52
2.3. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Шабо».....	67
2.3.1. Техніко-економічний аналіз виробничої діяльності ТОВ «ПТК	
ШАБО».....	74
Висновки до розділу 2.....	86
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРИБУТКУ ПРАТ	
«ОДЕСАВИНПРОМ» ТА ТОВ «ШАБО».....89	
3.1. Впровадження установки з керамічною мембраною мікрофільтрації	
для виробництва білого вина фірми BTS Engineering (модель BTS-MF5000)	
на ПрАТ «ОДЕСАВИНПРОМ».....	89
3.2. Впровадження проекту з виробництва тихого вина, закупореного	
інноваційним ковпачком (Justspin) на ТОВ «ШАБО».....	101

Висновки до розділу 3.....	114
ВИСНОВКИ.....	115
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123
ДОДАТКИ.....	127

ВСТУП

В умовах військового стану, постковідних наслідків та загального зниження ділової активності більшість підприємств ведуть боротьбу за виживання. При цьому одним із напрямів такого виживання є зміна стратегічних орієнтирів підприємств з метою поліпшення їх становища на ринку, збереження господарської діяльності та формування достатнього для цього фінансового результату. Ключовими шляхами виходу з ситуації, що склалася, є освоєння виготовлення нової продукції, яка є конкурентоздатною на зовнішньому та внутрішньому ринках, з реалізацію інноваційних та інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання і впровадженням різного роду нових технологій. При цьому базовою складовою фінансової політики підприємства є отримання позитивного фінансового результату у вигляді прибутку та забезпечення необхідного рівня рентабельності діяльності.

Питання формування стратегії розвитку підприємства з метою одержання прибутку в умовах війни набувають все більшої актуальності.

Студент	Драган Д.О.			КРМ.ЕП.1.938-03.1.7		
				Текстова частина	Стад	Стор.
						7
Керівник	Самофатова В.А.				ОНТУ	
Зав. каф.	Павлов О.І.					

Серед всіх економічних показників прибуток є основною результируючою характеристикою його діяльності, а рентабельність – показником ефективності такої роботи. За умов значних обмежень в фінансуванні підприємств прибуток виступає ключовим джерелом фінансових ресурсів та основою інноваційного розвитку організації, відтворення виробничої потужності, модернізації технологічного та технічного забезпечення, впровадження принципів соціальної відповідальності, реалізації інтересів усіх зацікавлених сторін (власників, найманих працівників, стейкхолдерів, держави).

Питання сутності прибутку і прибутковості, еволюції підходів до їх трактування, визначення структури, методів оцінювання, визначення факторів впливу та напрямів його підвищення розглядаються у працях відомих науковців: Д. Рікардо, А. Сміта, К. Маркса, Дж. М. Кейнса, А. Маршалла, Л. Вальраса, І. Фішера. Серед сучасних науковців, які займаються проблемами формування та використання прибутку підприємства варто відзначити І. Бланка, А. Поддєрьогіна, С. Мочерного, О. Бандурка, М. Данилюка, І. Матющенка, В. Меца, С. Покропивного, Т. Фролову, О. Гетьмана, Є. Бородіну, Г. Савицьку, О. Філімоненкова та багатьох інших.

Згаданими науковцями зроблено значний внесок у розробку теоретико- методологічних основ визначення економічної сутності прибутку та процесів його формування і використання. Разом з тим, фінансова теорія і практика сьогодення свідчать, що процес формування прибутку суб'єктів господарювання, ефективність його формування й використання досліджені недостатньо, без урахування зростання відкритості економіки України, посилення впливу глобалізаційних процесів на стан фінансової системи. Також сьогодні не повною мірою враховуються галузеві особливості формування та використання прибутків підприємств.

Все вищезазначене свідчить про виключну актуальність обраної теми дослідження.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних основ оцінки формування та використання прибутку діяльності виноробних підприємств, а також визначення факторів та резервів його зростання.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні завдання:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення категорії «прибуток підприємства», оцінки рівня прибутковості діяльності та охарактеризувати фактори та резерви її зростання;
- розкрити методи оцінки прибутковості діяльності підприємства;
- дати оцінку сучасному стану ринку виноробної продукції;
- оцінити загальну ефективність діяльності та її прибутковість на виноробних підприємствах;
- визначити шляхи та напрями підвищення прибутковості діяльності підприємств.

Об'єктом дослідження в роботі є процес оцінки формування та використання прибутку у виноробній галузі.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні основи підвищення прибутковості діяльності підприємств виноробної галузі.

Методологічною основою роботи є положення економічної теорії, методи наукового пізнання та фінансового аналізу щодо визначення стану та рівня прибутковості. Зокрема, в процесі виконання поставлених завдань використовувалися: абстрактно-логічний метод – при з'ясуванні економічної природи прибутку, його теоретичної сутності та особливостей формування і використання; методи порівняння, аналізу і синтезу – при дослідженні стану зовнішнього середовища підприємства; статистичний метод – для визначення стану та факторів впливу на формування прибутку підприємства.

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативні акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, дані Державної служби статистики України, результати теоретичних та практичних розробок вітчизняних і зарубіжних авторів, фінансова звітність досліджуваного підприємства, матеріали мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Прибуток як економічна категорія

Категорія «прибуток» є однією з ключових в економічній науці, яка відображає економічні результати діяльності підприємства або господарюючої організації. Вперше поняття прибутку з'явилося у давніх цивілізаціях, де ведення торгівлі та господарської діяльності було важливою частиною життя людей. Перші згадки про поняття прибутку в історії економіки пов'язані з давньогрецькою філософією. Філософ Піфагор вже в V ст. до нашої ери вважав, що прибуток є результатом правильної організації виробництва і торгівлі. Арістотель зазначав, що прибуток залежить від обсягу продажів та маржинальної прибутковості. Тим не менш, у середньовіччі, коли переважала феодальна система влади, поняття прибутку як економічна категорія було відсутнім [1, с. 215].

Генезис категорії «прибуток» в сучасному його розумінні розпочався в XVIII столітті з виникненням фізіократичної школи економічної думки, яка вперше докладно розглянула поняття прибутку [2, с. 315]. Фізіократи вважали, що прибуток є результатом ефективного використання земельних ресурсів. Основні тези фізіократів полягали в тому, що прибуток може бути отриманий виключно за допомогою продуктивної діяльності, а не шляхом торгівлі або активної державної політики. За їхньою концепцією, економіка має бути орієнтована на розвиток виробництва, яке забезпечує зростання прибутку та розвиток національної економіки в цілому [3, с. 311]. В цілому, фізіократи зробили вагомий внесок в розвиток економічної науки, допомогли визначити роль прибутку в економіці та започаткували дискусії щодо його визначення. Вони вбачали прибуток як результат правильного використання земельних ресурсів та раціонального використання природних ресурсів.

Наступний етап розвитку категорії «прибуток» пов'язаний вже з

класичною школою політекономії, в якій прибуток розглядався як один із найважливіших елементів економічного зростання. Одним із перших, хто приділяв велику увагу прибутку, був Дж. Бентам. У своїх роботах він висловлював ідею, що прибуток – це винагорода за ризик, який несе підприємець [2, с. 225]. Він вважав, що підприємець має бути винагороджений за ризик інвестування своїх коштів у певний проєкт, оскільки цей ризик може виявитися невиправданим. Інший представник класичної школи, Д. Рікардо, розглядав прибуток з позиції трудової теорії вартості. Він вважав, що прибуток виникає завдяки різниці між ціною продажу товару та витратами на її виробництво. Прибуток, на його думку, є винагородою за організацію виробництва та управління ризиками [4, с. 227]. Категорія прибутку була детально досліджена іншими представниками класичної економічної школи, зокрема А. Смітом та Т. Мальтусом. Вони розглядали прибуток як важливий елемент економічної системи та вважали, що його наявність стимулює розвиток виробництва та економічне зростання. Варто також відзначити, що класичні економісти розрізняли два типи прибутку: підприємницький та земельний. Підприємницький прибуток виникає в результаті успішного ведення бізнесу, тоді як земельний прибуток виходить від використання землі та інших природних ресурсів [2, с. 158]. В цілому, прибуток у класичній економічній школі розглядався як ключовий елемент економічної системи, який стимулює підприємництво, розвиток виробництва та зростання економіки загалом.

Значне місце прибуток займає і в марксистській економічній теорії. У теорії К. Маркса прибуток є надлишком вартості продукту над витратами його виробництва, який отримує капіталіст завдяки експлуатації робочої сили. Однак, на відміну від класичної політекономії, представники зазначеної економічної школи заперечували, що прибуток можна отримати справедливо. Вони стверджували, що прибуток є результатом експлуатації робітничого класу капіталістами, і що його

отримання несумісне з ідеєю справедливості та рівності у суспільстві [3, с. 311]. Марксистська концепція прибутку суттєво відрізняється від класичної економічної школи. Вона заклала основи для розвитку теорій про прибуток та експлуатацію робітничого класу в рамках марксистської теорії.

Значне місце категорія «прибуток» займає в неокласичній школі. Так, концепція прибутку була розвинена у роботах таких вчених, як А. Маршалл, Л. Вальрас та І. Фішер. А. Маршалл наголошував, що «прибуток – це винагорода за підприємництво, за вміння використовувати якнайкраще ресурси, що надаються підприємцю». В свою чергу Л. Вальрас стверджував, що «прибуток – це різниця між доходами та витратами виробництва. Вона виникає в результаті використання різних виробничих факторів, таких як праця, капітал та земля, з метою створення більш цінних продуктів». І. Фішер вважав, що «прибуток – це різниця між загальною виручкою та загальними витратами виробництва. Вона виникає в результаті того, що підприємець використовує свій капітал та вміння для створення більш цінних товарів чи послуг, ніж ті, які можуть бути зроблені іншими виробниками» [7, с. 389]. В цілому, у неокласичній економічній школі поняття прибутку сприймається як ключовий елемент функціонування ринкової економіки. Неокласики вважають, що ринкові відносини ґрунтуються на мотивації індивідуальних агентів максимізувати свою вигоду. У рамках цієї школи прибуток розглядається як різниця між доходами та витратами, яку підприємство отримує від виробництва та продажу товарів та послуг. Неокласична економічна школа стверджує, що підприємства прагнуть максимізувати свій прибуток, обираючи оптимальне поєднання витрат на виробництво та ціни на товари.

Неокласична економічна школа також наголошує на важливості інновацій та технологічного прогресу в процесі максимізації прибутку. Підприємства, які здатні розробляти нові технології або впроваджувати інновації у виробництво, можуть отримувати більший прибуток, ніж їхні конкуренти.

Значний внесок в розвиток економічної теорії щодо категорії «прибуток» зробила кейнсіанська школа. Дж. М. Кейнс не розглядав прибуток як головний мотив підприємництва, як це робили його попередники із класичної та неокласичної школи. Натомість він вважав, що підприємницька діяльність здійснюється в умовах невизначеності та ризику, і що прибуток залежить від ефективного управління цими факторами. Дж. М. Кейнс стверджував, що прибуток – це різниця між загальною виручкою та загальними витратами виробництва, яка може бути досягнута в умовах повної конкуренції на ринку. Він вважав, що прибуток не є визначальним фактором у прийнятті підприємницьких рішень, і що він може бути отриманий лише за певних умов, таких як наявність заощаджень, які можуть бути інвестовані у виробничі потужності [3, с. 235]. Крім того, Дж. М. Кейнс вважав, що прибуток має бути використаний для інвестування у розвиток економіки, а не для задоволення потреб окремих підприємців. Він наголошував, що головною метою економічної політики має бути забезпечення повної зайнятості та стабільності економічного зростання, а не максимізація прибутку. Таким чином, генезис категорії «прибуток» у кейнсіанській економічній школі пов'язаний з переходом від застарілих уявлень про прибуток як основного мотиву підприємництва до більш складного та реалістичного розуміння ролі прибутку в економічній системі. Кейнсіанська школа підкреслює, що прибуток залежить від багатьох факторів, включаючи ефективне управління ризиками, інвестиції у виробничі потужності та використання прибутку для забезпечення стабільності економічного зростання та повної зайнятості.

Прибуток як ключова економічна категорія займає провідне місце і в неоінституціональній теорії, яка виникла та стала популярною наприкінці ХХ ст. У межах неоінституціональної школи, поняття прибутку розглядається у контексті трансакційних витрат, що виникають в результаті недосконалості інститутів. На думку О. Вільямсона,

прибуток є мірою ефективності використання різних інститутів за умов невизначеності та неповноти інформації. Він виділяв дві форми прибутку: ренти та підприємницький прибуток. Рента виникає в умовах неповноти інформації та відноситься до доходів, які отримуються в результаті використання унікальних ресурсів, які не можуть бути легко замінені. Підприємницький прибуток – це винагорода за ризик та невизначеність, пов'язані з прийняттям рішень на ринку чи всередині фірми [4, с. 229].

Таким чином, для неоінституціоналістів прибуток – це результат не тільки економічної діяльності, а й взаємодії між інститутами, які визначають права та обов'язки підприємців та впливають на структуру ринку. Вони вважають, що інституційне середовище, в якому функціонує підприємець, істотно впливає на розмір і форму прибутку, а також на поведінку підприємця в цілому.

В таблиці 1.1. представлені трактування прибутку провідними науковцями з позиції сучасної економічної теорії та практики.

Таблиця 1.1

Сучасні підходи до трактування поняття «прибуток»

Автор або джерело	Визначення сутності поняття «прибуток»
Господарський кодекс України	Прибуток суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат і суму амортизаційних відрахувань
П(с)БО 3 «Звіт про фінансові результати»	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати
О. Бандурка	Прибуток підприємства – це перевищення доходів від його діяльності над сумою видатків; він являє собою єдину форму його власних доходів
М. Данилюк	Прибуток – частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб'єкта
О. Кривицька	Прибуток – кінцевий результат, який створює підприємству фінансові ресурси, що необхідні для розширення його діяльності, необхідні для формування його сталості та конкурентоспроможності на ринку товарів і послуг
І. Матюшенко	Прибуток підприємства в загальному розумінні являє собою частину вартості додаткового продукту, створеного працею, і є складовою частиною доходу підприємства

С. Мочерний	Прибуток – це перетворена форма додаткового продукту й додаткової вартості, яка виражає відносини між власниками засобів виробництва і найманими працівниками з приводу його створення та привласнення
В. Мец	Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці
І. Олійник	Прибуток є не лише результатом успішної діяльності, в контексті підприємництва він виступає як фактор організації виробництва
А. Поддєрьогін	Прибуток – це частина заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу
С. Покропивний	Прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства
В. Коденко	Прибуток – це додаткова вартість, яка утворюється в процесі виробництва понад вартість спожитих виробничих ресурсів і робочої сили
М. Огійчук	Прибуток – це грошове вираження основної частини грошових накопичень, які створені підприємствами різних форм власності
О. Висока	Прибуток – змінена форма додаткової вартості, виробленої, реалізованої, готової до розподілу, що сформована в процесі суспільного відтворення для задоволення різних інтересів підприємства та його власників
О. Гетьман, В. Шаповал	Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості
Є Бородіна	Прибуток – основне власне внутрішнє фінансове джерело, яке забезпечує розвиток підприємства на принципах самофінансування
І. Ігнатюк	Прибуток – основний критерій ефективності господарювання
Л. Шваб	Прибуток – це частина коштів, що надійшла на підприємство в результаті реалізації продукції за вирахуванням податкових платежів та інших витрат, що виникли під час виробництва та реалізації продукції
О. Ширягіна	Прибуток – це форма комплексного доходу, яка забезпечує процес управління фінансами підприємства та яка утворилася за результатами застосування капіталу у різних сферах діяльності
В. Завгородній	Прибуток – це економічна категорія, різниця між валовим вииторгом (без податку на додану вартість і акцизного збору) та витратами на виробництво і реалізацію продукції
Г. Савицька	Прибуток – це частина чистого доходу, створеного в процесі виробництва та реалізованого в сфері обігу, який безпосередньо отримують підприємства
Г. Кірейцев	Прибуток визначається як найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому підсумку свідчить про обсяг та якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості
І. Бойчик	Прибуток – це частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних із виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності.

О. Філімоненков	Прибуток – це грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарюючих суб'єктів. Він характеризує дохідність підприємства від проведення відповідних заходів, окупленість вкладених витрат і використаного майна в результаті проведення заходів
М. Білик	Прибуток являє собою додаткову вартість, яка створюється під час процесу виробництва понад вартість виробничих ресурсів та робочої сили що були використані
І. Бланк	Прибуток це мірило фінансового стану кожного підприємства, основна характеристика рентабельності вкладення коштів в активи підприємства
А Турило	Прибуток є грошовим вираженням основної частини грошових накопичень, які були створені підприємствами, що мають різні форми власності

Джерело: складено автором на основі [4; 9–24].

Аналіз представлених в таблиці 1.1 трактувань «прибутку» дозволяє зробити певні висновки. Так, визначення прибутку відповідно до положень Господарського кодексу України фокусується на фінансових результатах господарської діяльності, визначених як різниця між валовим доходом і валовими витратами підприємства за певний період. Це визначення можна вважати досить точним, оскільки воно відображає показник, який використовується у більшості фінансових звітів та є основним для оцінки успішності підприємства. Визначення прибутку відповідно до П(С)БО 3 відображає прибуток як різницю між доходами та пов'язаними з ними витратами, і може розглядатись як більш спрощена форма визначення прибутку, яка не враховує амортизаційні відрахування.

Трактування прибутку О. Бандурки є більш загальним і описує прибуток як перевищення доходів від діяльності над сумою витрат. Це визначення може використовуватись в більшширокому контексті, а не тільки в контексті господарської діяльності. Визначення прибутку від М. Данилюка вказує на те, що прибуток є частиною вартості додаткового продукту, вираженої в грошових одиницях. Визначення також наголошує на тому, що прибуток є частиною чистого доходу та він є основною формою грошових накопичень для господарського суб'єкта.

О. Кривицька визначає прибуток як кінцевий результат, який створює підприємству фінансові ресурси для розширення його діяльності та

формування сталості та конкурентоспроможності на ринку. Таким чином, її погляд щодо прибутку зосереджений на його функціональному значенні для підприємства. І. Матюшенко розглядає прибуток як частину вартості додаткового продукту, що створена працею і являється складовою частиною доходу підприємства. Визначення цього автора більш технічне та акцентується на створенні прибутку шляхом виробництва додаткового продукту. С. Мочерний описує прибуток як перетворену форму додаткового продукту та додаткової вартості, що виражає відносини між власниками засобів виробництва та найманими працівниками з приводу його створення та привласнення. Таким чином, у визначенні С. Мочерного основна увага звертається на роль робочої сили у створенні прибутку та її відносинах з власниками підприємства. В. Мец в свою чергу розглядає прибуток як фінансову категорію, що відображає позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції та стан продуктивності праці. Визначення В. Меца відображає фінансовий аспект прибутку та його значення як індикатора ефективності виробництва.

І. Олійник підкреслює, що прибуток є важливим фактором організації виробництва, а не лише результатом успішної діяльності підприємства. А. Поддєрьогін вважає, що прибуток є частиною заново створеної вартості, готової до розподілу, яку вироблено та реалізовано.

В свою чергу С. Покропивний розглядає прибуток як частину виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства. В. Коденко вважає, що прибуток є додатковою вартістю, яка утворюється в процесі виробництва понад вартість спожитих виробничих ресурсів та робочої сили. М. Огійчук розуміє прибуток як грошове вираження основної частини грошових накопичень, які створені різними підприємствами різних форм власності. О. Висока вважає, що прибуток є зміненою формою додаткової вартості, яка сформована в процесі суспільного відтворення для

задоволення різних інтересів підприємства та його власників.

О. Гетьман і В. Шаповал розглядають прибуток як показник ефективності виробництва, що характеризує обсяг і якість виготовленої продукції, а також стан продуктивності праці та рівень собівартості.

Його визначення можна вважати більш широким, оскільки воно охоплює різні аспекти діяльності підприємства, які впливають на його прибуток. Є. Бородіна вважає прибуток основним внутрішнім фінансовим джерелом, яке забезпечує розвиток підприємства на принципах самофінансування. Це визначення акцентує увагу на важливості внутрішніх джерел фінансування та їх впливу на розвиток підприємства. І. Ігнатюк розглядає прибуток як основний критерій ефективності господарювання. Це визначення підкреслює значення прибутку як показника ефективності діяльності підприємства. В свою чергу Л. Шваб пояснює, що прибуток є частиною коштів, що надходять на підприємство від реалізації продукції за вирахуванням податкових платежів та витрат, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції. О. Ширягіна описує прибуток як форму комплексного доходу, яка забезпечує управління фінансами підприємства та утворилась за результатами застосування капіталу у різних сферах діяльності.

Визначаючи прибуток як різницю між валовим виторгом та витратами на виробництво і реалізацію продукції В. Завгородній фокусується на економічних аспектах прибутку, зокрема на фінансовій рентабельності підприємства. Г. Савицька характеризує прибуток як частину чистого доходу, створеного в процесі виробництва та реалізованого в сфері обігу, який безпосередньо отримують підприємства, що відображає той факт, що прибуток є джерелом доходу для підприємств. Г. Кірейцев визначає прибуток як найважливішу фінансову категорію, що характеризує ефективність виробництва та відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства. Це визначення поєднує в собі економічні та виробничі аспекти прибутку. І. Бойчик в свою чергу визначає прибуток як частину чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування

всіх витрат, пов'язаних із виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності. Таким чином, підкреслюється той факт, що прибуток є результатом ефективного управління витратами та виробничим процесом.

О. Філімоненков визначає прибуток як грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, що характеризує дохідність підприємства та окупність витрат і майна. Таке визначення може бути корисним для оцінки фінансового стану підприємства, а також для прийняття рішень про інвестування інших грошових ресурсів. М. Білик розуміє прибуток як додаткову вартість, що створюється під час виробництва понад вартість використаних ресурсів та робочої сили. Це визначення зорієнтоване на виробничий процес та може бути корисним для аналізу ефективності виробництва та розробки стратегій підвищення прибутковості. І. Бланк розглядає прибуток як міру фінансового стану підприємства та характеристику рентабельності вкладених коштів в активи. Це визначення зорієнтоване на фінансові показники підприємства та може бути корисним для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів та планування діяльності підприємства. А. Турило розуміє прибуток як грошовий вираз основної частини грошових накопичень підприємств з різними формами власності. Це визначення зорієнтоване на загальний погляд на прибуток як на важливий елемент фінансової діяльності підприємств.

Незважаючи на наявність певних розбіжностей в розумінні науковцями змісту поняття «прибуток» та його ролі в господарській діяльності підприємств, можна зробити наступні узагальнення:

- прибуток є показником фінансових результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання, який визначається шляхом зменшення суми валового доходу за певний період на суму валових витрат та амортизаційних відрахувань;
- прибуток є сумою, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати;
- прибуток є частиною вартості додаткового продукту,

вираженою в грошах, а також чистого доходу та грошового виразу вартості реалізованого чистого доходу;

- прибуток є кінцевим результатом, який створює фінансові ресурси, необхідні для розширення діяльності, формування сталості та конкурентоспроможності підприємства на ринку товарів і послуг;

- прибуток є перетвореною формою додаткового продукту та додаткової вартості, яка виражає відносини між власниками засобів виробництва та найманими працівниками з приводу його створення та привласнення;

- прибуток є фінансовою категорією, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції та стан продуктивності праці;

- прибуток не лише результат успішної діяльності, а в контексті підприємництва виступає як фактор організації виробництва.

Роль прибутку в господарській діяльності підприємства характеризується за допомогою функцій, які виконує прибуток [10, с. 88]:

- функція оцінки самостійної діяльності підприємства;
- функція розподілу;
- функція економічного стимулювання підприємства та робітників;
- функція захисту;
- функція оцінки вартості підприємства.

Функція оцінки самостійної діяльності підприємства відіграє важливу роль, оскільки дозволяє оцінювати ефективність роботи підприємства та визначати напрямки його подальшого розвитку. Ця функція включає в себе збір, аналіз та обробку інформації про діяльність підприємства, а також порівняння отриманих результатів з плановими показниками. Оцінка самостійної діяльності підприємства дозволяє виявляти проблемні місця в його роботі та вчасно вживати заходів для їх вирішення. Крім того, ця функція допомагає підприємству визначати

конкурентні переваги та використовувати їх для досягнення успіху на ринку. Отже, вона дозволяє не тільки виявляти проблеми та недоліки, але й вчасно їх вирішувати, а також розвивати конкурентні переваги та забезпечувати стабільний розвиток підприємства.

Функція розподілу прибутку підприємства полягає в тому, що вона дозволяє ефективно розподіляти прибуток між різними зацікавленими сторонами, такими як власники, інвестори, кредитори, робітники тощо. Ця функція виключно важлива для забезпечення сталого розвитку підприємства, оскільки вона дозволяє забезпечити рівномірний розподіл прибутку між усіма зацікавленими сторонами. Функція розподілу може бути реалізована за допомогою різних механізмів, таких як виплати дивідендів власникам, виплат бонусів робітникам, зниження цін на продукцію для споживачів, розвиток нових продуктів і технологій, вкладення в соціальні програми тощо. Оцінка функції розподілу може бути різною в залежності від конкретної ситуації підприємства.

Функція економічного стимулювання підприємства та робітників полягає в тому, що прибуток є інструментом мотивації для підприємства та його працівників до досягнення більшої ефективності та результативності у своїй діяльності. Ця функція допомагає збільшити прибуток підприємства та підвищити рівень доходів працівників. Для забезпечення ефективного економічного стимулювання необхідно забезпечити підприємство і його працівників достатнім розміром прибутку, який може бути використаний для виплати бонусів, підвищення зарплат тощо. Крім того, важливо встановити чіткі критерії для визначення досягнень та результатів, за які будуть виплачуватися бонуси та інші стимули.

Функція захисту прибутку підприємства означає захист від потенційних ризиків, які можуть призвести до зменшення прибутку. Ця функція включає в себе заходи з мінімізації ризиків, такі як страхування, використання різних методів ризик-менеджменту, контроль над

заборгованостями та інші відповідні заходи. Функція захисту дозволяє забезпечити фінансову стабільність підприємства та підвищити його конкурентоздатність. Оцінюючи цю функцію, можна стверджувати, що успішність підприємства залежить від його здатності ефективно відстоювати свої інтереси та захищати свій прибуток від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Функція оцінки вартості підприємства полягає в розрахунку ринкової вартості підприємства на основі його фінансових результатів та інших чинників, таких як асортимент товарів та послуг, конкурентні переваги, стан економіки тощо. Ця функція допомагає власникам та інвесторам зрозуміти потенційну вартість підприємства та приймати рішення про його продаж, придбання, фінансування тощо. Для оцінки вартості підприємства використовуються різні методи, включаючи методи прибуткової та активно-пасивної оцінки, метод порівняльної оцінки тощо. Оцінка вартості підприємства є важливим елементом прийняття рішень про його майбутнє, тому її необхідно проводити з урахуванням всіх можливих факторів та методів, що використовуються в економічній практиці. В цілому, можна стверджувати, що прибуток підприємства є ключовим фактором, який впливає на його вартість, оскільки він є одним з основних джерел генерації грошових потоків. Отже, чим вищий прибуток підприємства, тим вища його вартість.

Висока роль прибутку у розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників та персоналу визначають необхідність розробки ефективної політики управління прибутком, аналізу та виявлення шляхів його максимізації. Політика управління прибутком представляє собою процес виробітки і прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу та використання на підприємстві. Головною метою політики управління прибутком є забезпечення зростання добробуту підприємства, підвищення його ринкової вартості. Загальний механізм цієї політики наведений на рисунку 1.1.

Згідно за наведеною схемою в процесі діяльності підприємство

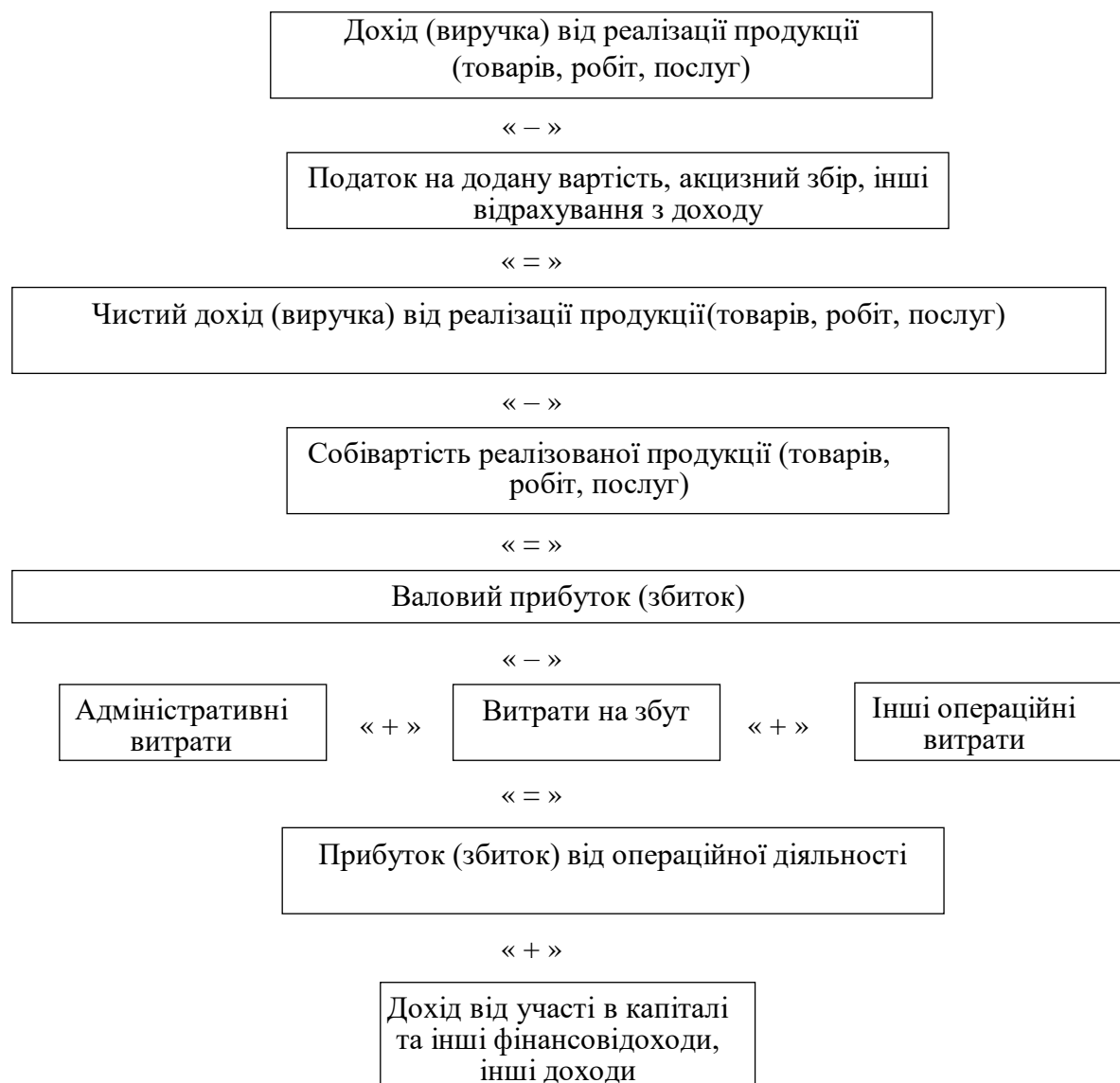
повинно проводити політику максимізації прибутку, що включає:

- управління формуванням прибутку;
- управління розподілом прибутку.

Політика управління формуванням прибутку включає в себе наступні елементи:

- розробка політики управління прибутком в процесі операційної діяльності;
- розробка політики управління прибутком в процесі інвестиційної діяльності;
- розробка політики управління прибутком в процесі фінансової діяльності.

Прибуток підприємства утворюється в результаті здійсненням операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.



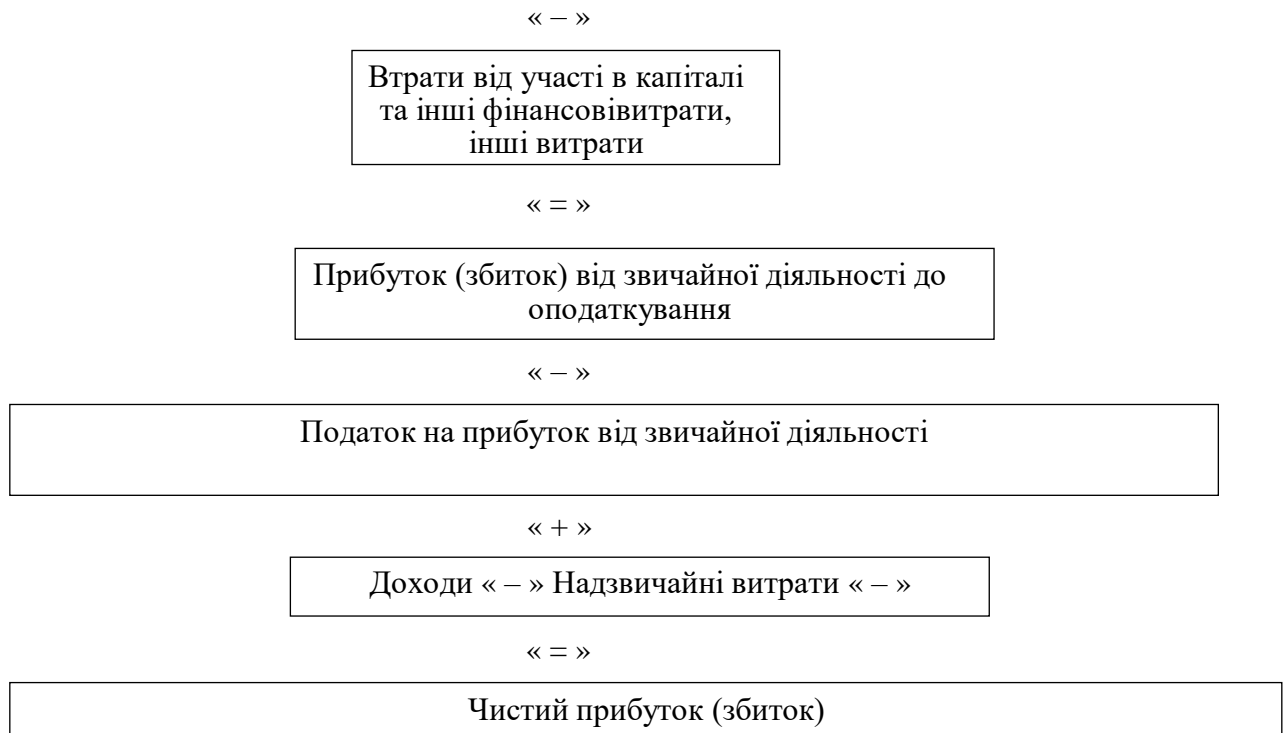


Рис. 1.1. Формування прибутку підприємства

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Основна діяльність – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу. Операційна діяльність підприємства є найважливішим видом діяльності на підприємстві. Як показує практика, цей вид діяльності підприємства надає понад 60–80% загального прибутку підприємства. В процесі операційної діяльності підприємства отримують дохід (виручку від реалізації продукції, робіт, послуг). А за відрахуванням податків, зборів, витрат, що формують собівартість, і загальногосподарських витрат – прибуток від операційної діяльності.

Інвестиційною діяльністю вважають придбання та реалізацію тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Під фінансовою діяльністю розуміють діяльність, яка призводить до

змінрозміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Політика управління розподілом прибутку включає:

- управління своєчасною сплатою податків й інших обов'язкових платежів з прибутку;
- оптимізацію пропорцій розподілу прибутку на частини, що капіталізується й що споживається.

Управління розподілом прибутку є важливим елементом фінансового управління підприємством. Однією з головних процедур управління розподілом прибутку є своєчасна сплата податків та інших обов'язкових платежів з прибутку. Це є необхідною умовою для підтримання діяльності підприємства на законних засадах та уникнення штрафних санкцій від податкових органів. Щодо оптимізації розподілу прибутку на частини, які капіталізуються та споживаються, вона може бути різною в залежності від конкретної стратегії підприємства. Наприклад, частка прибутку, що капіталізується, може бути збільшена з метою розширення бізнесу або вкладення у нові технології та інновації. З іншого боку, підприємство може знизити розмір частки прибутку, що капіталізується, та збільшити частку, що споживається, якщо потрібно забезпечити стабільність фінансового стану підприємства або задовольнити інтереси власників.

Оптимізація розподілу прибутку має здійснюватися з урахуванням балансу між інтересами різних стейкхолдерів підприємства, включаючи власників, інвесторів, працівників та інших зацікавлених сторін [12, с. 61]. Крім того, варто враховувати регулятивні вимоги та законодавство щодо розподілу прибутку, щоб уникнути порушення законів та негативних наслідків для підприємства.

1.2. Фактори та резерви підвищення прибутковості діяльності підприємства

На загальний розмір прибутку впливає значна кількість факторів.

Фактори – це елементи, причини й умови, які можуть розглядатися як рушійні сили економічних явищ, що відбуваються, і процесів, чия дія, кінець кінцем, знаходить віддзеркалення в рівнях, темпах зростання, абсолютних величинах конкретних показників або цілої групи економічних ознак. Розрізняють фактори 1-го, 2-го, ..., n-го порядку. Причому кожний подальший акумулює вплив факторів більш низького порядку. В економічному аналізі широко поширено поняття «показник фактора». Це означає, що даний показник можна розглядати як фактор, визначальний щодо значення іншого показника, але більш високого порядку [13, с. 147]. Тому, чим вище порядок аналізованого показника, тим більше число факторів визначає його кількісне значення. До числа економічних ознак вищого порядку відносяться прибуток і рівень рентабельності виробництва. При аналізі цих показників необхідно знати всі можливі фактори, що впливають на їх величину, володіти методикою розрахунку впливу цих факторів на узагальнюючі показники ефективності. Через управління цими факторами на підприємстві можна створити механізм пошуку резервів збільшення прибутку і досягнення необхідного рівня рентабельності. Розмаїття факторів, що впливають на прибуток і рентабельність, вимагає їх класифікації, яка відіграє важливу роль при визначенні основних напрямів пошуку резервів підвищення ефективності господарювання.

Узагальнюючи підходи фахівців [14; 15; 17] щодо визначення факторів впливу на фінансові результати в цілому, можна відокремити зовнішні (макро- та мезоекономічні, джерела яких в цілому знаходяться поза можливостями окремих підприємств щодо активного впливу на них, а тому вважаються незалежними) та внутрішні (мікроекономічні, джерела яких відповідно знаходяться або всередині підприємств або в мікросередовищі (відносини між найближчими стейкхолдерами), а тому вважаються керованими або залежними), фактори впливу на зазначену величину.

Внутрішні фактори поділяються на виробничі та невиробничі,

основні й неосновні, інтенсивні й екстенсивні; облікові фактори (об'єктивні й суб'єктивні).

До основних внутрішніх факторів, які залежать від роботи підприємства, відносяться наступні:

- обсяг продажу продукції;
- організація руху товару (прискорене просування продукції на ринки збуту сприяє збільшенню обсягу реалізації і одночасно зниженню поточних витрат);
- організація процесу продажу товарів;
- чисельність і склад працівників (достатня чисельність при певному рівні технічної озброєності праці дозволяє повною мірою реалізувати виробничу програму підприємства);
- форми і системи економічного стимулювання праці працівників;
- продуктивність праці працівників підприємства;
- дотримання темпів зростання виробництва (реалізації) і оплати праці;
- фондоозброєність і технічна озброєність праці працівників;
- стан матеріально-технічної бази підприємства;
- моральний і фізичний знос основних засобів (використання фізично зношених основних засобів, морально застарілого устаткування не дозволить підприємству розраховувати на збільшення обсягів виробництва і випуск тієї продукції, що відповідає сучасним вимогам);
- фондівіддача;
- склад і структура оборотних коштів;
- порядок ціноутворення;
- організація роботи щодо стягнення дебіторської заборгованості;
- режим економії (здійснення належного режиму економії дозволяє знижувати поточні витрати підприємств);
- ділова репутація (хороша ділова репутація підприємства є

позитивним уявленням, що сформувалося у споживачів про потенційні можливості підприємства).

Внутрішньовиробничі фактори є первинними і основними чинниками зростання прибутку. З підвищенням ефективності використання саме цих видів ресурсів пов'язана інтенсифікація виробництва, тому що елементи процесу виробництва одночасно і в повному об'ємі беруть участь у створенні продукту, але по-різному в утворенні його вартості. Засоби праці переносять свою вартість на готовий продукт поступово, але в міру зношення, а предмети праці живують працюючі – одноразово.

Неосновні фактори пов'язані з порушенням господарської дисципліни (порушення умов праці та вимог до якості продукції, які ведуть до штрафів і економічних санкцій).

Внутрішні фактори є суб'єктивними. Їх особливістю є те, що вони можуть певним чином регулювати вплив зовнішніх чинників. Зокрема, такий фактор, як облікова політика дає можливість підприємству обирати методи обліку, які спричиняють істотний вплив на фінансові результати (методи оцінки запасів, амортизації, розподіл витрат і доходів між звітними періодами, порядок регулювання сумнівної заборгованості тощо), тим самим регулюючи розмір прибутку до оподаткування [14, с. 302].

Зовнішні фактори – це ті, які не залежать від роботи підприємства. До них відносять:

- ємність ринку;
- розвиток конкуренції;
- розмір цін, що встановлюються постачальниками;
- ціни і тарифи на транспортні послуги, ремонтне, комунальне господарство, енергоносії;
- розвиток профспілкового руху;
- регулювання державою діяльності підприємств;

– рівень інфляції, яка збільшує ризик знецінення майбутніх доходів.

До зовнішніх факторів формування прибутку відносять також природні умови. Даний фактор має особливо велике значення в харчовій промисловості країни: якщо в сільському господарстві через несприятливі природні умови зменшується врожай, то через це зростають ціни на сировину переробних підприємств. Також до зовнішніх факторів можна віднести рішення вищого керівництва. Це актуально коли підприємство входить до складу об'єднання підприємств і нижче стоячі ланки не можуть вплинути на рішення вищого керівництва. Однак, одною з основних груп зовнішніх факторів, є фактори, що пов'язані з державним регулюванням цін, тарифів, податкових ставок, нормативів, штрафних санкцій.

Внутрішні фактори можна розділити на виробничі та невиробничі, а виробничі, в свою чергу, включають екстенсивні та інтенсивні фактори, які використовуються для поглибленого аналізу [14, с. 520].

Екстенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через кількісні зміни: обсяг засобів і предметів праці, фінансові ресурси, час роботи обладнання, чисельність персоналу, фонд робочого часу.

Інтенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через «якісні» зміни: підвищення продуктивності обладнання і його якості, використання прогресивних видів матеріалів, модифікацію технології їх обробки, прискорення оборотності оборотних засобів, підвищення класифікації і продуктивності праці персоналу, зниження трудомісткості й матеріаломісткості продукції, удосконалення організації праці і ефективного використання фінансових ресурсів. У процесі здійснення господарської діяльності підприємства, пов'язаної з виробництвом, реалізацією продукції і отриманням прибутку, ці фактори знаходяться в тісному взаємозв'язку і залежності.

До невиробничих факторів відносять постачальницько-збутову і природоохоронну діяльність, соціальні умови праці та побуту.

А. Негрецькіс [15, с. 128] проводить розподіл факторів на три групи: у сфері виробництва; у сфері обігу; фактори, які не залежать від діяльності підприємства. О. Янковим [15, с. 303–304] запропоновано групування факторів відповідно до класифікації видів діяльності, виконуваних підприємством. Таким чином, науковець пропонує дослідження факторів у розрізі прибутку відреалізації продукції, валового прибутку, прибутку від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Така класифікація, на нашу думку, з точки зору практичних аспектів реалізації отриманих аналітичних даних, є однією з найбільш вдалих та перспективних.

Практичний аспект забезпечення належної прибутковості діяльності та реалізації інтересів усіх зацікавлених сторін полягає в пошуку та комплексному аналізі резервів зростання прибутку [15, с. 300].

З урахуванням методології визначення прибутку виділяють наступні резерви зростання прибутку промислового (в т. ч. кондитерського) підприємства:

- збільшення обсягів виробництва;
- збільшення ціни реалізації;
- зниження витрат на виробництво;
- структурні зрушення в виробництві продукції.

Збільшення обсягів виробництва – один з ключових резервів зростання прибутку, яке досягається через збільшення обсягів продажів та виручки від реалізації. Проте, для практичної реалізації цього резерву зростання прибутку, мають бути здійснені певні заходи та проведений відповідний аналіз.

По-перше, для збільшення обсягів виробництва необхідно мати достатню кількість сировини, матеріалів, обладнання та робочої сили. Отже, на першому етапі, необхідно провести аналіз наявної інфраструктури та обладнання, а також оцінити потреби в необхідних ресурсах для збільшення обсягів виробництва. На цьому етапі також

необхідно врахувати, чи буде необхідно проводити розширення виробничої потужності. По-друге, для збільшення обсягів виробництва необхідно забезпечити відповідну якість продукції та контролювати її виробництво. Це означає, що наступним кроком має бути проведення аналізу виробничих процесів, їх оптимізація та забезпечення контролю якості продукції. По-третє, для збільшення обсягів виробництва необхідно мати достатній ринок збуту, а отже необхідно провести аналіз попиту на продукцію та конкурентну ситуацію на ринку. Це дозволить визначити потенційні ринки збуту та встановити цінову політику. По-четверте, для збільшення обсягів виробництва важливо розробити та впровадити ефективну стратегію маркетингу та реклами. Це означає, що необхідно провести аналіз цільової аудиторії та визначити канали комунікації з нею. По-п'яте, для збільшення обсягів виробництва необхідно мати ефективний менеджмент виробництва та логістики. Важливо при цьому пам'ятати, що збільшення обсягів виробництва не є безумовним резервом зростання прибутку в сучасних умовах насиченого ринку.

В цілому, збільшення обсягів виробництва є важливим резервом зростання прибутку, але його реалізація вимагає комплексного підходу, детального аналізу та контролю ризиків.

Відносно виноробної промисловості, на основі даних якої виконується робота, то зважаючи на те, що виноробні підприємства є чутливими до коливань попиту на продукцію, збільшення обсягів виробництва може бути ефективним резервом зростання прибутку в даній галузі [16, с. 166].

Для реалізації резерву зростання прибутку, пов'язаного зі збільшенням обсягів виробництва, виноробні підприємства можуть застосовувати різні стратегії. Одна з можливих стратегій – розвиток продукції, яка відповідає сучасним трендам [42, с. 166].

Збільшення ціни реалізації продукції також є одним з можливих резервів зростання прибутку для підприємств в цілому та виноробних

зокрема. Реалізація цього резерву вимагає детального попереднього аналізу цільового ринку, конкурентів, споживачів та власних можливостей підприємства. Підприємство повинно мати чітку стратегію по збільшенню ціни на продукцію. В першу чергу, необхідно дослідити ринок та встановити оптимальний рівень цін, що задовольнить як підприємство, так і споживачів, для чого можуть бути використані відповідні методи дослідження ринку, анкетування споживачів, аналіз конкурентів та їх цінових пропозицій. Після встановлення оптимальних цін, доцільним є використання відповідних стратегій збільшення ціни, наприклад, зміну упаковки продукції, додавання нових складових до продукту, вдосконалення якості, а також введення нової лінійки продуктів, що має вищу ціну та рівень рентабельності [17, с. 167].

Один з найбільш дієвих способів збільшення ціни реалізації виноробної продукції полягає в покращенні її якості та на основі цього підвищенні брендової цінності [18, с. 30].

Зниження витрат на виробництво є одним з ключових резервів зростання прибутку для більшості підприємств. Для виноробних підприємств це також може бути дієвим заходом для підвищення прибутковості.

Одним зі способів зниження витрат є оптимізація процесів виробництва. Це може включати в себе використання більш ефективного обладнання, удосконалення ланцюжка постачання сировини, зменшення відходів та використання енергоефективних технологій. Ще одним способом зниження витрат є оптимізація логістики та складського господарства. Це може дозволити зменшити витрати на зберігання, транспортування та доставку готової продукції. Перспективними сьогодні є заходи, спрямовані на зменшення витрат на енергопостачання шляхом використання відновлювальних джерел енергії та ефективного управління споживанням електроенергії та тепла. Зниження витрат також можна

досягти шляхом оптимізації управління фінансами та використання більш ефективних методів бухгалтерського обліку та аудиту. Враховуючи особливості виноробної галузі, можливо також зосередитися на зниженні витрат на сировину та інші матеріали, а також на підвищенні ефективності використання інгредієнтів та допоміжних речовин під час виробництва продукції.

У кінцевому підсумку, зниження витрат на виробництво може стати важливим фактором для збільшення прибутку компанії. Однак, важливо бути обачним і ретельно проаналізувати всі можливі наслідки таких заходів, щоб забезпечити збалансоване підхід до управління підприємством та максимальну ефективність у довгостроковій перспективі.

Перспективним з точки зору досягнення середньо- та довгострокових цілей є реалізація резервів зростання прибутку, отриманих за рахунок структурних зрушень у виробництві продукції, що може бути отримано шляхом зміни стратегії бізнесу та організації виробництва. Для цього проводиться аналіз ринку, оцінюється конкурентоспроможність виробів, ідентифікуються та вивчаються нові технології виробництва. При цьому зміна стратегії може полягати в розширенні асортименту продукції або спрямуванні на виробництво більш високоякісних та високомаржинальних виробів [19, с. 139]. Також доцільно розглядати можливість виробництва нішової ексклюзивної продукції з потенційним високим попитом на ринку. Ефективними також вважаються заходи, пов'язані з впровадженням Lean-технології, які дозволяють зменшити витрати на виробництво за рахунок оптимізації процесів та зниження відходів.

1.3. Методика оцінки прибутковості підприємства

Адекватна оцінка прибутковості діяльності підприємства відіграє

вирішальну роль в забезпеченні стратегічного розвитку підприємства в умовах сучасної економіки. Актуальність цієї задачі зумовлена кількома факторами.

По–перше, прибутковість є одним з ключових показників фінансової стабільності та стійкості підприємства. Підприємство, яке має стабільний та достатній рівень прибутку, може легше привернути увагу інвесторів та залучити фінансові ресурси для подальшого розвитку. По–друге, оцінка прибутковості діяльності підприємства дозволяє виявляти його сильні та слабкі сторони, що в свою чергу дозволяє розробити стратегію подальшого розвитку. По–третє, у сучасних умовах зростає конкуренція між підприємствами, тому оцінка прибутковості діяльності є необхідною для збереження та зміцнення позицій на ринку. По–четверте, оцінка прибутковості діяльності підприємства є необхідною для прийняття рішень про подальші інвестиції в розвиток підприємства та його окремих напрямів.

В загальному вигляді прибутковість підприємства вимірюється двома показниками – прибутком і рентабельністю. Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів. Тому в аналітичних цілях його доповнюють показником рентабельності [20, с. 526].

«Рентабельність» у перекладі з німецької мови означає дохідний, корисний, прибутковий [21, с. 258]. Рентабельність – один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу в процесі виробництва. Коефіцієнти рентабельності – система показників, які характеризують здатність підприємства створювати необхідний прибуток в процесі своєї господарської діяльності. Коефіцієнти (показники) рентабельності визначають загальну ефективність використовуваних активів і вкладеного капіталу. Вони можуть бути розраховані як коефіцієнти і тоді представлені у вигляді десятинного дробу або у вигляді

показників рентабельності і тоді представлені у вигляді процентів [20, с. 501].

В основу розрахунку показників рентабельності можуть бути покладені різні величини прибутку підприємства: валовий (маржинальний) прибуток, операційний прибуток, прибуток до виплати відсотків і податку на прибуток (ЕВІТ), прибуток до виплати податку на прибуток (ЕВТ), чистий прибуток [47, с. 164]. Найчастіше для розрахунку коефіцієнтів рентабельності використовується чистий прибуток або прибуток до виплати відсотків і податку на прибуток.

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників (коефіцієнтів): рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність акціонерного капіталу; рентабельність продажів; рентабельність продукції [20, с.165].

Рентабельність активів (R_a) характеризує ефективність використання всього майна підприємства та обчислюється за формулою:

$$R_a = \text{Пз(ч)} / \text{Ка} * 100 \quad (1.1)$$

де Пз(ч) – загальний (чистий) прибуток підприємства за рік;

Ка – середня сума активів за річним балансом.

Обчислюючи цей показник, виходять як із загального (до оподаткування), так і з чистого (після оподаткування) прибутку. Єдиного методичного підходу тут не існує. Тому треба обов'язково зазначити, який саме прибуток узято. Показник рентабельності сукупних активів може бути дезагрегований, якщо підприємство здійснює різні види діяльності. У цьому разі поряд із рентабельністю всіх активів визначається рентабельність за окремими видами діяльності.

Рентабельність капіталу характеризує ефективність використання фінансових ресурсів підприємства:

$$R_k = \text{Пч} / \text{К} * 100, \quad (1.2)$$

де Пч – чистий прибуток підприємства; К – капітал підприємства.

Рентабельність власного капіталу (R_{vk}) відображає

ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів:

$$Р_{вк} = Пч / Кв * 100, \quad (1.3)$$

де $Кв$ – власний капітал підприємства;

Величина власного капіталу береться за даними балансу підприємства або його звіт про власний капітал на певну дату.

Рентабельність акціонерного капіталу ($Р_{ак}$) свідчить про верхню межу дивідендів на акції та обчислюється так:

$$Р_{ак} = Пч / К_{ст} * 100 \quad (1.4)$$

де $К_{ст}$ – статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій). Цей показник можна обчислювати також як рентабельність акціонерного капіталу від звичайних акцій. Тоді з прибутку $Пч$ віднімаються фіксовані дивіденди на привілейовані акції, а зі статутного капіталу – номінальну вартість цих акцій.

Рентабельність продукції ($Р_{п}$) характеризує ефективність витрат на її виробництво і збут. Вона визначається за формулою:

$$Р_{п} = Прп / Срп * 100 \quad (1.5)$$

де $Прп$ – прибуток від реалізації продукції за певний період;

$Срп$ – повна собівартість реалізованої продукції.

Рентабельність продукції можна обчислювати також як відношення прибутку до обсягу реалізованої продукції. Саме в такому вигляді цей показник використовується в зарубіжній практиці та носить назву рентабельність продажів.

У багатомономенклатурному виробництві поряд з рентабельністю всієї продукції обчислюється також рентабельність окремих її різновидів.

Рентабельність одного виробу ($Р_i$) розраховується за формулою:

$$Р_i = (Ц_i - C_i) / C_i * 100 \quad (1.6)$$

де $Ц_i$, C_i – відповідна ціна й повна собівартість i -го виробу.

Визначення абсолютних та відносних показників прибутковості представляють собою лише базу для аналітичних процедур, необхідних для прийняття відповідних управлінських рішень.

Одним з найбільш перспективних з точки зору отримання якісних вихідних даних, необхідних для прийняття адекватних управлінських рішень, є факторний аналіз (в даному випадку показників прибутковості).

В загальному вигляді факторний аналіз – методика комплексного і системного вивчення і вимірювання дії факторів, що впливають на величину результативного показника.

О. Янковий виділяє наступні етапи факторного аналізу [21, с. 127]:

- постановка мети аналізу;
- підбір факторів, які визначають досліджувані результативні показники;
- класифікація та систематизація факторів з метою забезпечення системного підходу до дослідження їх впливу на результати господарської діяльності;
- визначення форми залежності між факторами і результативним показником;
 - моделювання взаємозв'язків між результативним і факторними показниками;
 - робота з факторною моделлю (практичне її використання для управління економічними процесами).

Однією з найбільш відомих та вживаних в реальних умовах господарювання факторних моделей прибутку є модель DuPont.

Система фінансового аналізу Дюпон (The DuPont System of Analysis) у першу чергу досліджує здатність підприємства ефективно генерувати прибуток, реінвестувати його, нарощувати обороти [21, с. 351].

Розщеплення ключових показників на фактори (множники), їх складові, дозволяє визначити і дати порівняльну характеристику основних причин, що вплинули на зміну того чи іншого показника і визначити темпи економічного зростання компанії.

У світовій практиці широко відома модель DuPont – як розщеплення

рентабельності капіталу (власного) на добуток рентабельності продажів і оборотності активів. При цьому кожний з названих факторів сам є складним фінансовим показником [22, с. 352].

При проведенні факторного аналізу важливо розуміти, який економічний сенс містить той чи інший показник, до якої сфери діяльності підприємства він відноситься, з тим щоб правильно інтерпретувати його динаміку і приймати рішення по управлінню підприємством. При аналізі результатів, отриманих за допомогою моделі DuPont, застосовується системний підхід [22, с. 507].

Цей підхід дозволяє врахувати всі зв'язки між сферами діяльності підприємства, кожен з яких характеризує певний показник моделі.

В основі цього підходу лежить ідея, що будь-який бізнес можна представити як взаємопов'язану систему руху фінансових ресурсів, викликаних управлінськими рішеннями. Кожне з цих рішень у кінцевому підсумку спричиняє позитивний або негативний економічний вплив на бізнес. По суті, процес управління будь-яким підприємством – це серія економічних рішень. Ці рішення викликають рух фінансових ресурсів, що забезпечують бізнес. Керівництво в загальному випадку в інтересах власників бізнесу приймає рішення щодо використання різних ресурсів для отримання очікуваної економічної вигоди. У цьому випадку всі економічні рішення можна віднести до трьох основних складових бізнесу [23, с. 353]:

- інвестиційна діяльність (управління інвестиціями (вклад в необоротні оборотні активи));
- основна діяльність (виробництво, торгівля, послуги) за рахунок використання цих ресурсів (управління витратами, обсягами й цінами);
- фінансова діяльність (вибір джерел фінансування: власних і позикових, що забезпечують ефективну діяльність підприємства).

Всі ці складові бізнесу взаємопов'язані між собою.

1. Високі темпи інвестицій у необоротні активи на промислових

підприємствах можуть призвести до дефіциту власних обігових коштів, зниження платоспроможності і зниження ефективності основної діяльності (зниження обсягів, збільшення витрат). З іншого боку, відмова від інвестицій може призвести до зупинки виробництва (сильний знос устаткування), зниження якості продукції і зниження конкурентоспроможності.

2. При залученні додаткових джерел фінансування, в умовах обмеженого ринку, підприємство не в змозі зробити ефективних інвестицій, отримати додатковий прибуток і погасити відсотки. У цьому випадку підприємство несе збитки. У разі, якщо ринок зростає, відсутність додаткових джерел фінансування призведе до упущеної вигоди.

3. Підвищення ефективності основної діяльності також має бути узгоджене з інвестиційною та фінансовою діяльністю (скільки потрібно оборотних коштів, чи необхідні додаткові потужності, джерела фінансування).

Перша складова показує три компоненти інвестицій: вже існуючу інвестиційну базу, доповнення у вигляді нових інвестицій і вилучення вкладень, які більше не вважаються необхідними. Зв'язок інвестиційної діяльності з основною діяльністю полягає в тому, що використовувані в процесі виробництва інвестиції (основні засоби та оборотні активи) переносять свою вартість на готову продукцію і формують собівартість продукції (робіт, послуг) разом з іншими поточними витратами.

Друга – показує взаємодію в процесі діяльності трьох основних елементів: витрат, цін і обсягу продажів. Результатом основної діяльності є прибуток, який може бути додатковим джерелом фінансування (збитки скорочують джерела фінансування) інвестиційної бази підприємства.

Третій сегмент являє собою дві сторони фінансової діяльності бізнесу. З одного боку, необхідно розплачуватися за користування фінансовими ресурсами підприємства (дивіденди, відсотки кредиторам). З іншого боку, слід забезпечити потрібний розмір фінансування, який, як показує стрілка

ліворуч, підтримує будь-які доповнення до інвестиційної бази у верхній частині схеми.

Виходячи з викладеного, слід зазначити, що мистецтво управління полягає в пошуку балансу між основними складовими бізнесу (інвестиційної, основної та фінансової діяльності). При зміні зовнішніх умов, в яких доводиться працювати підприємству, цей баланс буде змінюватися. Наприклад, збільшення темпів інфляції збільшує вартість капіталу (відсотки за кредитами), призводить до скорочення прибутку (збільшення цін на сировину) і погіршує інвестиційну діяльність (зниження частки амортизаційних відрахувань). Звідси одне з основних завдань керівника – вчасно визначити перекіс по основних складових бізнесу (інвестиційної, основної та фінансової діяльності) і знайти способи його усунення. Застосовуючи системний підхід, можна виділити наступні основні етапи проведення аналізу за допомогою моделі Дюпон [24, с. 353]:

- загальна оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства;
- оцінка ефективності управління основною (поточною) діяльністю;
- оцінка ефективності управління активами підприємства (інвестиційна діяльність);
- оцінка ефективності управління фінансовою діяльністю;
- вироблення пропозицій щодо подальших робіт, які дозволили б покращити фінансовий стан підприємства.

Отже, резюмуючи перспективи використання моделі Дюпон для комплексного аналізу прибутковості діяльності підприємства можна відзначити, що її застосування дозволяє здійснити аналіз фінансового стану підприємства, а отже виявити його сильні та слабкі сторони. Модель Дюпон дозволяє встановити, які фактори мають найбільший вплив на прибутковість підприємства, що дозволяє зосередитися саме на них при розробці стратегії розвитку.

Можна зазначити, що застосування моделі Дюпон дозволяє зробити

прогнози щодо прибутковості підприємства в майбутньому, а отже підготуватися до можливих змін та в перспективі приймати обґрунтовані рішення.

В цілому можна зробити висновок, що модель Дюпона є перспективним інструментом для оцінки прибутковості діяльності підприємства не тільки в коротко-, а й середньо- та довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних основ формування та використання прибутку суб'єктів господарювання дало змогу отримати такі висновки та узагальнення. Економічні відносини щодо формування і використання частини доданої вартості суспільного продукту під назвою прибуток представляють собою фінансові відносини, оскільки характеризують розподільчі процеси та відображають його економічну сутність. Саме такий підхід щодо трактування економічної категорії «прибуток» є, на нашу думку, найбільш повним та узагальнюючим.

Прибуток, як економічне явище, представляє собою частину доданої вартості суспільного продукту, що формується в умовах ринкової економіки в процесі фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, з метою фінансового забезпечення простого і розширеного відтворення спожитих ресурсів і задоволення широкого спектру суспільних потреб.

Визначено, що на мікрорівні прибуток, представляючи собою різницю між доходами підприємства та його поточними витратами, є головою рушійною силою розвитку підприємства та забезпечує через різноманітні інструменти розподілу та перерозподілу реалізацію інтересів усіх зацікавлених осіб.

В результаті опрацювання теоретичного матеріалу визначено, що формування механізму жорсткої конкуренції, мінливість ринкової ситуації,

ставлять перед підприємством проблему щодо необхідності аналізу та оцінювання впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на прибуток, виявлення резервів збільшення прибутку та рентабельності. Так, визначено, що до внутрішніх факторів відносяться фактори, які залежать від діяльності самого підприємства і характеризують різні сторони роботи даного колективу; до зовнішніх – фактори, які не залежать від діяльності самого підприємства, але деякі з них можуть мати істотний вплив на темпи зростання прибутку і рентабельності виробництва. Розв’язання проблеми максимізації прибутку передбачає визначення резервів та пошук шляхів мобілізації ресурсів та компетенцій підприємства.

Комплексний аналіз прибутковості діяльності є основою планування діяльності підприємства як в коротко- так і довгостроковому періоді. Аналіз літератури, присвяченій методичним засадам аналізу прибутковості діяльності підприємств, дозволяє зробити висновок, що одним з основних методів визначення прибутковості є факторний аналіз економічних процесів.

Факторний аналіз представляє собою методику системного вивчення і вимірювання дії факторів, що спричиняють вплив на величину результативного показника. Одним з найбільш поширених в прикладних дослідженнях прибутковості діяльності підприємств є система факторного аналізу Дюпон. Використання цієї моделі дозволяє провести комплексний аналіз фінансового стану, встановити фактори, які впливають на прибутковість та їх взаємозв'язки, порівняти прибутковість різних підприємств, зробити прогнози щодо прибутковості в майбутньому та на цій основі забезпечити процес прийняття управлінських рішень з використанням адекватної та комплексної інформації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» І ТОВ «ШАБО» ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

2.1. Характеристика та діагностика стану виноробної галузі України

На сучасному етапі виноградарсько-виноробна галузь в процесі переходу на нові організаційно-виробничі форми власності і господарювання. Будуть потрібні зміни, оскільки в сьогоденні знаходимося в стані економічної кризи.

У економічній літературі недостатньо чітко приведено державне регулювання виноградарсько-виноробної галузі, яке необхідне для її ефективного функціонування і стабілізації. Не дивлячись на це, з боку учених і фахівців в області регіональної економіки розробляються методи вдосконалення державного регулювання виноробної галузі.

Розвитку виноградарсько-виноробного підкомплексу присвячено багато наукових праць таких учених, як О.М. Гаркуші, І.Г. Матчиної, В.М. Єршова, А.Ю. Шалимова та ін. [22].

Концептуальні і прикладні аспекти діяльності підприємств виноробної галузі висвітлені в багатьох наукових працях. Серед представників зарубіжної наукової думки слід зазначити: І.Адізеса, Е.Альтмана, І. Ансоффа, Р. Гріфіна, Ф. Котлера. Великий внесок у формування теоретико-методичного та інструментального забезпечення управління змінами на підприємствах здійснили такі вітчизняні вчені, як В.В. Архіпов, С. А. Бондаренко, О.І. Гарафонова, О.Ю. Гаркуша, Г.А. Дорошук, С. Єфремов, Н.О. Лазарева, О.Ю. Лупенко, А. А. Мазараки, О. І. Мельник, В. Є. Момот, В. М. Осипов, О. І. Панов, М. Г. Саєнко, В. Л.Світлична, О.М. Скібицький. Незважаючи на значну кількість наукових розробок з досліджуваної проблематики, ряд теоретичних і практичних питань залишаються недостатньо опрацьованими. Зокрема, дискусійним є питання необхідності саме впровадження зміни як основного способу розвитку діяльності підприємств виноробної промисловості України. Також недостатньо вивченим питанням залишається специфіка галузі в змінах, потенціал змін і перспективи розвитку підприємств виноробної промисловості.

В теперішній час світовими виробниками вина вважають країни Європи: Францію, Італію, Іспанію, Німеччину та інші. Протягом багатьох останніх десятиліть трійку лідерів з виробництва вин у світі представляють Франція, Італія та Іспанія. Їх частка становить 52% світового виробництва вина.

Останні роки видались надскладними для виноробної галузі України. Спочатку пандемія, потім – повномасштабне вторгнення.

Все це дуже сильно вплинуло на обсяги виробництва та збуту. Але весь час «Укрвинпром» активно підтримує українських виноробів[24].

Основний напрямок роботи «Укрвинпрому» – підтримка та розвиток виноробної галузі на професійному та державному рівнях. В Україні та на міжнародних ринках.

Виноградарсько-виноробна галузь вимагає нових економічних рішень в системі формування виробництва, фінансових ресурсів, також впровадження інноваційних механізмів, які потребують виважених рішень та вимагають ефективних економічних стосунків серед сільськогосподарських і переробних підприємств.

В Україні виноробна промисловість відіграє важливу роль у господарському комплексі країни. В її склад входять приблизно 400 суб'єктів підприємницької діяльності, які мають ліцензію на право виробництва винної продукції. Реально працює приблизно половина з цих підприємств. Але ця половина випускає понад 800 найменувань тільки виноградних вин. Кризу у виноградно-виноробній галузі спровокувала воєнна агресія РФ проти України. На галузь негативно вплинуло знищення або пошкодження виноробних підприємств, падіння попиту та реалізації виноробної продукції, стрімкий ріст імпорту виноробної продукції, подорожчання основних витратних матеріалів, порушення логістичних ланцюгів. Окрім цього, досі нерегульовані терміни розрахунку торгових мереж із постачальниками харчових продуктів та низка неефективних для розвитку галузі управлінських рішень.

Через війну постраждали виноробні заводи Київщини та Херсонщини, Чернігівщини, Миколаївщини та Одещини. Знищено Гостомельський склозавод, який забезпечував потреби багатьох місцевих виробників вина у пляшках. Також постраждав склад імпортера та дистриб'ютора вина "Бюро Він", якому належить найбільший у Європі винний магазин GoodWine. Втрати постачальника становили близько 15 млн. євро. Також повністю знищено виробництво сидрів.

Через порушення логістичних ланцюгів та блокування морських портів, у сезоні 2021/22 було експортовано лише близько 50% фруктів від можливого обсягу.

За оперативними даними офіційної статистики, минулого року зібрано урожай 2235 тис. т плодових і ягідних культур, на 10 % більше, ніж у 2020 році. Загалом виробництво продукції садівництва у 2021 році виявилось одним з найбільших за період, повідомляє пресслужба Української асоціації аграрного експорту (УААЕ)[24].

Сьогоднішній стан ринку вина в Україні можна визначити як тяжкий. Вплив політичної та економічної ситуації ставить під загрозу бізнес, який розвивався роками. На українському ринку виноробства виробництво скорочується катастрофічно швидко. До основних причин спаду виробництва та споживання вина в Україні можна віднести:

1) зниження купівельної спроможності українського населення, особливо в низькому та середньому ціновому сегменті. Мова йде про сегмент ринку вина вартістю близько 50 грн. На думку експертів, покупець, який купував вино три рази на місяць, тепер робить це один раз на 30 днів;

2) воєнні дії на території України, через які основні регіони виноробства, а саме Миколаївська та Херсонська області, знаходяться під окупацією.

3) заборона на споживання алкоголю та часові обмеження, які продовжують тривати на сьогоднішній день.

Динаміка обсягів виробництва винограду до 2021 року була достатньо ефективною. Як бачимо на рисунку 2.1 в 2021 році була тенденція до зросту і врожайності, й виробництва.

Обсяги виробництва винограду в Україні, тис. т



Джерело: за даними Держстат, оцінка Pro-Consulting

Рис. 2.1 Динаміка обсягу виробництва винограду в Україні 2017-2021 рр.[25]

Рис.2.2 відображає тенденцію до постійного скорочення обсягів виробництва вина в Україні за основними групами, що свідчить про низький рівень використання потенціалу виноградарсько-виноробного підкомплексу та загрозливі процеси щодо збереження конкурентних позицій вітчизняних виробників на внутрішньому ринку. На початку війни в лютому 2022 року на всій території України був введений воєнний стан, і в усіх областях був заборонений продаж алкогольної продукції.

Тоді, за підрахунками, збут впав порівняно з 2021 роком: вин – на 58%, коньяків України – на 66%, ігристих вин – на 67%.

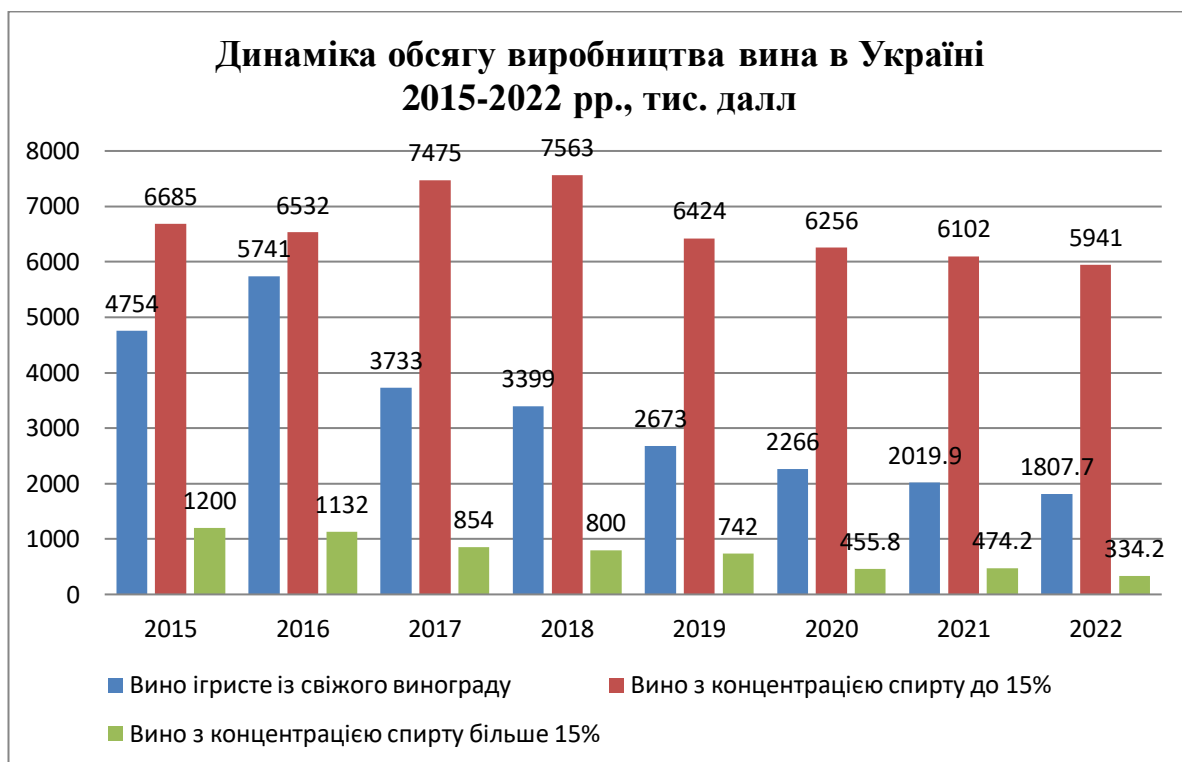


Рис. 2.2 Динаміка обсягу виробництва вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал [30]

З початком повномасштабного вторгнення багато складів українських виноробів одразу були окуповані. У березні 2022 року «Укрвинпром» звернувся до Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала з пропозицією дозволити підприємствам переміщувати складські залишки своєї алкогольної продукції на склади для зберігання алкогольної продукції, розташовані в безпечних регіонах, а саме у Львові, Закарпатті, Чернівцях, Волинській, Рівненській, Черкаській, Хмельницькій, Тернопільській, Житомирській, Вінницькій та Івано-Франківській областях.

Під час спілкування з виноробами та власниками виноробних компаній фахівці чули багато болючих історій, багато страшної правди.

«Виноробня «Олівія» та «Таїрово Вайнері» розташовані на березі Дніпро-Бузького лиману. Від першого дня повномасштабного вторгнення вони перебували майже на лінії фронту.

Щоденно – 50-100 попадань по території підприємства. Переважно – субкасетними снарядами, якими засіяні всі виноградники і досі. З перших

тижнів постійних обстрілів співробітникам заборонили виходити на роботу, це було занадто небезпечно.

Через 4 місяці, коли росіян витіснили на лівий берег, у компанії змогли побачити масштаби втрат. Приблизно 585 гектарів виноградників виявились ураженими касетами[24].

Залишилося близько 500 гектарів виноградників, які можна використовувати для виробництва. Більше 100 співробітників компанії відправили на фронт, частина виїхала за кордон.

У виноробні «Falko Winery», що розташована в Миколаївській області постраждали не лише виноградники, а й виноробний цех. При цьому компанія продовжує працювати і частину прибутку перераховує на ЗСУ.

Виноградники компанії «Graevo» – поблизу Запорізької АЕС. Цей регіон і досі окупований. [24]

«Історичне шато Князя Трубецького» з перших днів повномасштабної війни – в окупації. Розташоване в Херсонській області на березі Дніпра, з іншого боку від міста Каховка. Зараз виноградники компанії заміновані.

Нещодавно було пряме влучання в прохідну заводу. Зараз компанія припинила виробництво. Частина команди виїхала з України в перші місяці війни.

Також росіяни викрали, найбільшу в Україні, колекцію вин, зібрану з 1958 року. Склад під Києвом знищений прямим влучанням ракети. Згоріли 32000 пляшок вина.

Значна частина виноробних компаній, які продовжують працювати, активно допомагають ЗСУ фінансово і долучаються до волонтерської роботи.

Як бачимо, наслідки колосальні. Втрати – масштабні. Але ми переконані, Україна має достатній потенціал для розвитку галузі і виробництва дійсно якісної виноробної продукції.

Станом на 2023 рік у нас в країні розвиваються більше 160 виробників вина, основні потужності яких знаходяться на Півдні країни та Закарпатті.

Ми маємо потенціал зайняти одне з провідних місць на європейському та світовому ринку вина. Але однозначно потребуємо підтримки.

Вся команда «Укрвинпрому» щодня працює над поширенням цієї інформації в міжнародному просторі, ми виступаємо в Комітеті аграрної та земельної політики Верховної Ради, вносимо пропозиції реформ. Винороби України потребують підтримки та компенсацій.

2 квітня 2019 року Науковий центр "Український інститут вина", Українська корпорація по виноградарству і виноробній промисловості «Укрвинпром», Мінагрополітики, Мінекономрозвитку за участю ДУ «Офіс просування експорту України» отримали протокольне доручення Кабінету Міністрів України створити національний бренд «Українське вино».

В листопаді 2019 року на V Виноробному Форумі був вперше представлений логотип «Wine of Ukraine». Організаторами заходу виступили корпорація «Укрвинпром», Торгово-промислова палата України, медіа-група «Українська правда» та Посольство Франції в Україні.

Відтоді «Укрвинпром» офіційно отримав підтримку центральних органів виконавчої влади на розвиток та просування бренду «Українське вино».

Сьогодні «Укрвинпром» активно розвиває та поширює впізнаваність українського вина серед українців та іноземних споживачів.

Укрвинпром регулярно проводить відкриті та закриті дегустації нових вин, знайомить з новими сортами винограду, розказує про виноробні України, які продовжують виробляти вино у ці складні часи[24].

Українське виноробство потребує державної підтримки для відновлення постраждалої від війни галузі та просування на міжнародних ринках, вважає голова громадської спілки «Укрсадвинпром» Володимир Печко.

«Українське виноробство через війну опинилося на межі виживання. Агресор замінував значну кількість територій українських виноградників, розташованих на півдні України, їх відновлення потребуватиме значних ресурсів і часу. Ми пропонуємо розробити стратегію розвитку виноробної

галузі та визнати виноградарство пріоритетною галуззю розвитку», - таку думку він висловив агентству «Інтерфакс-Україна».

Печко як фахівець зазначив, що наразі виноробство, яке постраждало від дій агресора, не внесене до жодної з державних програм підтримки. Також галузь не має затвердженої стратегії розвитку та визначених механізмів компенсації заподіяних збитків. На рисунку 2.3 ми бачимо зниження реалізації ігристого вина в натуральних одиницях в динаміці.



Рис. 2.3 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал [30]

Станом на 1 лютого 2022 року загальна площа виноградних насаджень в Україні за всіма категоріями господарств становила 34,0 тис. га, валовий збір винограду – 257,5 тис. тонн. Однак через російську агресію майже 25% площ під виноградниками є тимчасово окупованими або перебувають у зоні бойових дій.

Загалом в Україні налічується 144 виноробних підприємства, зокрема 29 малих виробників виноробної продукції.

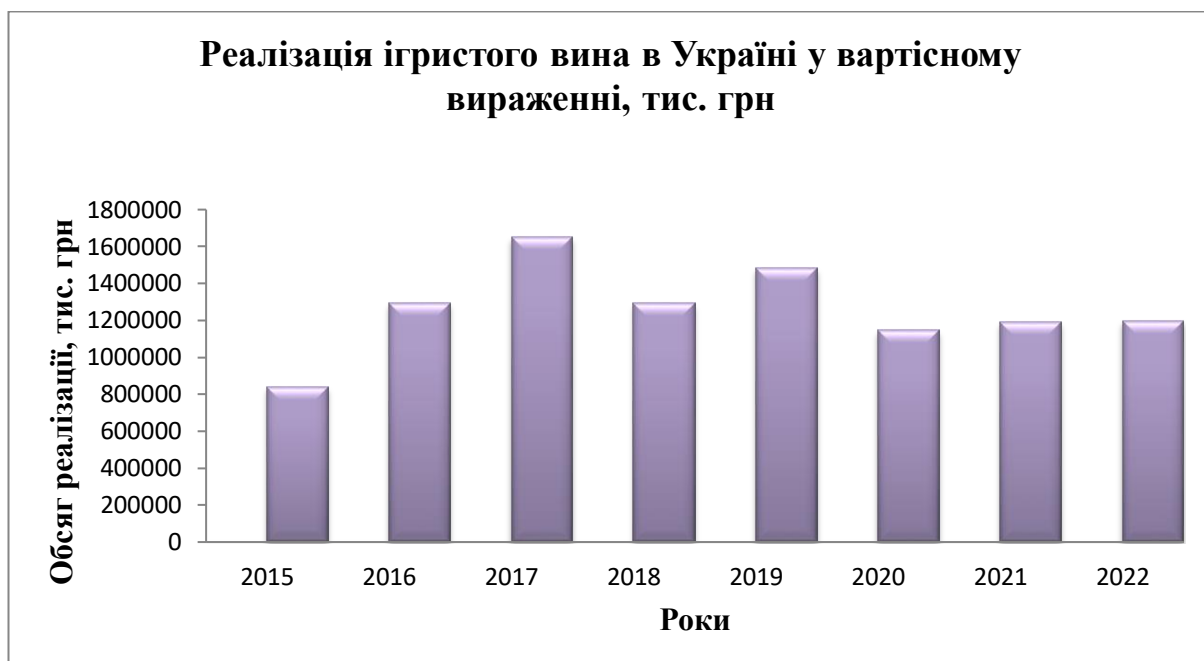


Рис. 2.4. Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. грн [30]

Рисунок 2.4 нам демонструє динаміку реалізації ігристого вина у вартісному вираженні. Як бачимо становище непогане, але це пов'язано з ростом цін. Надалі положення може змінитися не в кращий бік.

2.2. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Одесавинпром»[27]

Одеса – крупний виноробний центр України. Одеський винзавод – сьогодні АП «Одесавинпром», одне з найстаріших підприємств міста. Воно розташоване за адресою Французький бульвар, 10. З відомостей, що дійшли до наших днів, відомо, що завод побудований у 1857 р. французом Франсуа Нуво як склад збереження і витримки вин. Пізніше завод був проданий російському удільному відомству. У 1889 р. Удільне відомство придбало і значно розширило підвали фірми Нуво, загальною площею у 1,5 дес., розташовані по Мало-Фонтанській дорозі.

Виробнича потужність заводу по ємностям одноразового зберігання на 1.01.96 складала 2000 тис. дал.

Завод у даний час виробляє за рік 1350-1400 тис. дал винної продукції.

Якщо говорити про становище заводу по Одесі, то він займає друге місце по прибутку і продуктивності праці, перше місце належить коньячному заводу.

- Опис виробничої структури підприємства

В даний час на заводі є цех приймання й обробки виноматеріалів; цех розливу; склад готової продукції; цех зберігання і витримки виноматеріалів; посудотарна ділянка; дві тарні бази, де складуються пляшки; механічний цех; котельня; енергетичний цех; матеріальний цех (склад).

12 квітня 2023 р. ПрАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» стало частиною винного холдингу PRESTIGE GROUP, який, своєю чергою, належить родині Братінових.

Тривалий час воно належало родині Гулієвих (фактично у керівництві з 1965 року) та відоме своєю торговельною маркою «ФРАНЦУЗЬКИЙ БУЛЬВАР», яка стала власністю PRESTIGE GROUP ще 2019 році.

Виноробня мала дві локації своїх виробничих потужностей: одна була розташована на Французькому бульварі, 10, м. Одеса (де фактично підприємство орендувало приміщення у фонду держмайна та яке були продані через аукціон на початку 2022 року), друга – в селі Розівка Білгород-Дністровського району Одеської області (саме тут розташовані основні потужності, які і стали частиною холдингу).

Родина Братінових продовжує інвестувати в розвиток українського виноробства, не зважаючи на воєнний час та скрутні часи. Адже щиро вірить в перемогу України та в бренд «українське вино»! Тому винний холдинг PRESTIGE GROUP став одним із лідерів виробництва вина національного рівня з повним циклом виробництва та відомими торговельними марками, – йдеться у повідомленні корпорації «Укрвинпром»[25].

Проведемо аналіз ефективності виробництва, який дозволить зробити висновки відносно змін в техніко-економічному стані підприємства і який допоможе впровадити новації у виробництво.

2.2.1. Техніко-економічний аналіз виробничої діяльності ПрАТ «Одесавинпром»

Аналіз основних економічних показників діяльності підприємства проведемо на основі даних фінансової та статистичної звітності підприємств за два роки.

На першому етапі проведемо аналіз показників ефективності діяльності ПрАТ «Одесавинпром».

Аналіз виробництва й реалізації продукції

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному й вартісному виразі складемо аналітичну таблицю 2.2.1.1

Таблиця 2.2.1.1

Показники виробничої програми ПрАТ «Одесавинпром»

Показник,	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ і акцизного збору), тис.грн				
у діючих цінах	291600	132169	-159431,00	-54,67
у порівнянних цінах	291600,00	109159,45	-182440,55	-62,57
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	784,3	293,6	-490,70	-62,57
3. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	1400,00	1400,00	0,00	0
4. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,56	0,21	-0,35	-62,5

В звітному році в порівнянні з базовим роком значно зменшився обсяг виробництва промислової продукції ПрАТ «Одесавинпром». Так, обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства зменшився з 291600 тис. грн до 132169 тис. грн, тобто на 159431 тис. грн або 54,7% у відносному виразі. Обсяг продукції підприємства в натуральному виразі в звітному році в порівнянні з базовим роком скоротився на 490,7 тис. дал або 62,6%. Це призвело до відповідного зниження обсягу виробленої продукції у порівнянних цінах на 182440,55 тис. грн. Значне зменшення обсягу виробленої продукції у натуральному виразі та у порівнянних цінах свідчить про відчутне зниження попиту на продукцію підприємства, що з негативної сторони характеризує його діяльність в цілому. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, що в цілому свідчить про стабільність виробничого потенціалу підприємства в частині його технічної складової. Виробнича потужність характеризується високим рівнем використання в базовому році (56%), що значно зменшилося в звітному році (21%). Зменшення коефіцієнту використання виробничої потужності є негативним явищем, та, як вже було сказано вище, свідчить про зниження

попиту на продукцію підприємства та значну перевитрату ресурсів підприємства в розрахунку на одиницю виробленої продукції.

В таблиці 2.2.1.2 проведемо розрахунки, які характеризують структуру продукції ПрАТ «Одесавинпром».

Таблиця 2.2.1.2

Структура випуску продукції ПрАТ «Одесавинпром»

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тис. дал		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
Ігристі вина, шампанське	655,7	58,72	56,00	60,00	-596,98	4,00
Тихі вина	110,30	29,36	25,00	24,00	-39,84	-1,00
Бренді	94,12	44,04	19,00	16,00	-102,04	-3,00
Разом	784,30	293,60	100,00	100,00	-490,70	0,00

Протягом двох років найбільшу питому вагу в структурі виробництва займають такі види продукції, як ігристі вина й шампанське (56% та 60% в кожному році). Решта видів продукції мають меншу питому вагу та, відповідно, не визначають виробничий профіль підприємства. Як зазначалося вище, в звітному році відбулося зменшення випуску продукції підприємства на 490,7 тис.дал, що пов'язано, головним чином, зі зменшенням виробництва профільних видів продукції, а саме тихих вин і бренді. В цілому, значне скорочення виробництва зазначених двох асортиментних груп є вкрай негативним явищем, оскільки саме ця продукція є профільною для підприємства та характеризується високим рівнем доданої вартості та технологічності виробництва.

Для аналізу реалізації продукції складемо таблицю 2.2.1.3.

Таблиця 2.2.1.3

Співвідношення обсягу виробленої й реалізованої продукції

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	291600,00	132169,0	-159431,0	-54,67
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	341508,00	137059	-204449,0	-59,87
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу	49908,00	4890,00	-45018,0	-90,2

виробництва, тис. грн				
-----------------------	--	--	--	--

В базовому році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило 49908 тис. грн (14,67% від обсягів реалізованої продукції), а в звітному році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило вже 4890 тис. грн (3,57% від обсягів реалізованої продукції). Зазначені відхилення свідчать про той факт, що на початку кожного року підприємство реалізовує нереалізовану продукцію попереднього року, що в цілому для виноробних підприємств є нормальним явищем (значні терміни реалізації продукції). Проте в цілому ми бачимо зниження ефективності планування виробничої програми підприємства.

Аналіз динаміки, стану й ефективності використання основних засобів

Для аналізу динаміки основних засобів складемо аналітичну таблицю

2.2.1.4.

Таблиця 2.2.1.4

Зміна наявності основних засобів і їхньої динаміки

Основні засоби	Наяв-ть на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наяв-ть на кінець року	Відхилення	
		всього	у т.ч. нових	всього	у т.ч. ліквідовано		абс	відн
Базовий рік								
Усього по підприємству, у т.ч.	340693,0	0,00	0,00	1998171	199811	2338864	1998171	586,5
ОЗ основного виду діяльності	340693,0	0,00	0,00	1998171	199811	2338864	1998171	586,5
ОЗ інших галузей	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Невиробничі ОЗ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Звітний рік								
Усього по підприємству, у т.ч.	100946	0,00	0,00	0,00	0,00	100839	-107,0	-0,11
ОЗ основного виду діяльності	100946	0,00	0,00	0,00	0,00	100839	-107,0	-0,11
ОЗ інших галузей	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Невиробничі ОЗ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Як видно з неведених в таблиці 2.2.1.4 даних, основні засоби ПрАТ «Одесавинпром» представлені лише основними засобами основного виду діяльності, що говорить про орієнтацію підприємства виключно на виробництві

виноробної продукції. В базовому році вартість основних засобів зросла на 1998171 тис. грн або 586% у відносному виразі, в звітному вартість ОЗ знизилась на 107 тис. грн. Але ми бачимо, що динаміка зміни вартості основних засобів дуже змінилася. Скоріш за все нове обладнання було реалізоване у зв'язку зі зміною власника даного підприємства. Динаміка вартості основних засобів та їх структура в цілому дуже змінилася та не є ефективною.

Важливим етапом оцінки ефективності використання та відтворення основних засобів на підприємстві є аналіз їх технічного стану.

Для аналізу технічного стану основних засобів розрахуємо такі показники, як коефіцієнт придатності та коефіцієнт зносу (табл. 2.2.1.5).

Таблиця 2.2.1.5

Зміна технічного стану основних засобів ПрАТ «Одесавинпром»

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення
Базовий рік			
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	340693	2338864	1998171
Знос, тис. грн	281634	2272112	1990478
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	59059	66752	7693
Коефіцієнт придатності	0,1733	0,0285	-0,145
Коефіцієнт зносу	0,8266	0,9715	0,1449
Звітний рік			
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	100946	100839	-107
Знос, тис. грн	71656	73366	1710
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	29290	27473	-1817
Коефіцієнт придатності	0,29	0,2724	-0,017
Коефіцієнт зносу	0,71	0,727	0,017

Протягом базового–звітних років вартість основних засобів змінювалася у бік зниження: в базовому році вона збільшилася на 1998171 тис. грн при збільшенні залишкової на 7693 тис. грн, в звітному році первісна вартість основних засобів знизилась на 107 тис. грн, при зниженні залишкової вартості на 1817 тис. грн. Визначені коефіцієнти придатності й зносу, свідчать про погіршення технічного стану основних засобів в звітному році.

Проведемо аналіз ефективності використання основних засобів.

Ефективність використання основних засобів характеризується такими показниками, як фондоддача та фондоємність (табл. 2.2.1.6).

Таблиця 2.2.1.6

Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ

«Одесавинпром»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах (без ПДВ та акцизного збору), тис. грн	291600,00	109159,45	-182440,55
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1349778,50	100892,50	-1248886,00
3. Фондовіддача, грн/грн	0,22	1,08	0,87
4. Фондоємність, грн/грн	4,63	0,92	-3,70

В звітному році в порівнянні з базовим роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності зросла: на кожен гривню вартості основних засобів обсяг виробленої продукції збільшився на 87 коп. (фондовіддача зросла на 0,87 грн). Фондоємність продукції знизилась на 370 коп. в розрахунку на одну гривню вартості продукції, що також свідчить про зріст ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз формування, структури та ефективності оборотних коштів

Для аналізу складу, структури й динаміки оборотних коштів ПрАТ «Домінік» складемо аналітичну таблицю 2.2.1.7.

Таблиця 2.2.1.7

Склад, структура й динаміка оборотних коштів ПрАТ «Одесавинпром»

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн.	%	тис. грн	%
Базовий рік						
Оборотні кошти	297252	100,00	223729	100,00	-73523	-24,73
Виробничі запаси	77275	31,56	65515	22,76	-11760	-15,2
Незавершене виробництво	1918	0,78	2293	0,80	375	19,6
Готова продукція	35678	14,57	16199	5,63	-19479	-54,6
Товари	335	0,14	250	0,09	-85	-25,4
Дебіторська заборгованість	86330	35,26	85961	29,86	-369	-0,4
Грошові кошти	43314	17,69	117663	40,87	74349	171,7
Інші оборотні кошти	0	0	0	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Звітний рік						
Оборотні кошти	223729	100,00	164719	100,00	-59010	-26,4
Виробничі запаси	65515	22,76	65334	22,96	-181	-0,3
Незавершене виробництво	2293	0,80	3922	1,38	1629	71,0

Готова продукція	16199	5,63	19189	6,74	2990	18,5
Товари	250	0,09	138	0,05	-112	-44,8
Дебіторська заборгованість	85961	29,86	82367	28,95	-3594	-4,2
Грошові кошти	117663	40,87	113564	39,92	-4099	-3,5
Інші оборотні кошти	0	0	0	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0

Як видно з таблиці 2.2.1.7, на початок базового року в структурі оборотних коштів ПрАТ «Одесавинпром» найбільшу питому вагу мали запаси – 31,56% та дебіторська заборгованість – 35,26%. Інші елементи оборотних коштів мали значно меншу питому вагу. Під кінець року відбулися значні зміни в структурі оборотних коштів: питома вага грошових коштів зросла з 17,69% до 40,87% при зменшенні питомої ваги дебіторської заборгованості до 29,86%, виробничих запасів до 22,76%. В звітному році в цілому зміни в структурі оборотних коштів незначні – питома вага дебіторської заборгованості зменшилася до 28,95%, при незначному збільшенні виробничих запасів (22,96%). При цьому найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів займають грошові кошти – 39,92%.

Ефективність використання оборотних коштів характеризується показниками оборотності оборотних коштів (табл. 2.2.1.8).

Таблиця 2.2.1.8

Показники оборотності оборотних коштів ПрАТ «Одесавинпром»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ), тис. грн	341508,00	137059,00	-204449,00
2. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	260490,50	388448,00	127957,50
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,31	0,35	-0,96
4. Швидкість одного обороту оборотних коштів, днів	274,60	1020,30	745,70
5. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів	0,76	2,83	2,07

В звітному році в порівнянні з базовим роком оборотність оборотних коштів уповільнилася на 0,96 обороту, швидкість одного обороту зросла на 746 днів, коефіцієнт завантаження оборотних коштів збільшився на 2,07. Уповільнення оборотності оборотних коштів з негативної сторони характеризує

роботу підприємства по управлінню оборотними активами підприємства, тому що свідчить про відносну перевитрату коштів (необхідність додаткового залучення ресурсів у господарський оборот). Більш того, абсолютні значення коефіцієнтів оборотності свідчать про вкрай низький рівень оборотності коштів та необхідність залучення в обіг значної кількості ресурсів, що в умовах браку власних коштів та складності залучення позикових є вагомими недоліком підприємства.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Для оцінки ефективності використання трудових ресурсів розрахуємо та проаналізуємо такі показники, як продуктивність праці, фондоозброєність праці та технічна озброєність праці (табл. 2.2.1.9).

Таблиця 2.2.1.9

Оцінка ефективності використання трудових ресурсів

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного збору) в порівняних цінах (ОП), тис. грн	291600,00	109159,4 5	-182440,55
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1349778,5 0	100892,5 0	-1248886,00
3. Активна частина основних засобів (машини та обладнання) за залишковою вартістю, тис. грн	66752	27473	-39279
4. Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	177	98	-79
5. Продуктивність праці (середньорічний виробіток на одного працівника), тис. грн/ос.	1647,46	1113,9	-533,59
6. Фондоозброєність праці, тис. грн/ос.	7625,9	1029,5	-6596,4
7. Технічна озброєність праці, тис. грн/ос.	377,13	280,34	-96,8

В звітному році порівно з базовим роком при зменшенні обсягу виробленої продукції на 182440,55 тис. грн відбулося зниження чисельності персоналу на 79 осіб. При цьому ефективність використання робочої сили підприємства також знизилась, про що свідчить зменшення на 533,59 тис. грн продуктивності праці. Негативним фактом також є зменшення фондоозброєності праці та технічної озброєності як показників, що характеризують оснащеність виробничого процесу технічними засобами та є непрямою ознакою рівня інноваційності технологічних процесів.

Аналіз витрат на виробництво продукції

Аналіз проведемо методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в базовому році (табл. 2.11). Ефективність управління витратами підприємства може бути оцінена за допомогою узагальнюючого показника ефективності – витрати на 1 грн продукції. Його оцінку також проведемо в таблиці 2.2.1.10.

Таблиця 2.2.1.10

Операційні витрати ПрАТ «Одесавинпром»

Елемент витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	абс	відн
1. Матеріальні витрати	258769	102364	84,17	79,27	-156405	-4,9
2. Витрати на оплату праці	13388	8400	4,35	6,5	-4988	2,15
3. Відрахування на соціальні заходи (ЄСВ)	3347	1956	1,09	1,5	-3349,5	0,41
4. Амортизація	1078	5185	0,35	40,1	4107	39,75
5. Інші операційні витрати	21643	11220	7,04	8,7	-10423	1,66
Разом (операційні витрати)	307425	129125	100,0	100,0	-178300	0
Обсяг виробленої продукції в діючих цінах (без ПДВ)	291600	132169	-	-	-159431,0	-54,67
Витрати на 1 грн продукції, грн/грн	1,05	0,97	-	-	-0,07	-6,67

Як видно з таблиці, виробництво продукції на підприємстві є матеріаломістким: питома вага матеріальних витрат в базовому році склала 84,17%, а в звітному році зменшилася до 79,27%. Витрати на оплату праці в абсолютному виразі зменшилися на 3349,5 тис. грн, що цілком природньо в умовах скорочення персоналу підприємства. Амортизаційні відрахування в звітному році в порівнянні з базовим роком зросли на 4107 тис. грн, що з урахуванням негрошової форми витрат та їх функціонального призначення (фінансування простого відтворення основних засобів) може вважатися позитивною характеристикою роботи підприємства. Як видно з таблиці структура витрат підприємства в цілому стабільна. Абсолютний розмір витрат за рахунок значного скорочення матеріальних витрат (-156405 тис. грн) та інших витрат (-10423 тис. грн), скоротився на 178300 тис. грн, що цілком

природньо в умовах зниження обсягу виробленої продукції. В цілому для оцінки ефективності управління витратами використовується показник витрат на одну гривню продукції. В звітному році в порівнянні з базовим роком при зменшенні обсягу виробленої продукції на 159431 тис. грн (55%) відбулося зниження її собівартості на 6,67%. Внаслідок переважного зниження обсягів виробленої продукції над її собівартістю (ефект «операційного левереджу») витрати на 1 грн продукції в звітному році в порівнянні з базовим роком знизились на 0,07 грн і склали 97 коп. Зменшення цього показника з позитивної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню витратами. Більш того, абсолютні значення показника в звітному році (значно більше 1) свідчить про значну збитковість виробничої діяльності та вимагають прийняття якнайскоріших рішень.

Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності

Для аналізу рівня й динаміки фінансових результатів ПрАТ «Одесавинпром» складемо таблицю 2.2.1.11.

Таблиця 2.2.1.11

Фінансові результати ПрАТ «Одесавинпром»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	абс	відн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	341508,00	137059,00	-204449,00	-59,87
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	324200,00	129138,00	-195062,00	-60,17
Валовий: прибуток	17308,00	7921,00	-9387,00	-54,24
Інші операційні доходи	6674,00	5543,00	-1131,00	-16,95
Адміністративні витрати	23067,00	9752,00	-13315,00	-57,72
Витрати на збут	20561,00	12622,00	-7939,00	-38,61
Інші операційні витрати	9705,00	7092,00	-2613,00	-26,92
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	-46659,00	-16002,00	30657,00	-65,70
Фінансові доходи	40,00	14,00	-26,00	-65,00
Інші доходи	5202,00	1134,00	-4068,00	-78,20

Фінансові витрати	2628,00	2773,00	145,00	5,52
Інші витрати	3769,00	636,00	-3133,00	-83,13
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-47814,00	-18263,00	29551,00	-61,80
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий фінансовий результат: прибуток	-47814,00	-18263,00	29551,00	-61,80

Чистий прибуток підприємства і в звітному, і в базовому роках має від'ємне значення (збиток). Це відбулося внаслідок зменшення обсягу виробництва й реалізації продукції, зростання адміністративних витрат, витрат на збут і інших операційних витрат. Отже, робити висновок про підвищення ефективності діяльності підприємства з точки зору досягнення середньострокових та стратегічних цілей недоречно.

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.2.1.12.

Таблиця 2.2.1.12

Показники рентабельності діяльності ПрАТ «Одесавинпром»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Капітал (активи) підприємства, тис. грн	223541,00	194454,00	-29087,00
Власний капітал підприємства, тис. грн	16403,00	16403,00	0,00
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	341508,00	137059,00	-204449,00
Виробничі фонди (основні засоби та оборотні кошти), тис. грн	1610269,00	295116,50	-1315152,50
Витрати операційної діяльності, тис. грн	307425,00	129125,00	-178300,00
Чистий прибуток, тис. грн	14192,56	6495,22	-7697,34
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	17308,00	7921,00	-9387,00
Рентабельність капіталу (активів), %	6,35	3,34	-3,01
Рентабельність власного капіталу, %	86,52	39,60	-46,93
Рентабельність продажів, %	4,16	4,74	0,58
Рентабельність продукції, %	4,62	5,03	0,41
Рентабельність виробництва, %	0,88	2,20	1,32

Як видно з таблиці, показники рентабельності мають як негативну так і позитивну тенденцію до зростання та мають значення, які значно більші нуля. Отже, незалежно від бази порівняння, прибутковість роботи підприємства зростає, що є позитивним явищем. Більш того, абсолютні значення показників рентабельності говорять про достатню прибутковість діяльності підприємства.

Аналіз фінансових джерел формування засобів підприємства

Для аналізу структури та динаміки капіталу ПрАТ «Одесавинпром» складемо аналітичну таблицю 2.2.1.13.

Таблиця 2.2.1.13

Склад та структура джерел фінансових ресурсів ПрАТ «Одесавинпром»

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		В стр-рі
					абс	відн	
Звітний рік							
1. Власний капітал	16403,00	16403,0	7,34	8,44	0,00	0,00	1,10
1.1 Статутний капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Капітал у дооцінках	16300,00	16246,0	7,29	8,35	-54,00	-0,33	1,06
1.3 Додатковий капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4 Резервний капітал	2460,00	2460,00	1,10	1,27	0,00	0,00	0,16
1.5 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-110129,0	-128338,	-49,27	-66,00	-18209,0	16,53	-
1.6 Інші джерела власних коштів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	16,73
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	15300,00	0,00	6,84	0,00	-15300,0	-100,00	-6,84
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	3500,00	0,00	1,57	0,00	-3500,00	-100,00	-1,57
3.1 Короткострокові кредити банків	165892	143214	74,21	73,65	-22678,0	-13,67	-0,56
3.2 Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.3 Інша поточна кредиторська заборгованість	26589,00	38698,0	11,89	19,90	12109,0	45,54	8,01
3.4 Доходи майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.5 Інші поточні зобов'язання	86709,00	105685,	38,79	54,35	18976,0	21,88	15,56
4. Зобов'язання, пов'язані з групами вибуття	517,00	88,00	0,23	0,05	-429,00	-82,98	-0,19
Баланс	223541,0	194456,	100,00	100,00	-29085,0	-13,01	x

Протягом звітного року в структурі джерел фінансування діяльності підприємства з точки зору забезпечення належного рівня фінансової стійкості відбулися незначні зміни: питома вага власного капіталу та довгострокових

зобов'язань (стійких пасивів) в базовому році в цілому знизилась, при зменшенні питомої ваги поточних зобов'язань (з 1,57% до 0%).

Значна питому вагу мають короткострокові кредити банків, що говорить про значну залежність від зовнішніх кредиторів.

Крім того, аналізуючи структуру кожного елементу фінансових джерел підприємства можна відзначити наступне:

- один з найважливіших структурних елементів власного капіталу з точки зору функціональної спрямованості на забезпечення стійкого розвитку підприємства, а саме нерозподілений прибуток, протягом звітного року має від'ємне значення, Така ситуація з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню капіталом;

- головними джерелами позикових коштів підприємства є поточна кредиторська заборгованість (найбільш термінові зобов'язання), що є ознакою вкрай необережної політики підприємства по формуванню позикового капіталу.

В цілому аналіз абсолютних значень та динаміки елементів фінансових джерел підприємства дає підстави говорити про недостатній рівень ефективності в управлінні ними та високу залежність від зовнішніх кредиторів.

Для загальної характеристики стану підприємства складемо таблицю 2.2.1.14.

Таблиця 2.2.1.14

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	1400,00	1400,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	784,30	293,60	-490,70	-62,57
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,56	0,21	-0,35	х
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	291600,00	132169,00	-159431,00	-54,67
- у порівняних цінах, тис. грн	291600,00	109159,45	-182440,55	-62,57
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	341508,00	137059,00	-204449,00	-59,87

6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1349778,50	100892,50	-1248886,00	-92,53
7. Фондовіддача, грн/грн	0,22	1,08	0,87	400,82
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	260490,50	388448,00	127957,50	49,12
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,31	0,35	-0,96	-73,09
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	177,00	98,00	-79,00	-44,63
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1647,46	1113,90	-533,56	-32,39
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	307425,00	129125,00	-178300,00	-58,00
- матеріальні витрати	258769,00	102364,00	-156405,00	-60,44
- витрати на оплату праці	13388,00	8400,00	-4988,00	-37,26
- відрахування на соціальні заходи	3347,00	1956,00	-1391,00	-41,56
- амортизація	10278,00	5185,00	-5093,00	-49,55
- інші операційні витрати	21643,00	11220,00	-10423,00	-48,16
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,05	0,98	-0,08	-7,33
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,89	0,77	-0,11	-12,72
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	324200,00	129138,00	-195062,00	-60,17
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	17308,00	7921,00	-9387,00	-54,24
17. Чистий прибуток, тис. грн	14192,56	6495,22	-7697,34	-54,24
18. Рентабельність продажів, %	4,16	4,74	0,58	x
19. Рентабельність продукції, %	4,38	5,03	0,65	x

Аналіз розрахунків, наведених в таблиці 2.2.1.14, дає підстави зробити наступні висновки. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, але використання її різко знизилось, про що свідчить коефіцієнт використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 490,7 тис. дал або 63%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в порівняних оптових цінах підприємства (скорочення на 182440,55 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 159431 тис. грн або 55%. Переважне зниження обсягів виробленої продукції в натуральному виразі над обсягом продукції в діючих цінах є ознакою значного підвищення цін на продукцію підприємства.

В звітному році значно підвищилась ефективність використання основних засобів, про що говорить збільшення фондівдачі з 0,22 грн/грн в базовому році до 1,08 грн/грн в звітному, тобто на кожну грошову одиницю основних засобів випуск продукції збільшився на 87 коп. Оборотність оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з базовим уповільнилася на 0,96 обороту, що свідчить про значну перевитрату коштів підприємства та відповідно, з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню оборотними коштами. Продуктивність праці на підприємстві протягом досліджуваного періоду знизилася на 533,56 тис. грн або 32%, що в цілому свідчить про зниження ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Аналіз динаміки усіх показників ефективності використання виробничих ресурсів (зменшення фондівдачі та коефіцієнту оборотності оборотних коштів, зменшення продуктивності праці) в цілому говорять про загальне зниження ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Одесавинпром». Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися на 178300 тис. грн або 58%, що цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції. Показник витрат на 1 гривню виробленої продукції, який комплексно характеризує ефективність виробництва, в звітному році зменшився на 8 копійок й склав 0,98 грн. Зменшення значення цього показника, а також його абсолютного значення позитивно впливає на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та діяльності в цілому.

Щодо загального висновку, ми можемо сказати, що на підприємстві наразі не найкращі часи й ми прослідковуємо зниження ефективності виробництва та економічного потенціалу підприємства, тобто бази його економічного розвитку. Потрібно вжити якихось інноваційних заходів щоб покращити ситуацію на підприємстві.

2.3. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Шабо»[28]

Назва: «ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ПРОМИСЛОВО -ТОРГОВЕЛЬНА КОМПАНІЯ ШАБО»

ЄДРПОУ: 32751876

Скорочена назва: ТОВ «ПТК ШАБО»

Організаційно-правова форма: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Дані про початок діяльності: 17.12.2003; 06.08.2004; 15301200000000005

Основний напрямок діяльності: 11.02 Виробництво виноградних вин

Додаткові(ий) напрямки(ок) діяльності:

11.04 Виробництво інших недистильованих напоїв із зброджуваних
продуктів

11.01 Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв

11.03 Виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин

46.34 Оптова торгівля напоями

46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями
та тютюновими виробами

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно
продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

47.30 Роздрібна торгівля пальним

49.42 Надання послуг перевезення речей (переїзду)

38.32 Відновлення відсортованих відходів

Поточний стан: діє

Офіційна адреса: Україна, 67770, Одеська обл., Білгород-Дністровський
р-н, село Шабо, ВУЛИЦЯ ШВЕЙЦАРСЬКА, будинок 10

Контактні дані: (048) 734-07-90

Засновник(и):

ІУКУРІДЗЕ ЕЛДАР ЖОРАЄВИЧ, Україна, розмір внеску до статутного
фонду - 26896552,00 грн.

Понад 500 нагород з найавторитетніших конкурсів світу, серед яких Decanter Wine Awards, Mundus Vini, New York IWC та інші. А в 2021 Україна вперше завоювала два золоті на лондонському Decanter, саме завдяки Chardonnay Shabo Grande Reserve 2015 і Cabernet Shabo Grande Reserve 2017, які отримали 95 балів із 100:

- Експортується до 22 країн світу;
- Почесне місце у найвідомішому Музеї вина у Бордо;
- Представленість у винній карті ресторанів Michelin через ексклюзивність українського теруару та сортів;
- Участь в унікальній презентації найкращих вин світу в паризькому готелі George V.

З 2003 року ми створюємо Великі вина, які визнають у всьому світі, та доводимо, що Україна – виноробна країна з великим потенціалом.[26]

Сімейна справа родини Іукурідзе – SHABO, заснована на винних традиціях, яким понад 200 років.

1200 га виноградників і сучасний технологічний комплекс розташовані на півдні України в селі Шабо на виноробній широті 46,6°. Саме унікальний терруар цього регіону надихнув засновників компанії SHABO на мрію – створити Великі Вина України.

Регіон Шабо – один з найдавніших українських теруарів, історія якого налічує понад 2 тисячі років. Розташування між Дністровським лиманом та Чорним морем, ідеальні ґрунти та клімат – унікальність та потенціал цього регіону оцінили швейцарці ще у 1822 році. Вони заснували тут виноробне поселення та започаткували епоху виноградарства найвищого рівня, європейської культури та традицій створення якісних вин[25].

Для компанії SHABO є фундаментальним відродження та збереження традицій історичного надбання, розкриття унікальності вин цього теруару та використання найліпших світових технологій створення продуктів.

До складу підприємства входять «Винний дім SHABO», «Дім ігристих вин SHABO», а також «Коньячний дім SHABO». Створюючи винні шедеври,

компанія багато років співпрацює з відомим світовим експертом Stéphane Derenoncourt із Франції.

Шабо – один з найдавніших теруарів Європи. Виноробством в цьому регіоні займались ще прадавні греки. Саме вони в VI – II ст. до Різдва Христового заснували на березі Чорного моря поселення Тіра (пізніше – місто Акерман) і першими висадили тут виноградники. А було це понад 2,5 тисячі років тому.

У 16-му сторіччі в цих краях розпочався «турецький період». Поселення отримало назву «Аша-абаг», що перекладається з турецької як «нижні виноградні сади». Таку назву обрали не випадково – територіально виноградники розташовані нижче міста Акерман (пізніше – м. Білгород-Дністровський). Тут вирощували різні сорти винограду.

Серед них був один, який і досі росте в Шабо і вважається автохтонним – Тельті-Курук (в перекладі з турецької означає «лисячий хвіст»). Для збереження цього унікального надбання природи компанія SHABO створила спеціальну програму. Подібного кореневласного Тельті-Курук немає ніде більше в світі.

Початок високої культури виноградарства та виноробства в цьому регіоні пов'язаний зі швейцарськими переселенцями.

Вони в 1822 році заснували тут виноробне поселення. Здолавши шлях довжиною 2,5 тисячі кілометрів, швейцарці з далекого кантону Во прибули на берег Дністровського лиману – до Аша-абагу. Правда, через специфіку вимови це поселення почали називати Шабаг, а потім і Шабо[26].

Засновник виноградної колонії Луї Тардан писав: «Якщо хочете побачити рай на землі, кращого місця не знайдете». Завдяки унікальним характеристикам теруару й наполегливій працьовитості швейцарських переселенців ця територія поступово перетворилася на справжній виноградарський край.

Саме швейцарці заснували на цій землі європейські стандарти виноробства. І, як результат, у 1847 році шабські вина отримали свою першу золоту медаль. Це стало початком своєрідної традиції – отримувати високі

нагороди на кращих конкурсних дегустаціях світу – гідної оцінки вин унікального теруару української землі.

На основі багатовікових традицій шабського виноробства у 2003 році було створено компанію SHABO – український виноробний комплекс з повним циклом виробництва. Діяльність компанії спрямована на вирощування та перероблення винограду, виробництво й реалізацію алкогольної продукції SHABO.

Професійний підхід у виноградарстві та виноробстві, використання сучасного та високотехнологічного обладнання, співпраця з міжнародними експертами SARL Dereponcourt тощо – все це стало запорукою створення особливих вин унікального теруару.

Підприємство є лідером української галузі з виробництва преміальних вин та брендів. Продукцію компанії відзначено понад 500 нагородами авторитетних міжнародних конкурсів. А шанувальників українського вина у всьому світі щороку стає все більше. Сьогодні широкий асортимент продукції SHABO представлено в усіх регіонах України, а також у 20 країнах: США, Бразилії, Канаді, Великій Британії, Швейцарії, Франції, Італії, Данії, Чехії, Грузії, Ізраїлі, Бельгії, Польщі, Латвії, Литві, Казахстані, Нігерії, Естонії, Японії, Китаї.

В SHABO створено сучасний комплекс з високотехнологічним обладнанням. Виробничі потужності компанії розташовані у безпосередній близькості від виноградників Шабо, що дозволяє максимально швидко доставляти щойно зібраний виноград на виробництво. Обладнання виробничо-технологічної бази підприємства є одним з кращих в Європі. Вірність традиціям і сучасні технології виноробства дозволяють SHABO створювати продукцію, в якій втілено найкращі характеристики теруару, що сформувалися у відбірних виноградних ягодах[26].

Зібрані вручну виноградні грона вже через 15-30 хвилин (в залежності від віддаленості ділянки) рефрижераторами доставляють до відділення первинної переробки. Загальна площа цього комплексу — майже 1 500 кв. м. Тут виноград

проходить делікатне ручне сортування у кілька етапів. Далі автоматизований процес переробки та пресування на сучасному устаткуванні «Bucher XPlus». Усі процеси відбуваються під постійним контролем спеціалістів.

За сезон тут можна переробити до 20 тисяч тонн винограду.

Червоні та білі сорти винограду потребують різних технологій. Для виробництва білих вин використовується технологія гребеневідділення без дроблення виноградних ягід, а також делікатний процес пресування, який виключає перетирання кісточок і шкірки ягід. «Червоний спосіб» виробництва передбачає відділення гребенів з дробленням виноградних ягід.

Тут створюють Великі Вина SHABO – вина Контрольованих найменувань за походженням (КНП), що є аналогом французького Appellation d'origine contrôlée. Компанія перша і єдина в Україні має право створювати вина подібної категорії. Обладнання нового покоління та майстерність виноробів SHABO гарантують ексклюзивний підхід буквально до кожної виноградної ягоди.

Делікатне ручне сортування щойно зібраного винограду в декілька етапів. Відбір лише найкращого. Після цього ягоди червоних сортів винограду відправляють для бродіння на м'яззі в дубових баріках «Taransaud», оснащених системою контролю температури. Грона ж білих сортів винограду без попереднього дроблення спочатку проходять процес делікатного пресування у пресах «Bucher XPlus», а потім – бродіння в дубових баріках, забезпечених температурним контролем.

SHABO багато років є лідером країни в галузі створення якісних преміальних коньяків України й бренді. З 2013 року компанія випускає оригінальний варіант виноградного алкоголю – Grape Vodka. Сучасний комплекс площею понад 20 000 кв.м забезпечує повний цикл виробництва міцних алкогольних напоїв, створених з винограду. Технологічна схема повного циклу містить такі етапи: вирощування й переробку винограду, отримання високоякісного виноматеріалу, дистиляцію виноградного спирту,

витримку коньячних спиртів і бутилювання благородних напоїв – коньяків, бренді й Grape Vodka від SHABO.

Дистиляція (“спиртокуріння”) – один з найважливіших етапів виробництва міцних виноградних напоїв. В SHABO дистиляційне устаткування безперервної дії надає можливість “перекурювати” до 20 млн літрів виноматеріалів і виробляти майже 3 млн літрів високоякісних коньячних спиртів з особливо тонким ароматом і неповторним смако-ароматичним профілем. Відділення витримки й зберігання коньячних спиртів обладнане відповідно до європейських стандартів. Витримка та зберігання коньячних спиртів SHABO здійснюється в дубових баріках і спеціальних місткостях. Залежно від категорії напою процес триває від трьох років і більше.

Перші ігристі вина в Шабо почали створювати ще в 19 столітті швейцарські переселенці. Якість цієї продукції було відзначено багатьма медалями на міжнародних конкурсах. Сьогодні ігристі вина SHABO – це втілення самобутності теруару, яке вдалось розкрити завдяки філігранній майстерності експертів, дотримання світових класичних технологій та відродження стародавніх традицій створення ігристих вин, оснований на досвіді швейцарців[26].

Для цього компанія звела унікальний для України виробничий комплекс - Дім ігристих вин SHABO. Сучасне та високотехнологічне устаткування розмістили в тематичній архітектурній будові, підкреслюючи історію цієї місцевості.

Дім ігристих вин розташовано у мальовничому місці серед виноградників Шабо. Він має загальну площу майже 3 га. Сучасне обладнання забезпечує бездоганну якість на усіх етапах виробництва. Тут створюють ігристі вина за класичною технологією шампанізації в плящі й методом Charmat.

Процес виробництва класичних (витриманих) ігристих вин триває від 9 місяців до 13 років. Протягом цього часу в кожній окремо взятій плящі відбувається магічний процес природного бродіння.

В основі методу Charmat – також природне бродіння, як і у класичному методі шампанізації в пляшці, лише роль пляшки виконують сучасні закриті акратофори (резервуари), що вміщують до 24 тис. шампанських пляшок. Тому такі ігристі вина іноді називають акратофорними або резервуарними. Для їх створення необхідно від 3-х до 6-ти місяців. Усі процеси виробництва ігристих вин SHABO проходять під технологічним контролем енологів «Institut Oenologique de Champagne»(Франція).

Виносховище SHABO – одне з найбільших в Україні. Його загальна площа майже 5 тис. кв. м і має три рівні: нульовий, п'ять та дев'ять метрів під землею. Тут у дубових баріках і сучасних місткостях з нержавіючої сталі одночасно може зберігатися понад 9,5 мільйонів літрів вина.

Загалом у компанії SHABO понад 1050 дубових французьких барік, які за літражем, якістю й регіоном походження деревини було ретельно підібрано до кожного конкретного сорту вина.

Для зберігання виноматеріалів використовуються сучасні вертикальні місткості з нержавіючої сталі, які мають вбудовану систему контролю температури.

В компанії SHABO діє європейська модель «безперервного відстежування якості» – від виноградної ягоди до готового продукту. У лабораторії хімічного й технічного контролю проводять найточніші дослідження будь-якого ступеня складності.

Лабораторне обладнання нового покоління надає можливість застосовувати методики за стандартами України, єврорегламенту та Міжнародної Організації Винограду й Вина (МОВВ).

Щорічно SHABO виробляє близько 15 млн пляшок, загалом понад 240 найменувань продукції, створеної винятково з відбірного винограду. На виробництві 7 ліній розливу. Сучасне європейське обладнання дозволяє повною мірою зберегти в кожній пляшці SHABO смак та аромат винограду та ексклюзивні властивості теруару.

2.3.1. Техніко-економічний аналіз виробничої діяльності ТОВ «ПТК ШАБО»

Аналіз основних економічних показників діяльності підприємства проведемо на основі даних фінансової та статистичної звітності підприємств за два роки.

На першому етапі проведемо аналіз показників ефективності діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Аналіз виробництва й реалізації продукції

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному й вартісному виразі складемо аналітичну таблицю 2.3.1.1

Таблиця 2.3.1.1

Показники виробничої програми ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник,	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ і акцизного збору), тис.грн				
у діючих цінах	911628,00	790533,00	-121095,00	-13,28
у порівнянних цінах	911628,00	748926,00	-162702,00	-17,85
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	2532,30	2080,35	-451,95	-17,85
3. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	3000,00	3000,00	0,00	0,00
4. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,84	0,69	-0,15	x

В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробництва промислової продукції ТОВ «Шабо». Так, обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства зменшився з 911628 тис. грн до 790533 тис. грн, тобто на 121095 тис. грн або 13,3% у відносному виразі. Обсяг продукції підприємства в натуральному виразі в звітному році в порівнянні з базовим роком скоротився на 452 тис. дал або 18%. Це призвело до відповідного зниження обсягу виробленої продукції у порівнянних цінах на 162702 тис. грн. Зменшення обсягу виробленої продукції у натуральному виразі та у порівнянних цінах свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в

звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, що в цілому свідчить про стабільність виробничого потенціалу підприємства в частині його технічної складової. Виробнича потужність характеризується високим рівнем використання в базовому році (84%), а в звітному році (69%). Зменшення коефіцієнту використання виробничої потужності є негативним явищем, та, як вже було сказано вище, свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та значну перевитрату ресурсів підприємства в розрахунку на одиницю виробленої продукції.

В таблиці 2.3.1.2 проведемо розрахунки, які характеризують структуру продукції ТОВ «Шабо».

Таблиця 2.3.1.2

Структура випуску продукції ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тис. дал		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
Ігристі вина, шампанське	1316,8	977,765	52	47	-339,0315	-5
Тихі вина	936,951	790,533	37	38	-146,418	1
Коньяк	278,553	312,053	11	15	33,4995	4
Разом	2532,30	2080,35	100	100	-451,95	0

Протягом двох років найбільшу питому вагу в структурі виробництва займають такі види продукції, як ігристі вина й шампанське (52% та 47% в кожному році). Решта видів продукції мають меншу питому вагу, але все ж визначають виробничий профіль підприємства. Всім відомі за гарними смаковими якостями коньяки Шабо та тихі вина високої якості. Як зазначалося вище, в звітному році відбулося зменшення випуску продукції підприємства на 452 тис.дал, що пов'язано, головним чином, зі зменшенням виробництва профільних видів продукції, а саме ігристого вина й тихих вин. Сегмент коньяку навпаки підвищився в обсязі. В цілому, значне скорочення виробництва зазначених двох асортиментних груп є негативним явищем. Але беручи до уваги важке становище в країні ми можемо сказати, що дане

Базовий рік								
Усього по підприємству, у т.ч.	479344,0	0,00	0,00	724,00	724,00	478620,0	-724,00	-0,15
ОЗ основного виду діяльності	479344,0	0,00	0,00	724,00	724,00	478620,0	-724,00	-0,15
ОЗ інших галузей	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Невиробничі ОЗ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Звітний рік								
Усього по підприємству, у т.ч.	478620,0	10199,0	10199	0,00	0,00	488819,0	10199,00	2,13
ОЗ основного виду діяльності	478620,0	10199,0	10199	0,00	0,00	488819,0	10199,00	2,13
ОЗ інших галузей	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Невиробничі ОЗ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Як видно з неведених в таблиці 2.3.1.4 даних, основні засоби **ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»** представлені лише основними засобами основного виду діяльності, що говорить про орієнтацію підприємства виключно на виробництві виноробної продукції. В базовому році вартість основних засобів зменшилась на 724 тис. грн або 0,15% у відносному виразі, в звітному вартість ОЗ збільшилась на 10199 тис. грн. або 2%. Але ми бачимо, що динаміка зміни вартості основних засобів не дуже змінилася.

Важливим етапом оцінки ефективності використання та відтворення основних засобів на підприємстві є аналіз їх технічного стану.

Для аналізу технічного стану основних засобів розрахуємо такі показники, як коефіцієнт придатності та коефіцієнт зносу (табл. 2.3.1.5).

Таблиця 2.3.1.5

Зміна технічного стану основних засобів ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення
Базовий рік			
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	479344,00	478620,00	-724,00
Знос, тис. грн	347314,00	364031,00	16717,00
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	132030,00	114589,00	-17441,00
Коефіцієнт придатності	0,28	0,24	-0,04
Коефіцієнт зносу	0,72	0,76	0,04
Звітний рік			
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	478620,00	488819,00	10199,00
Знос, тис. грн	364031,00	384797,00	20766,00
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	114589,00	104022,00	-10567,00

Коефіцієнт придатності	0,24	0,21	-0,03
Коефіцієнт зносу	0,76	0,79	0,03

Протягом базового–звітних років вартість основних засобів змінювалася у бік збільшення: в базовому році вона зменшилась на 724 тис. грн при зменшенні залишкової на 17441 тис. грн, в звітному році первісна вартість основних засобів збільшилась на 10199 тис. грн, при зниженні залишкової вартості на 10567 тис. грн. Визначені коефіцієнти придатності й зносу, свідчать про невелике погіршення технічного стану основних засобів в звітному році.

Проведемо аналіз ефективності використання основних засобів.

Ефективність використання основних засобів характеризується такими показниками, як фондівдача та фондоємність (табл. 2.3.1.6).

Таблиця 2.3.1.6

Показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах (без ПДВ та акцизного збору), тис. грн	911628,00	748926,00	-162702,00
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	478982,00	483719,50	4737,50
3. Фондовіддача, грн/грн	1,90	1,55	-0,35
4. Фондоємність, грн/грн	0,53	0,65	0,12

В звітному році в порівнянні з базовим роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних засобів обсяг виробленої продукції зменшився на 35 коп. (фондовіддача знизилась на 0,35 грн). Фондоємність продукції зросла на 12 коп. в розрахунку на одну гривню вартості продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз формування, структури та ефективності оборотних коштів

Для аналізу складу, структури й динаміки оборотних коштів ТОВ «Шабо» складемо аналітичну таблицю 2.3.1.7.

Таблиця 2.3.1.7

Склад, структура й динаміка оборотних коштів ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн.	%	тис. грн	%
Базовий рік						
Оборотні кошти	798803,0	100,00	808412,00	100,00	9609,00	0,00
Виробничі запаси	360732,0	45,16	309666,00	38,31	-51066,0	-6,85
Незавершене виробництво	610,00	0,08	1164,00	0,14	554,00	0,07
Готова продукція	39058,00	4,89	34440,00	4,26	-4618,00	-0,63
Товари	873,00	0,11	1168,00	0,14	295,00	0,04
Дебіторська заборгованість	269803,0	33,78	246526,00	30,50	-23277,0	-3,28
Грошові кошти	4568,00	0,57	22561,00	2,79	17993,00	2,22
Інші оборотні кошти	123159,0	15,42	192887,00	23,86	69728,00	8,44
Витрати майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Звітний рік						
Оборотні кошти	808412,0	100,00	746571,00	100,00	-61841,0	0,00
Виробничі запаси	309666,0	38,31	286958,00	38,44	-22708,0	0,13
Незавершене виробництво	1164,00	0,14	0,00	0,00	-1164,00	-0,14
Готова продукція	34440,00	4,26	41665,00	5,58	7225,00	1,32
Товари	1168,00	0,14	877,00	0,12	-291,00	-0,03
Дебіторська заборгованість	246526,0	30,50	223669,00	29,96	-22857,0	-0,54
Грошові кошти	22561,00	2,79	9700,00	1,30	-12861,0	-1,49
Інші оборотні кошти	192887,0	23,86	183702,00	24,61	-9185,00	0,75
Витрати майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Як видно з таблиці 2.3.1.7, в базовому році в структурі оборотних коштів ТОВ «Шабо» найбільшу питому вагу мали запаси – 45,16% та дебіторська заборгованість – 33,78%. Інші оборотні кошти також мали немалу питому вагу – 23,86%. Інші елементи оборотних коштів мали значно меншу питому вагу. Під кінець звітного року відбулися незначні зміни в структурі оборотних коштів: при зменшенні питомої ваги дебіторської заборгованості до 29,96% виробничі запаси трохи зросли до 38,44%.

Ефективність використання оборотних коштів характеризується показниками оборотності оборотних коштів (табл. 2.3.1.8).

Таблиця 2.3.1.8

Показники оборотності оборотних коштів ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ), тис. грн	942028,00	811336,00	-130692,00

2. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	803607,50	777491,50	-26116,00
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,17	1,04	-0,13
4. Швидкість одного обороту оборотних коштів, днів	307,10	344,98	37,88
5. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів	0,85	0,96	0,11

В звітному році в порівнянні з базовим роком оборотність оборотних коштів уповільнилася на 0,13 обороту, швидкість одного обороту зросла на 38 днів, коефіцієнт завантаження оборотних коштів збільшився на 0,11. Уповільнення оборотності оборотних коштів з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню оборотними активами підприємства, тому що свідчить про відносну перевитрату коштів (необхідність додаткового залучення ресурсів у господарський оборот). Більш того, абсолютні значення коефіцієнтів оборотності свідчать про вкрай низький рівень оборотності коштів та необхідність залучення в обіг значної кількості ресурсів, що в умовах браку власних коштів та складності залучення позикових є вагомими недоліком підприємства.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Для оцінки ефективності використання трудових ресурсів розрахуємо та проаналізуємо такі показники, як продуктивність праці, фондоозброєність праці та технічна озброєність праці (табл. 2.3.1.9).

Таблиця 2.3.1.9

Оцінка ефективності використання трудових ресурсів

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного збору) в порівняних цінах (ОП), тис. грн	911628,00	748926,0	-162702,00
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	478982,00	483719,5	4737,50
3. Активна частина основних засобів (машини та обладнання) за залишковою вартістю, тис. грн	114589,00	104022,0	-10567,00
4. Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	452,00	423,00	-29,00
5. Продуктивність праці (середньорічний виробіток на одного працівника), тис. грн/ос.	2016,88	1770,51	-246,37
6. Фондоозброєність праці, тис. грн/ос.	1059,69	1143,54	83,85
7. Технічна озброєність праці, тис. грн/ос.	253,52	245,91	-7,60

В звітному році порівно з базовим роком при зменшенні обсягу виробленої продукції на 162702 тис. грн відбулося зниження чисельності персоналу на 29 осіб. При цьому ефективність використання робочої сили підприємства також знизилась, про що свідчить зменшення на 246,4 тис. грн продуктивності праці. Негативним фактом також є зменшення технічної озброєності як показника, що характеризує оснащеність виробничого процесу технічними засобами та є непрямою ознакою рівня інноваційності технологічних процесів.

Аналіз витрат на виробництво продукції

Аналіз проведемо методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в базовому році (табл. 2.3.1.10). Ефективність управління витратами підприємства може бути оцінена за допомогою узагальнюючого показника ефективності – витрати на 1 грн продукції. Його оцінку також проведемо в таблиці 2.3.1.10.

Таблиця 2.3.1.10

Операційні витрати ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Елемент витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	абс	відн
1. Матеріальні витрати	439614,00	424299,00	47,49	55,60	-15315,00	-3,48
2. Витрати на оплату праці	68650,00	54151,00	7,42	7,10	-14499,00	-21,12
3. Відрахування на соціальні заходи (ЄСВ)	15027,00	12279,00	1,62	1,61	-2748,00	-18,29
4. Амортизація	25876,00	21294,00	2,80	2,79	-4582,00	-17,71
5. Інші операційні витрати	376616,00	251054,00	40,68	32,90	-125562,0	-33,34
Разом (операційні витрати)	925783,00	763077,00	100,00	100,00	-162706,0	-17,57
Обсяг виробленої продукції в діючих цінах (без ПДВ)	911628,00	790533,00	-	-	-121095,0	-13,28
Витрати на 1 грн продукції, грн/грн	1,02	0,97	-	-	-0,05	-4,95

Як видно з таблиці, виробництво продукції на підприємстві є матеріаломістким: питома вага матеріальних витрат в базовому році склала 47,5%, а в звітному році зросла до 55,6%. Витрати на оплату праці в

абсолютному виразі зменшилися на 14499 тис. грн, що цілком природньо в умовах скорочення персоналу підприємства. Амортизаційні відрахування в звітному році в порівнянні з базовим роком знизились на 4582 тис. грн, що з урахуванням негрошової форми витрат та їх функціонального призначення (фінансування простого відтворення основних засобів) може вважатися позитивною характеристикою роботи підприємства. Як видно з таблиці структура витрат підприємства в цілому стабільна. Абсолютний розмір витрат за рахунок значного скорочення матеріальних витрат (-15315 тис. грн) та інших витрат (-125562 тис. грн), скоротився на 162706 тис. грн, що цілком природньо в умовах зниження обсягу виробленої продукції. В цілому для оцінки ефективності управління витратами використовується показник витрат на одну гривню продукції. В звітному році в порівнянні з базовим роком при зменшенні обсягу виробленої продукції на 121095 тис. грн (13,3%) відбулося зниження її собівартості на 17,6%. Внаслідок переважного зниження обсягів виробленої продукції над її собівартістю (ефект «операційного левереджу») витрати на 1 грн продукції в звітному році в порівнянні з базовим роком знизились на 0,05 грн і склали 97 коп. Зменшення цього показника з позитивної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню витратами. Більш того, абсолютні значення показника в базовому році (більше 1) свідчить про збитковість виробничої діяльності та вимагають прийняття якнайскоріших рішень.

Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності

Для аналізу рівня й динаміки фінансових результатів **ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»**

складемо таблицю 2.3.1.11.

Таблиця 2.3.1.11

Фінансові результати ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн	Відхилення
---------------------	---------------------------------	------------

	Базовий рік	Звітний рік	абс	відн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	341508,00	137059,00	-204449,00	-59,87
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	324200,00	129138,00	-195062,00	-60,17
Валовий: прибуток	17308,00	7921,00	-9387,00	-54,24
Інші операційні доходи	6674,00	5543,00	-1131,00	-16,95
Адміністративні витрати	23067,00	9752,00	-13315,00	-57,72
Витрати на збут	20561,00	12622,00	-7939,00	-38,61
Інші операційні витрати	9705,00	7092,00	-2613,00	-26,92
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	-46659,00	-16002,00	30657,00	-65,70
Фінансові доходи	40,00	14,00	-26,00	-65,00
Інші доходи	5202,00	1134,00	-4068,00	-78,20
Фінансові витрати	2628,00	2773,00	145,00	5,52
Інші витрати	3769,00	636,00	-3133,00	-83,13
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-47814,00	-18263,00	29551,00	-61,80
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий фінансовий результат: прибуток	-47814,00	-18263,00	29551,00	-61,80

Чистий прибуток підприємства і в звітному, і в базовому роках має від'ємне значення (збиток). Це відбулося внаслідок зменшення обсягу виробництва й реалізації продукції, зростання адміністративних витрат, витрат на збут і інших операційних витрат. Отже, робити висновок про підвищення ефективності діяльності підприємства з точки зору досягнення середньострокових та стратегічних цілей недоречно.

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.2.1.12.

Таблиця 2.2.1.12

Показники рентабельності діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Капітал (активи) підприємства, тис. грн	943112,00	870648,00	-72464,00
Власний капітал підприємства, тис. грн	26897,00	26897,00	0,00
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	942028,00	811336,00	-130692,00
Виробничі фонди (основні засоби та оборотні кошти), тис. грн	1282589,50	1261211,00	-21378,50
Витрати операційної діяльності, тис. грн	925783,00	763077,00	-162706,00
Чистий прибуток, тис. грн	13320,90	39572,38	26251,48
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	16245,00	48259,00	32014,00
Рентабельність капіталу (активів), %	1,41	4,55	3,13
Рентабельність власного капіталу, %	49,53	147,13	97,60

Рентабельність продажів, %	1,41	4,88	3,46
Рентабельність продукції, %	1,44	5,19	3,75
Рентабельність виробництва, %	1,04	3,14	2,10

Як видно з таблиці, показники рентабельності мають позитивну тенденцію до зростання та мають значення, які значно більші нуля. Отже, незалежно від бази порівняння, прибутковість роботи підприємства зростає, що є позитивним явищем. Більш того, абсолютні значення показників рентабельності говорять про достатню прибутковість діяльності підприємства.

Для загальної характеристики стану підприємства складемо таблицю 2.3.1.13.

Таблиця 2.3.1.13

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	3000,00	3000,00	0,00	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	2532,30	2080,35	-451,95	-17,85
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,84	0,69	-0,15	x
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	911628,00	790533,00	-121095,00	-13,28
- у порівняних цінах, тис. грн	911628,00	748926,00	-162702,00	-17,85
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	942028,00	811336,00	-130692,00	-13,87
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	478982,00	483719,50	4737,50	0,99
7. Фондовіддача, грн/грн	1,90	1,55	-0,35	-18,65
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	803607,50	777491,50	-26116,00	-3,25
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,17	1,04	-0,13	-10,98
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	452,00	423,00	-29,00	-6,42
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	2016,88	1770,51	-246,37	-12,22
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	925783,00	763077,00	-162706,00	-17,57
- витрати на оплату праці	439614,00	424299,00	-15315,00	-3,48
- витрати на оплату праці	68650,00	54151,00	-14499,00	-21,12
- відрахування на соціальні заходи	15027,00	12279,00	-2748,00	-18,29
- амортизація	25876,00	21294,00	-4582,00	-17,71
- інші операційні витрати	376616,00	251054,00	-125562,00	-33,34

13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,02	0,97	-0,05	-4,95
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,48	0,54	0,05	11,30
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	483895,00	414957,00	-68938,00	-14,25
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	458133,00	396379,00	-61754,00	-13,48
17. Чистий прибуток, тис. грн	375669,06	325030,78	-50638,28	-13,48
18. Рентабельність продажів, %	39,88	40,06	0,18	x
19. Рентабельність продукції, %	77,63	78,33	0,69	x

Аналіз розрахунків, наведених в таблиці, дає підстави зробити наступні висновки. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, але використання її знизилось, про що свідчить коефіцієнт використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 452 тис. дал або 18%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в порівняних оптових цінах підприємства (скорочення на 162702 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 121095 тис. грн або 13%.

В звітному році знизилась ефективність використання основних засобів, про що говорить зменшення фондівіддачі з 35 копійок. Оборотноість оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з базовим уповільнилася на 0,13 обороту, що свідчить про перевитрату коштів підприємства та відповідно, з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню оборотними коштами. Продуктивність праці на підприємстві протягом досліджуваного періоду знизилася на 246 тис. грн або 12%, що в цілому свідчить про зниження ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Аналіз динаміки усіх показників ефективності використання виробничих ресурсів (зменшення фондівіддачі та коефіцієнту оборотності оборотних коштів, зменшення продуктивності праці) в цілому говорять про загальне зниження ефективності виробничої діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО». Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися на 162706 тис. грн або 17,6%, що

цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції. Показник витрат на 1 гривню виробленої продукції, який комплексно характеризує ефективність виробництва, в звітному році зменшився на 5 копійок й склав 0,97 грн. Зменшення значення цього показника позитивно впливає на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та діяльності в цілому.

Коефіцієнти рентабельності продажів й продукції мають високе значення, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства. Це також свідчить про ефективне використання власних і залучених коштів фірми та доцільність заходів, застосованих у виробництві.

В цілому підприємство має резерви підвищення стійкості та ефективності використання ресурсів. Для зростання ефективності використання потужності господарської діяльності необхідно вжити заходи щодо раціонального застосування основних засобів у виробництві, удосконалення автоматизації та спеціалізації виробничого процесу, покращення рівня використання новітніх технологій. Також при впровадженні ефективної збутової політики **ТОВ «Шабо»** зможе наростити додатковий прибуток, що є доцільним шляхом для покращення економічного стану підприємства та виведення рівня показників до ефективних результатів діяльності.

Висновки до розділу 2

На прикладі двох підприємств, а саме ПрАТ «Одесавинпром» і ТОВ «Шабо» виноробної галузі промисловості, ми зробили такі висновки щодо їх виробничої діяльності.

ПрАТ «Одесавинпром» володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, але використання її різко знизилось, про що свідчить коефіцієнт використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 63%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в діючих цінах на 55%. Це дуже значне зниження обсягів виробленої продукції і нам потрібно було

з'ясувати, що ж сталося на підприємстві крім того, що зараз війна і наша країна знаходиться у важкому становищі.

В звітному році значно підвищилась ефективність використання основних засобів, про що говорить збільшення фондоддачі з 0,22 грн/грн в базовому році до 1,08 грн/грн в звітному, тобто на кожну грошову одиницю основних засобів випуск продукції збільшився на 87 коп. Але ми звернули увагу на те що вартість основних засобів також дуже знизилась, на 92 %. Як ми з'ясували, у підприємства з'явилися нові власники. Можливо вони не наважились купувати підприємство зі старим обладнанням. Тому старі власники можливо вилучили дані основні засоби й реалізували.

Аналіз динаміки усіх показників ефективності використання виробничих ресурсів (зменшення середньорічної вартості основних засобів, коефіцієнту оборотності оборотних коштів, зменшення продуктивності праці) в цілому говорять про загальне зниження ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Одесавинпром». Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися, що цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції.

Щодо загального висновку, ми можемо сказати, що на підприємстві наразі не найкращі часи й ми прослідковуємо зниження ефективності виробництва та економічного потенціалу підприємства, тобто бази його економічного розвитку. Потрібно вжити якихось інноваційних заходів щоб покращити ситуацію на підприємстві.

При ретельному аналізі ТОВ «Шабо» ми зробили наступні висновки. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, але використання її знизилось, про що свідчить коефіцієнт використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 18%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 13%.

В звітному році знизилась ефективність використання основних засобів, оборотність оборотних коштів й продуктивність праці, але не набагато. Коефіцієнти рентабельності продажів й продукції мають високе значення, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства. Це також свідчить про ефективне використання власних і залучених коштів фірми та доцільність заходів, застосованих у виробництві.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРИБУТКУ ПрАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» ТА ТОВ «ШАБО»

3.1. Впровадження установки з керамічною мембраною мікрофільтрації для виробництва білого вина фірми BTS Engineering (модель BTS-MF5000) на ПрАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Виноробство є великою та однією з найважливіших в економічному плані галузей переробної промисловості. Сюди входять різні види виробничих процесів. Наприклад, *первинне провадження*. Під ним мається на увазі переробка сировини (безпосередньо винограду, інших плодів та ягід), приготування вин, переробка вторинної сировини, виготовлення сусла, концентратів.

Вторинне виноробство – етап, у якому відбувається подальша обробка вин, розфасовка та випуск готової продукції. Третій етап – приготування ігристих вин, коньяку, а також різних видів безалкогольної продукції.

Кожен виробничий відділ виноробного підприємства оснащується своєю технологічною та машинно-апаратною лінією. Велика частина обладнаних пристроїв підходить і застосовується у всіх відділах виробництва.

Класифікація виноробних агрегатів та пристроїв

Будь-яке технологічне обладнання, включаючи виноробне, може бути класифіковано за декількома ознаками: видом здійснюваних процесів, характером впливу на продукт, що підлягає переробці, структурі робочого циклу, принципам поєднання у виробничих потоках тощо. Усі виноробні промислові пристрої та агрегати прийнято умовно поділяти на шість великих груп відповідно до цільового призначення:

- для переробки первинної сировини (виноград, ягоди, плоди);
- для виробництва, зберігання, транспортування готових вин;
- для теплофізичної обробки продуктів виноробства;
- для пакування, підготовки тари, розфасовки вин;
- для переробки вторинної виноробної сировини;

– для внутрішньозаводського транспортування, механізації вантажно-розвантажувальних, транспортно-складських робіт.

Існує також внутрішня спеціалізована класифікація з функціональних навантажень технологічних конструкцій: універсальне обладнання та спеціалізоване. До першого типу відносяться агрегати, покликані виконувати ряд операцій одного або кількох технологічних процесів (фільтри, резервуари та інші). До другого – виконують лише одну операцію в процесі (стікачі, етикетувальні машини, інші).

Для початкового виробничого етапу (підготовка та первинна переробка винограду) будуть необхідні так звані приймальні бункери. Вони виготовляються з нержавіючої сталі, забезпечують тривале збереження сировини. Пропонуються виробником у різних обсягах.

Другий етап (дробильно-пресовий) передбачає застосування валкових дробарок з гребневідділювачами, стікачі, мезгонасосів, пресів. Тут важливо вибрати відповідний тип мезгонасосу. Вони випускаються у трьох різновидах: поршневі, імперні, відцентрові. Крім того, щоб підтримувати потрібну консистенцію мезги, отриману після обробки винограду, при подачі її на прес необхідні спеціальні виноградні мішалки.

Наступний етап – віджимання соку. Здійснюється він за допомогою мембранних (пневматичних) чи шнекових пресів. А для завантаження соку потрібні резервуари, де відбуватимуться процеси бродіння та наполягання.

Далі застосовується фільтрувальне обладнання (для етапу фільтрації, що дозволяє уникнути попадання в кінцевий продукт винного каменю, механічних суспензій, дріжджових опадів, різних мікроорганізмів): різні види фільтр-пресів (рамний, пластинчастий).

Наприкінці застосовується обладнання для стерильного розливу одержаного вина. Воно дозволяє відмовитися від теплової обробки напою перед розливом, відповідно зберегти максимально повноцінний його смак і аромат.

Купуючи та впроваджуючи якісне технологічне виноробне обладнання, виробник отримує цілу низку переваг: вино виняткової якості, зниження рівня

трудовитрат (всі процеси виконуються автоматично, вимагаючи лише контролю з боку людини), підвищена продуктивність (можливість переробки великих обсягів сировини), відповідно, збільшений прибуток.

Використовуючи у своєму виробництві якісне технологічне сучасне обладнання, можна отримати кінцевий продукт, який радуватиме найвибагливіших і найвибагливіших споживачів. Таким чином, розширення клієнтської бази також включається до списку переваг придбання та впровадження у виробництво автоматизованого комплексу.

Мікрофільтраційна установка для освітлення вина за допомогою керамічних мембран передбачає фільтрування в один захід. Вона забезпечує високу ступінь очищення дріжджів і мікроорганізмів, танінового гелю, поліфенольних речовин і макромолекулярних білків. Фільтрування проводиться в закритих трубопроводах, що запобігає окисленню вина киснем. Установка виготовлена з корозійностійкої нержавіючої сталі, що забезпечує надійну і стабільну роботу, тривалий термін служби мембрани. Продукція, що поставляється: керамічна мембрана, модуль, циркуляційний насос і насос що подає, регулюючий клапан, зворотний клапан, НМІ, шафа управління, рама.

3.1.1 Розрахунок економічної ефективності впровадження заходу

Розрахунок інвестиційних витрат

На першому етапі визначимо інвестиційні витрати, які необхідно здійснити при впровадженні даного проєкту.

Перша частина інвестиційних витрат пов'язана з необхідністю купівлі, транспортування та монтажу нового технологічного устаткування.

Техніко-економічна характеристика впроваджуваного устаткування наведена в таблиці 3.1.1.

Таблиця 3.1.1

Техніко-економічна характеристика впроваджуваного устаткування

Показники	Позначення	Лінія
Сумарне агрегатне споживання електроенергії,	Мс	48

кВт/год		
Чисельність обслуговуючого персоналу (4-го розряду), чол.	Чп	2
Ціна придбання устаткування, грн	Ц	1800000

Нормативно-довідкова інформація, використовувана при розрахунках представлена в таблиці 3.1.2

Таблиця 3.1.2

Нормативно-довідкова інформація використовувана для розрахунків

Показники	Позначення	Значення
1. Єдиний соціальний внесок, % від основної й додаткової зарплати.	В _{сф}	22
2. Норма амортизації устаткування, %	НА _у	20
3. Норма витрат на ремонтні роботи устаткування, %	НР _у	4,9
4. Норма витрат по утриманню й експлуатації устаткування, %	НУ _у	1,6
5. Річний фонд робочого часу, годин	Ф _р	2000
6. Собівартість 1 кВт/год електроенергії, грн	С _е	3,79
7. Коефіцієнт використання інженерного ресурсу	Кі _р	0,8
8. Годинна тарифна ставка робітника 4 розряду, грн	ТС _г	46,0
9. Граничний строк окупності притягнутих капітальних вкладень, років	Т	4

Інвестиції (капіталовкладення) по впроваджуваному устаткуванню будуть сумою наступних видів витрат:

- вартість впроваджуваного устаткування (Ц);
- транспортні витрати (Тр) – 5% від вартості впроваджуваного устаткування;
- монтажні роботи (Мн) – 10% від вартості впроваджуваного устаткування;
- інші витрати (Ін) – 2% від вартості впроваджуваного устаткування.

$I_{оз} = 1800000 + 1800000 * 0,05 + 1800000 * 0,10 + 1800000 * 0,02 = 2106000$ грн = 2106 тис. грн.

Загальний розмір інвестиційних витрат включатиме капітальні витрати в основні засоби (2106 тис. грн) та оборотні кошти, що пов'язано з необхідністю формування матеріальних запасів окремих елементів зазначених активів.

Необхідний розмір інвестицій в оборотні кошти визначимо виходячи з планового розміру прямих матеріальних витрат.

3.1.3 Розрахунок виробничої програми

Приріст обсягу виробництва складе:

$$\Delta \text{ОВ} = 3537 \text{ дал}$$

У вартісному вираженні наш приріст складе:

$$\Delta \text{ОВ} = 3537 \times 460 = 1627,17 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ОК} = \Delta \text{ОВ} / \text{Коб} = 1627,17 / 1,23 = 1322,9 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{КВ} = 1322,9 + 2106 = 3428,9 \text{ тис. грн}$$

Розрахунок поточних витрат на устаткування:

Далі визначимо поточні витрати підприємства в результаті встановлення нової лінії. Зазначені витрати включатимуть:

- амортизація устаткування;
- витрати на поточний ремонт устаткування;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- витрати на енергоресурси, (електроенергію), які споживає устаткування;
- витрати на оплату праці робітників, які зайняті обслуговуванням устаткування;
- відрахування на соціальні заходи від оплати праці робітників, які зайняті обслуговуванням устаткування.

Первісна вартість устаткування, яка використовується для розрахунку амортизаційних відрахувань, витрат на ремонт, утримання та експлуатацію устаткування складе:

$$\text{ОЗперв} = 2106 \text{ тис. грн.}$$

Амортизація впроваджуваного устаткування:

$$\text{Ау} = 2106 * 0,20 = 521,2 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на ремонтні роботи із впроваджуваного устаткування:

$$\text{Ру} = 2106 * 0,049 = 103,2 \text{ тис. грн.}$$

Витрати по утриманню й експлуатації впроваджуваного устаткування:

$$V_{ue} = 2106 * 0,016 = 33,7 \text{ тис. грн.}$$

Витрати по електроенергії, що споживається устаткуванням, визначимо в таблиці 3.1.4.

Таблиця 3.1.4

**Витрати по електроенергії, що споживає впроваджуване
устаткування**

Найменування енергоресурсу	Од. вим.	Річне споживання	Вартість одиниці	Річні витрати, тис. грн
Електроенергія	кВт/год	$(2000*48*0,8) = 76800$	3,79	129,0

Основна і додаткова заробітна плата робітників, що обслуговують устаткування (Зод)

$$Z_{od} = T_{Cгод} * (1 + K_{пд}) * \Phi_r * (1 + K_{д}),$$

де $T_{Cгод}$ – годинна тарифна ставка, грн

Φ_r – річний фонд робочого часу одного працівника, годин

$K_{пд}$ – коефіцієнт для визначення премій і доплат, 0,2

$K_{д}$ – коефіцієнт для визначення додаткової заробітної платні, 0,15.

$$Z_{od} = 46,0 * (1 + 0,2) * (1 + 0,15) * 2000 * 2 = 253,9 \text{ тис. грн.}$$

Відрахування на соціальні заходи (22% від заробітної плати)

$$ССВ = 253,9 * 0,22 = 55,9 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 3.1.5

Сумарні витрати за рік по впроваджуваному устаткуванню

Найменування	Сума, тис. грн
Амортизація устаткування	421,2
Витрати на ремонтні роботи по устаткуванню	103,2
Витрати по утриманню й експлуатації устаткування	33,7
Витрати по електроенергії споживаній устаткуванням	129,0
Основна й додаткова зарплата робітників, що обслуговують лінію	253,9
Відрахування на соціальні заходи на основі зарплати робітників, що обслуговують лінію	55,9
Разом	996,9

Окрім прямих матеріальних витрат, та витрат, пов'язаних з установкою нового устаткування, впровадження проєкту вимагатиме наступних витрат:

- витрати на збут, що пов'язано із необхідністю просування нової продукції, яка відноситься до сегментів ринку, на якому підприємство майже не працює. Бюджет даних заходів встановимо у розмірі 300 тис. грн;
- відсотки за кредитом.

Джерелами коштів для реалізації заходу можуть бути як власні (чистий прибуток, кошти від емісії цінних паперів тощо), так і залучені (банківський кредит).

З урахуванням достатньо високої прибутковості діяльності підприємства у звітному році (чистий прибуток склав 6495,00 тис. грн) можна стверджувати, що саме власні кошти на сьогоднішній день є найбільш привабливим джерелом фінансування основних засобів при впровадженні проєкту. Отже, реалізація заходу не потребуватиме залучення банківського кредиту, а тому відсотки за кредитом як структурний елемент витрат відсутні.

Загальну суму витрат підприємства в результаті реалізації проєкту (собівартість продукції) визначимо в таблиці 1.3.6

Таблиця 1.3.6

Розрахунок собівартості продукції

Витрати	Сума, тис. грн
Матеріальні витрати	3224,5
Заробітна плата	253,9
Відрахування на соціальні заходи	55,9
амортизація	421,2
Інші витрати	436,9
Разом	4392,4

Отже, загальний розмір поточних витрат підприємства в результаті впровадження заходу збільшиться на 4392,4 тис. грн.

Розрахунок фінансового результату:

Прибуток в результаті реалізації проєкту складе:

$$\Pi = \text{ОП} - \text{С}, \quad (3.1)$$

де ОП – плановий обсяг виробленої та реалізованої продукції;

C – собівартість продукції.

$$\Pi = 5760,0 - 4392,4 = 1367,6 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок показників економічної ефективності заходу:

Оцінку економічної ефективності заходу дамо за допомогою наступних показників:

- чистий приведений дохід (NPV – net present value),
- внутрішня норма доходності (IRR – internal rate of return),
- індекс доходності (PI – profitable index),
- рентабельність інвестицій (ROI – return on investment)
- строк окупності інвестицій (PP – payback period).

Усі зазначені коефіцієнти розраховуються на основі дисконтування відповідних грошових потоків або показників. Під дисконтуванням розуміється приведення усіх грошових потоків (показників) до єдиного моменту часу – часу початку інвестування.

Визначимо спочатку строк окупності інвестицій без дисконтування грошових потоків (показників).

$$T = I_{\text{заг}}/ЧП, \quad (3.2)$$

$$T = 3428,9/1121,4 = 3,1 \text{ року.}$$

Розрахунок усіх наведених вище показників оцінки ефективності реалізації заходу визначимо в таблиці 3.1.7

Таблиця 3.1.7

Розрахунок показників ефективності реалізації заходу

Показник	Роки					Разом
	0	1	2	3	4	
Ізаг, сума інвестованих у проєкт коштів, усього, тис. грн	3428,9					3428,9
Середньозважена вартість капіталу (ставка дисконтування), %	18					
Дисконтний множник	1	0,847	0,718	0,609	0,516	
ЧП, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	3428,9					3428,9
Приріст чистого прибутку від проєкту, тис. грн		1121,4	1121,4	1121,4	1121,4	

Приріст амортизації в результаті реалізації проєкту, тис. грн		421,2	421,2	421,2	421,2	
Грошовий потік від проєкту, тис. грн		1542,6	1542,6	1542,6	1542,6	6170,5
Дисконтований грошовий потік у році		1307,3	1107,9	938,9	795,7	4149,7
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн		1307,3	2415,2	3354,1	4149,7	
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн		950,4	805,4	682,5	578,4	3016,7
NPV, тис. грн		NPV = 4149,7 – 3428,9				720,9
IRR, %		Excel (функція ВСД)				28%
Індекс доходності (PI)		PI= 4149,7/3428,9				1,21
Період окупності з врахуванням дисконтування (PP), років		$PP = 3 + \frac{3428,9 - 3354,1}{795,7}$				3,09
Рентабельність інвестицій (ROI) середньорічна, %		ROI=(3016,7/3428,9)/4*100%				22,0

Отримані значення показників ефективності реалізації заходу свідчать достатньо високий рівень його ефективності. Так, показник NPV значно більше нуля, індекс доходності перевищує одиницю, внутрішня норма доходності (28%) значно перевищує середню доходність на ринку, строк окупності 3,1 року менше гранично допустимого (4 роки), а рентабельність інвестицій є привабливою для потенційних інвесторів.

Визначимо нижче вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.

Розрахунок впливу заходу на показники діяльності підприємства

Для відображення впливу заходу на основні показники діяльності підприємства складемо таблицю 3.1.8.

Таблиця 3.1.8

Вплив заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПРАТ «Одесавинпром»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)									
	Всього	у тому числі в		Вироблена продукція, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чистий прибуток, тис. грн	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності інвестицій, років
		Основні засоби	Оборотні кошти		Всього	у тому числі:							
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних засобів, витрати на поточний ремонт та експлуатацію основних засобів	Інші витрати			
Впровадження установки з керамічною мембраною мікрофільтрації для виробництва білого вина фірми BTS Engineering (модель BTS-MF5000)	3428,9	2106,0	1322,9	5760,0	4392,4	3224,5	253,9	55,9	421,2	436,9	1121,4	2	3,1

Як видно з наведених в таблиці розрахунків, загальний розмір інвестицій складе 3428,9 тис. грн. Проєктом передбачається виробництво 4520 дал продукції вартістю 5760 тис. грн, що потребуватиме додаткових витрат на суму 3224,5 тис. грн (матеріальних 3224,5 тис. грн, оплата праці 253,9 тис. грн, відрахування на соціальні заходи 55,9 тис. грн, амортизація 421,2 тис. грн, інші витрати (витрати на збут та витрати, пов'язані з ремонтом (поточним) та експлуатацією основних засобів) 436,9 тис. грн. З урахуванням 18% ставки податку на прибуток, чистий прибуток підприємства в результаті реалізації заходу зросте на 1121,4 тис. грн, що дозволить окупити інвестиції протягом 3,1 року, що свідчить про інвестиційну привабливість заходу.

Нижче визначимо вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.

Таблиця 3.1.9

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром» до та після проведення заходу

Показник	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	1400,00	1400,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	293,60	297,14	3,54	1,21
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,21	0,21	0,00	х
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	132169,00	137929,00	5760,00	4,36
- у порівняних цінах, тис. грн	109159,45	114919,45	5760,00	5,28
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	137056,00	142816,00	5760,00	4,20
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	100892,50	102998,50	2106,00	2,09
7. Фондовіддача, грн/грн	1,08	1,12	0,04	3,31
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	388448,00	1322,90	1322,90	0,34
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,25	107,96	106,71	8536,54
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	98,00	100,00	2,00	2,04
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1113,90	1149,19	35,29	3,17
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	129125,00	133517,40	4392,40	3,40
- витрати на оплату праці	102364,00	105588,50	3224,50	3,15
- відрахування на соціальні заходи	8400,00	8653,90	253,90	3,02
- амортизація	1956,00	2011,90	55,90	2,86
- інші операційні витрати	5185,00	5606,20	421,20	8,12
- інші операційні витрати	11220,00	11656,90	436,90	3,89
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,98	0,97	-0,01	-1,22
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,77	0,77	0,00	-0,58
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	129138,00	133530,40	4392,40	3,40
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	7921,00	9285,60	1364,60	17,23
17. Чистий прибуток, тис. грн	6495,22	7616,62	1121,40	17,27
18. Рентабельність продажів, %	4,74	5,33	0,59	х
19. Рентабельність продукції, %	5,03	5,70	0,67	х

Результати аналізу, що наведені в таблиці 3.1.9 дають можливість зробити наступні висновки.

Планується, що в результаті впровадження інвестиційного проєкту чистий прибуток підприємства збільшиться на 1121,4 тис. грн або на 17% у порівнянні зі звітним роком, при цьому чистий дохід від реалізації продукції збільшиться на 5760 тис. грн або на 4%, а собівартість реалізованої продукції – на 4392 тис. грн або на 3%. У зв'язку з цими змінами витрати на 1 грн знизяться на 1 копійку, а матеріалоємність зменшиться на 0,58%.

В проєктному році підприємство отримає чистий прибуток 7616,6 тис. грн. Відповідно відбудуться позитивні зміни показників рентабельності: на 0,59% збільшиться рентабельність продажів та на 0,67% – рентабельність продукції.

В результаті впровадження запропонованого заходу фондівдача збільшиться на 4 копійки або на 3,2%, продуктивність праці 1 працівника на 3%.

Покращення техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром» після впровадження заходу свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства від реалізації інвестиційного проєкту.

Впровадження даного проєкту виробництва економічно обґрунтовано.

3.2. Впровадження проєкту з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin) на ТОВ «ШАБО»

Обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проєкту у виробництво

Для ефективного розвитку агропродовольчої сфери, до якої входить виноградарсько-виноробне виробництво та вітчизняної економіки в цілому, необхідні програми наукових досліджень, які позитивно впливали б на їх розвиток. Дана галузь вимагає не лише впровадження ефективних економічних механізмів управління, але й постійної державної підтримки. Її

ефективний розвиток формується при правильному використанні природних, технологічних і організаційних чинників [26].

Слід відзначити, що виноробна галузь виступає як одна з провідних галузей економіки нашої країни, тому обов'язково потрібно надати всі можливі підходи, що впливають на систему управління для збереження виробничого потенціалу підприємств. Економічна система виноробного виробництва побудована таким чином, що може акумулювати не лише матеріальні ресурси, але також здатна впливати на економічні стосунки між суб'єктами господарської діяльності.

Впровадження інноваційних технологічних рішень у різних галузях допомагає не тільки привернути увагу нових клієнтів, а й полегшити певні аспекти життя споживачам. Галузь виробництва напоїв – не виняток.

Ми знаємо, що **SHABO – це сила бренду вина України**

Понад 500 нагород з найавторитетніших конкурсів світу, серед яких Decanter Wine Awards, Mundus Vini, New York IWC та інші. А в 2021 Україна вперше завоювала два золоті на лондонському Decanter, саме завдяки Chardonnay Shabo Grande Reserve 2015 і Cabernet Shabo Grande Reserve 2017, які отримали 95 балів із 100.

Експортується продукція до 22 країн світу.

Почесне місце у найвідомішому Музеї вина у Бордо.

Представленість у винній карті ресторанів Michelin через ексклюзивність українського теруару та сортів.

Участь в унікальній презентації найкращих вин світу в паризькому готелі George V.

Уявіть, наскільки зручніше купити пляшку вина з ковпачком-штопором і мати змогу її відкрити будь-де без використання окремого штопора. Або ж як зручно, коли виробники пропонують напої у пляшці, по якій не стікають краплі. Ці та інші інновації пропонує українська компанія «Еффо Пак». І всі ці технології для виробників напоїв – новинка на світовому ринку.



Рисунок 3.1 Ковпачок-штопор (Justspin)

Особливість та інноваційність ковпачка Justspin полягає в тому, що це єдина у світі альтернатива для відкорування класичних пляшок із корком без застосування штопора. А штопор, між іншим, століттями був єдиним ключем до улюбленого напою. Назва ковпачка з'явилася випадково. Люди завжди говорили про маркетинговий хід – «просто обертайся». Англійською мовою це звучить як «just spin». Тому прийняли рішення поєднати ці два слова, щоб вийшла проста назва для ковпачка-штопора – Justspin.

Це ковпачок циліндричної форми, який має різьбу та вихідне вікно, через яке виходить корок, вставлений у горловину пляшки.

Усі ми любимо вино та купуємо його. І постійно стикаємося з проблемою відкорування пляшки, адже не завжди під рукою є штопор. Не важливо, де ти: вдома, в офісі, на природі або ще десь. Якщо не маєш штопора – вино не відкриєш. Таким чином, виробники вина частково втрачають своїх покупців через відсутність у них можливості «тут і зараз» насолодитися напоєм. Люди натомість вимушені купувати альтернативні напої. Достатньо зробити декілька обертів ковпачком без докладання зусиль – і корок «виходить». Justspin – це не просто окремо взятий ковпачок. Це цілий комплекс технологічних інноваційних рішень, спрямованих на вирішення декількох завдань.

Перше (ТЕХНОЛОГІЯ) – це революційне рішення у закупорюванні та відкритті винних пляшок. До того ж, на відміну від термоплівки, пляшки з нашими ковпачками не потребують прогону через піч для запікання термоплівки. Тобто вино не піддається зайвому нагріванню.

Друге (ЗАХИСТ) – це захист виробника від підробки (виробник має можливість наголошувати на тому, що його оригінальний продукт має таку унікальну технологію відкорковування пляшки).

Третє (МАРКЕТИНГ) – це поліпшена маркетингова стратегія, зокрема і завдяки додатковому місцю для брендуння. Ковпачок може бути будь-якого кольору та з будь-яким термотисненням за ескізами замовника.

Четверте (БЕЗПЕКА) – це гігієнічна безпека споживачів вина. Технологія відкорковування пляшки не передбачає безпосереднього контакту людини з корком. Корок захищений нашим ковпачком. Навіть коли ви дістаєте корок із пляшки і ставите на стіл, ви берете руками ковпачок, а не корок, який взаємодіє з вином.

Тобто переваги для бізнесу: можливість збільшити продажі своєї продукції завдяки додатковим маркетинговим елементам, зробити свою продукцію більше впізнаваною на ринку та водночас більш захищеною.

Переваги для кінцевих споживачів: зручність у відкорковуванні пляшки та гігієна споживання. Якщо зважати на нещодавнє наше минуле із COVID-19 – це не просто слова, а дуже важливі аспекти.

Наші ковпачки придатні для всіх типів класичних пляшок тихих вин, які закорковуються корком. Головне розуміти деякі технічні дані: внутрішні та зовнішні діаметри горловини пляшки та вид корка (натуральний чи синтетичний). Ковпачки Justspin працюють з усіма натуральними корками та практично з усіма синтетичними, але ж тут треба проводити експертизу. Для цього ми надаємо замовнику опитувальний лист, у якому він зазначає технічні дані своїх пляшок і тип корка, а ми проводимо дослідження на сумісність.

Наш ковпачок потрібно закрутити на пляшку. Це робиться дуже просто, навіть вручну, якщо об'єми виробництва не дуже великі. А для виробників, які виробляють багато пляшок із вином, ми надаємо технічні рішення. Це модулі, які загвинчують ковпачки на пляшку. Напівавтоматичний модуль може закрутити до 4000 ковпачків за годину. Повністю автоматичний модуль розрахований на швидкість понад 5000 одиниць за годину. Вибір відповідного модуля залежить від потужності лінії розливу. Але якою б не була лінія розливу, модулі дуже легко інтегруються в неї. Не треба переробляти лінію та змінювати технічний процес. А ось у піч для запікання термоусадочної плівки пляшка з вином не потрапляє, адже в цьому немає потреби. Ковпачок не треба нагрівати. Тому і вино захищене від вимушеного нагрівання.

З метою підвищення ефективності діяльності підприємства й отримання додаткового прибутку пропонується проєкт з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin)

3.2.1 Розрахунок зміни повної собівартості нового продукту

Розрахуємо собівартість однієї пляшки тихого вина з новим інноваційним ковпачком (Justspin).

Таблиця 3.2.1

Розрахунок калькуляції собівартості однієї пляшки вина ємністю 0,7 л

Найменування статей витрат	Одиниці вимірювання	Норма витрат на 1000 дал	Ціна за одиницю продукції, грн.	Сума, грн.
1. Сировина та основні матеріали	дал	1810	473,24	856568,02
цукор-рафінад	кг	357	151,02	53912,71
дріжджі <i>Saccharomyces cerevisiae</i>	кг	287	366,26	105115,96
2. Допоміжні матеріали:				
пектолітичеський ферментний препарат	кг	0,2	93,51	18,70
желатин	кг	0,43	148,38	63,80
бентоніт	кг	0,6	16,68	10,01

Найменування статей витрат	Одиниці вимірювання	Норма витрат на 1000 дал	Ціна за одиницю продукції, грн.	Сума, грн.
сірчистий ангідрид рідкий технічний	кг	1,13	8,11	9,17
калій серністокислий піро	кг	0,165	263,40	43,46
кислота лимонна харчова	кг	1,12	56,02	62,74
амоній фосфорнокислий двоамішаний	кг	0,34	950,00	323,00
амоній хлористий	кг	0,21	663,77	139,39
аміак водний технічний	л	21	7,02	147,50
калій залізоцинкостий 3-водний	кг	0,67	370,87	248,48
нітрілотриметилфосфорної кислоти тринатрієва сіль	кг	0,14	766,32	107,28
етикетки	шт	14285	0,30	4345,88
Ковпачки (Justspin)	шт	14285	1,07	49652231,55
сода каустична	кг	2,5	5,37	13,43
сода кальцинована	кг	10,7	8,11	86,81
винні пляшки	шт	14285	13,17	188133,45
бій стеклотари		68	13,17	895,56
Всього				50808307,95
3. Пар, вода, електроенергія та технологічні потреби				
електроенергія	Квт/ч	117,6	8,78	1032,53
пар	т	15,3	1756,00	26866,80
вода	куб.м	72,3	65,85	4760,96
Всього				32660,28
4. Основна заробітна плата				
Додаткова заробітна плата				803,02
Всього				4818,11
5. Відрахування в фонд соціального призначення (22%)				
				1059,97
6. Витрати на експлуатацію обладнання (400%)				
				16060,38
7. Загальновиробничі витрати (1000%)				
Виробнича собівартість				1320263,79
8. Адміністративні витрати (10%)				
				132026,40
9. Витрати на збут (10%)				
				132026,35
Повна собівартість				1584316,54
Прибуток	10%			158431,63
Оптова ціна				1742748,21

Найменування статей витрат	Одиниці вимірювання	Норма витрат на 1000 дал	Ціна за одиницю продукції, грн.	Сума, грн.
Акциз	114 грн/дал			114140,00
ПДВ	20%			371377,63
Відпускна				2228265,84
ТН	15%			334239,85
Роздрібна ціна				2562505,69
Ціна за пляшку ємністю 0,7 л				179,38

Транспортно-заготівельні витрати на сировину приймаються в розмірі 2% від вартості сировини й основних матеріалів: $856,57 * 0,02 = 17,13$ тис. грн.

Витрати за статтею «Сировина й основні матеріали» з урахуванням транспортно-заготівельних витрат складуть: $17,13 + 856,57 = 873,7$ тис. грн.

Приріст обсягу виробництва продукції в натуральному вираженні отримає підприємство внаслідок підвищення коефіцієнта використання виробничої потужності за рахунок виробництва продукції з новим ковпачком.

3.2.2 Всі зміни в обсязі виробництва продукції в натуральному та вартісному вираженні відобразимо у таблиці 3.2.2

Таблиця 3.2.2

Розрахунок змін в обсязі виробництва продукції в натуральному і вартісному вираженні

Найменування продукції	Добовий виробіток, дал	Річний обсяг виробництва продукції, тис дал	Діюча оптова ціна за одиницю продукції, грн	Обсяг виробленої продукції, тис. грн
	Вв	ОВв	Цв	ВПв
Вино з новим інноваційним ковпачком (Justspin)	50,94	13,25	1743	23095

Всього	50,94	13,25	1743	23095
--------	-------	-------	------	-------

Згідно з проведеним маркетинговим аналізом ринку, підприємство ТОВ «ШАБО» може задовольнити попит на наш продукт у розмірі 13,25 тис. дал. Таким чином, підприємство може підвищити обсяг виробництва на 1%. Підвищення обсягу виробництва продукції складатиме:

Новий продукт ми будемо випускати на обладнанні, яке є на підприємстві.

Капітальні інвестиції на підприємстві, що буде впроваджувати нововведення складуть:

$$KB = OK$$

де ОК – оборотні кошти, для випуску першої партії продукції (10% від реалізації продукції)

$$KB = 23095 * 0,1 = 2309,5 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо показники ефективності проекту.

$$\Delta Pr_i = Pr_i * ZOB_i$$

де ΔPr_i – приріст прибутку по i -му виду продукції, тис. дал

Pr_i – прибуток на 1000 дал i -го виду продукції

ZOB_i – загальний річний обсяг виробництва i -го виду продукції

$$\Delta Pr = 158,43 * 13,25 = 2099,2 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta ЧП = 2099,2 * (1 - 0,18) = 1721,3 \text{ тис. грн.}$$

Строк окупності інвестицій складе:

$$T = KB / \Delta ЧП$$

$$T = 2309,5 / 1721,3 = 1,34 \text{ року}$$

Наявність приросту прибутку і значення строку окупності свідчить про доцільність впровадження у виробництво нового продукту.

3.2.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проекту

Виробництво нового продукту на ТОВ «ШАБО» супроводжується збільшенням собівартості продукції на 20992 тис. грн, тому потребує додаткового інвестування в оборотні кошти 2309,5 тис. грн.

За результатами розрахунків, наведених в таблиці 3.2.3, річний приріст чистого прибутку за рахунок виробництва та реалізації додаткового обсягу продукції на складає 1721,3 тис. грн. У зв'язку з тим, що амортизація на додатковий обсяг продукції не нараховується, грошовий потік дорівнює чистому прибутку.

В таблиці 3.2.3 представлена оцінка економічної ефективності проєкту з впровадження нового продукту.

Таблиця 3.2.3

**Розрахунок показників економічної ефективності проєкту
з виробництва нового продукту**

Показники	Період реалізації проєкту, роки			усього
	0	1	2	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	2309,50			2309,50
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	2309,50			2309,50
Грошовий потік від проєкту, тис. грн	2312,00	2312,00	2312,00	4624,00
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %	32,00			
Коефіцієнт дисконтування	1,00	0,76	0,57	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	2312,00	1752,50	1005,93	5070,43
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн	2312,00	4064,50	5070,43	11446,92
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн	1721,30	1304,75	748,92	3774,97
Чистий дохід (ЧД), тис. грн	4624-2309,5			2314,50
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн	11446,92-2309,5			9137,42
Внутрішня норма доходності (IRR),%	Функція ВСД з Excel			0,43
Індекс доходності (ІД)	11446,92/2309			4,96

Період окупності (ПО), роки	2309,5/1721,3	1,3
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років	$1+(2309-2312)/1304,74$	1,00
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проєкту, %	$8265,3 / 4756,1 / 2 * 100$	87,82

Ефективність запропонованого заходу з впровадження нового продукту характеризують наступні результати оцінки:

- 1) чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить 9137,42 тис. грн;
- 2) внутрішня норма прибутковості (IRR) становить 43%, що перевищує середньозважену вартість капіталу (32%);
- 3) індекс доходності дорівнює 4,96;
- 4) інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового продукту окупляться: без врахування дисконтування – за 1,4 року, з врахуванням дисконтування – за 1,0 року;
- 5) річна рентабельність інвестицій становить 87,82%;
- 6) інвестиції в проєкт складають 2309,5 тис. грн.

Отже проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний. Результати оцінки свідчать про економічну ефективність інвестиційного проєкту впровадження проєкту з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin) на ТОВ «ШАБО».

Розрахунок впливу заходу на показники діяльності підприємства

Для відображення впливу заходу на основні показники діяльності підприємства складемо таблицю 3.2.4.

Таблиця 3.2.5

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ТОВ «ШАБО»

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)										
	Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби (нематеріальні активи)	оборотні кошти		Усього	у тому числі:								
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів	Інші витрати				
Впровадження проекту з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin) на ТОВ «ШАБО»	2309,5	-	2309,5	23095	20992	17202,5	63,86	14,04	212,8	3498,8	0	2099,2	1721,3	1,34
Усього	2309,5	-	2309,5	23095	20992	17202,5	63,86	14,04	212,8	3498,8	0	2099,2	1721,3	1,34

Таблиця 3.2.6

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «ШАБО» до та після проведення заходу

Показник	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютн е	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	3000,00	3000,00	0,00	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	2080,35	2093,60	13,25	0,64
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,69	0,70	0,01	1,14
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	790533,00	813628,00	23095,00	2,92
- у порівняних цінах, тис. грн	748926,00	772021,00	23095,00	3,08
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	811336,00	834431,00	23095,00	2,85
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	483719,50	483719,50	0,00	0,00
7. Фондовіддача, грн/грн	1,55	1,60	0,05	2,97
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	777491,50	779801,00	2309,50	0,30
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,04	1,07	0,03	2,89
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	423,00	423,00	0,00	0,00
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1770,51	1825,11	54,60	3,08
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	763077,00	784069,00	20992,00	2,75
- матеріальні витрати	424299,00	441501,50	17202,50	4,05
- витрати на оплату праці	54151,00	54214,86	63,86	0,12
- відрахування на соціальні заходи	12279,00	12293,04	14,04	0,11
- амортизація	21294,00	21506,80	212,80	1,00
- інші операційні витрати	251054,00	254552,80	3498,80	1,39
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,97	0,96	-0,01	-0,65
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,54	0,54	0,00	0,49
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	411957,00	432949,00	20992,00	5,10
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	396379,00	398478,20	2099,20	0,53
17. Чистий прибуток, тис. грн	325030,00	326751,30	1721,30	0,53
18. Рентабельність продажів, %	39,16	40,06	0,90	x
19. Рентабельність продукції, %	75,47	78,33	2,86	x

Як свідчать розрахунки, приведені в таблиці 3.2.6 в результаті реалізації заходу покращаться основні техніко-економічні показники

діяльності підприємства. Так, позитивну динаміку мають показники ефективності використання ресурсів: основних засобів (фондовіддача зростає на 5,0 коп.), персоналу (продуктивність праці збільшилася на 54,6 тис. грн.), оборотних коштів (коефіцієнт оборотності збільшився на 0,03 оберту). Також можна констатувати покращення узагальнюючих показників ефективності господарської діяльності: показник витрат на 1 грн продукції зменшиться на 1 коп., рентабельність продукції виростає на 2,86%, рентабельність продажів виростає на 0,9%. Чистий прибуток підприємства збільшиться на 1721,3 тис. грн.

Висновки до розділу 3

З метою підвищення прибутку та ефективності господарської діяльності у виноробній галузі промисловості (на прикладі ПрАТ «Одесавинпром» і ТОВ «Шабо») до реалізації були запропоновані відповідні заходи, проведені відповідні техніко-економічні розрахунки, оцінена їх ефективність та інноваційна привабливість. Розробка заходів базувалася на результатах оцінки діяльності підприємств та аналізі зовнішнього середовища. Незважаючи на загальний депресивний стан, панує тенденція чіткої спрямованості зусиль виробників на створення продукції, яка б відповідала якості й смаку наших споживачів. В цьому контексті виробництво виноробної продукції знаходиться в привабливих сегментах.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних основ формування та використання прибутку суб'єктів господарювання дало змогу отримати такі висновки та узагальнення. Економічні відносини щодо формування і використання частини доданої вартості суспільного продукту під назвою прибуток представляють собою фінансові відносини, оскільки характеризують розподільчі процеси та відображають його економічну сутність. Саме такий підхід щодо трактування економічної категорії «прибуток» є, на нашу думку, найбільш повним та узагальнюючим.

Прибуток, як економічне явище, представляє собою частину доданої вартості суспільного продукту, що формується в умовах ринкової економіки в процесі фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, з метою фінансового забезпечення простого і розширеного відтворення спожитих ресурсів і задоволення широкого спектру суспільних потреб.

Визначено, що на мікрорівні прибуток, представляючи собою різницю між доходами підприємства та його поточними витратами, є головною рушійною силою розвитку підприємства та забезпечує через різноманітні інструменти розподілу та перерозподілу реалізацію інтересів усіх зацікавлених осіб.

На прикладі двох підприємств, а саме ПрАТ «Одесавинпром» і ТОВ «Шабо» виноробної галузі промисловості, ми зробили такі висновки щодо їх виробничої діяльності.

ПрАТ «Одесавинпром» володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, але використання її різко знизилось, про що свідчить коефіцієнт використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 63%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в діючих цінах на 55%. Це дуже значне зниження обсягів виробленої продукції і нам потрібно було

з'ясувати, що ж сталося на підприємстві крім того, що зараз війна і наша країна знаходиться у важкому становищі.

В звітному році значно підвищилась ефективність використання основних засобів, про що говорить збільшення фондівіддачі з 0,22 грн/грн в базовому році до 1,08 грн/грн в звітному, тобто на кожну грошову одиницю основних засобів випуск продукції збільшився на 87 коп. Але ми звернули увагу на те що вартість основних засобів також дуже знизилась, на 92 %. Як ми з'ясували, у підприємства з'явилися нові власники. Можливо вони не наважились купувати підприємство зі старим обладнанням. Тому старі власники можливо вилучили дані основні засоби й реалізували.

Аналіз динаміки усіх показників ефективності використання виробничих ресурсів (зменшення середньорічної вартості основних засобів, коефіцієнту оборотності оборотних коштів, зменшення продуктивності праці) в цілому говорять про загальне зниження ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Одесавинпром». Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися, що цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції.

Щодо загального висновку, ми можемо сказати, що на підприємстві на разі не найкращі часи й ми прослідковуємо зниження ефективності виробництва та економічного потенціалу підприємства, тобто бази його економічного розвитку. Потрібно вжити якихось інноваційних заходів щоб покращити ситуацію на підприємстві.

При ретельному аналізі ТОВ «Шабо» ми зробили наступні висновки. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, але використання її знизилось, про що свідчить коефіцієнт використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 18%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 13%.

В звітному році знизилась ефективність використання основних засобів, оборотність оборотних коштів й продуктивність праці, але не набагато. Коефіцієнти рентабельності продажів й продукції мають високе значення, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства. Це також свідчить про ефективне використання власних і залучених коштів фірми та доцільність заходів, застосованих у виробництві.

Для ПрАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» ми запропонували впровадження установки з керамічною мембраною мікрофільтрації фірми BTS Engineering (модель BTS-MF5000) для виробництва білого вина.

Це фільтрувальне обладнання (для етапу фільтрації, що дозволяє уникнути попадання в кінцевий продукт винного каменю, механічних суспензій, дріжджових опадів, різних мікроорганізмів).

Дана установка застосовується для стерильного розливу одержаного вина. Дане обладнання дозволяє відмовитися від теплової обробки напою перед розливом, відповідно зберегти максимально повноцінний його смак і аромат.

Купуючи та впроваджуючи якісне технологічне виноробне обладнання, виробник отримує цілу низку переваг: вино виняткової якості, зниження рівня трудовитрат (всі процеси виконуються автоматично, вимагаючи лише контролю з боку людини), підвищена продуктивність (можливість переробки великих обсягів сировини), відповідно, збільшений прибуток.

Використовуючи у своєму виробництві якісне технологічне сучасне обладнання, можна отримати кінцевий продукт, який радуватиме найвибагливіших і найвибагливіших споживачів. Таким чином, розширення клієнтської бази також включається до списку переваг придбання та впровадження у виробництво автоматизованого комплексу.

Мікрофільтраційна установка для освітлення вина за допомогою керамічних мембран передбачає фільтрування в один захід. Вона забезпечує високу ступінь очищення дріжджів і мікроорганізмів, танінового гелю, поліфенольних речовин і макромолекулярних білків. Фільтрування

проводиться в закритих трубопроводах, що запобігає окисленню вина киснем. Установка виготовлена з корозійностійкої нержавіючої сталі, що забезпечує надійну і стабільну роботу, тривалий термін служби мембрани. Продукція, що поставляється: керамічна мембрана, модуль, циркуляційний насос і насос що подає, регулюючий клапан, зворотний клапан, НМІ, шафа управління, рама.

Загальний розмір інвестицій склав 3428,9 тис. грн. Проєктом передбачається виробництво 4520 дал продукції вартістю 5760 тис. грн, що потребуватиме додаткових витрат на суму 3224,5 тис. грн (матеріальних 3224,5 тис. грн, оплата праці 253,9 тис. грн, відрахування на соціальні заходи 55,9 тис. грн, амортизація 421,2 тис. грн, інші витрати (витрати на збут та витрати, пов'язані з ремонтом (поточним) та експлуатацією основних засобів) 436,9 тис. грн. Чистий прибуток підприємства збільшиться на 1121,4 тис. грн або на 17% у порівнянні зі звітним роком, при цьому чистий дохід від реалізації продукції збільшиться на 5760 тис. грн або на 4%, а собівартість реалізованої продукції – на 4392 тис. грн або на 3%. У зв'язку з цими змінами витрати на 1 грн знизяться на 1 копійку, а матеріалоемність зменшиться на 0,58%.

В проєктному році підприємство отримає чистий прибуток 7616,6 тис. грн. Відповідно відбудуться позитивні зміни показників рентабельності: на 0,59% збільшиться рентабельність продажів та на 0,67% – рентабельність продукції.

В результаті впровадження запропонованого заходу фондівіддача збільшиться на 4 копійки або на 3,2%, продуктивність праці 1 працівника на 3%.

Покращення техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром» після впровадження заходу свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства від реалізації інвестиційного проєкту.

Впровадження даного проєкту виробництва економічно обґрунтовано.

Для ТОВ «ШАБО» ми запропонували впровадження проєкту з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin).

Впровадження інноваційних технологічних рішень у різних галузях допомагає не тільки привернути увагу нових клієнтів, а й полегшити певні аспекти життя споживачам. Галузь виробництва напоїв – не виняток.

Ми знаємо, що **ШАВО – це сила бренду вина України**

Понад 500 нагород з найавторитетніших конкурсів світу, серед яких Decanter Wine Awards, Mundus Vini, New York IWC та інші. А в 2021 Україна вперше завоювала два золоті на лондонському Decanter, саме завдяки Chardonnay Shabo Grande Reserve 2015 і Cabernet Shabo Grande Reserve 2017, які отримали 95 балів із 100.

Експортується продукція до 22 країн світу.

Почесне місце у найвідомішому Музеї вина у Бордо.

Представленість у винній карті ресторанів Michelin через ексклюзивність українського теруару та сортів.

Участь в унікальній презентації найкращих вин світу в паризькому готелі George V.

Уявіть, наскільки зручніше купити пляшку вина з ковпачком-штопором і мати змогу її відкрити будь-де без використання окремого штопора. Або ж як зручно, коли виробники пропонують напої у пляшці, по якій не стікають краплі. Ці та інші інновації пропонує українська компанія «Еффо Пак». І всі ці технології для виробників напоїв – новинка на світовому ринку.

Особливість та інноваційність ковпачка Justspin полягає в тому, що це єдина у світі альтернатива для відкорування класичних пляшок із корком без застосування штопора. А штопор, між іншим, століттями був єдиним ключем до улюбленого напою. Назва ковпачка з'явилася випадково. Люди завжди говорили про маркетинговий хід – «просто обертайся». Англійською

мовою це звучить як «just spin». Тому прийняли рішення поєднати ці два слова, щоб вийшла проста назва для ковпачка-штопора – Justspin.

Це ковпачок циліндричної форми, який має різьбу та вихідне вікно, через яке виходить корок, вставлений у горловину пляшки.

Перше (ТЕХНОЛОГІЯ) – це революційне рішення у закупорюванні та відкритті винних пляшок. До того ж, на відміну від термоплівки, пляшки з нашими ковпачками не потребують прогону через піч для запікання термоплівки. Тобто вино не піддається зайвому нагріванню.

Друге (ЗАХИСТ) – це захист виробника від підробки (виробник має можливість наголошувати на тому, що його оригінальний продукт має таку унікальну технологію відкорковування пляшки).

Третє (МАРКЕТИНГ) – це поліпшена маркетингова стратегія, зокрема і завдяки додатковому місцю для брендуння. Ковпачок може бути будь-якого кольору та з будь-яким термотисненням за ескізами замовника.

Четверте (БЕЗПЕКА) – це гігієнічна безпека споживачів вина. Технологія відкорковування пляшки не передбачає безпосереднього контакту людини з корком. Корок захищений нашим ковпачком. Навіть коли ви дістаєте корок із пляшки і ставите на стіл, ви берете руками ковпачок, а не корок, який взаємодіє з вином.

Тобто переваги для бізнесу: можливість збільшити продажі своєї продукції завдяки додатковим маркетинговим елементам, зробити свою продукцію більше впізнаваною на ринку та водночас більш захищеною.

Переваги для кінцевих споживачів: зручність у відкорковуванні пляшки та гігієна споживання. Якщо зважати на нещодавнє наше минуле із COVID-19 – це не просто слова, а дуже важливі аспекти.

Наші ковпачки придатні для всіх типів класичних пляшок тихих вин, які закорковуються корком. Головне розуміти деякі технічні дані: внутрішні та зовнішні діаметри горловини пляшки та вид корка (натуральний чи синтетичний). Ковпачки Justspin працюють з усіма натуральними корками та практично з усіма синтетичними, але ж тут треба проводити експертизу.

Напівавтоматичний модуль може закрутити до 4000 ковпачків за годину. Повністю автоматичний модуль розрахований на швидкість понад 5000 одиниць за годину. Вибір відповідного модуля залежить від потужності лінії розливу. Але якою б не була лінія розливу, модулі дуже легко інтегруються в неї. З метою підвищення ефективності діяльності підприємства й отримання додаткового прибутку пропонується проєкт з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin)

Результати заходу

Виробництво нового продукту на ТОВ «ШАБО» супроводжується збільшенням собівартості продукції на 20992 тис. грн, тому потребує додаткового інвестування в оборотні кошти 2309,5 тис. грн.

За результатами розрахунків, річний приріст чистого прибутку за рахунок виробництва та реалізації додаткового обсягу продукції складає 1721,3 тис. грн. У зв'язку з тим, що амортизація на додатковий обсяг продукції не нараховується, грошовий потік дорівнює чистому прибутку.

Ефективність запропонованого заходу з впровадження нового продукту характеризують наступні результати оцінки:

- 1) чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить 9137,42 тис. грн;
 - 2) внутрішня норма прибутковості (IRR) становить 43%, що перевищує середньозважену вартість капіталу (32%);
 - 3) індекс доходності дорівнює 4,96;
 - 4) інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового продукту окупляться: без врахування дисконтування – за 1,3 року, з урахуванням дисконтування – за 1,0 рік;
 - 5) річна рентабельність інвестицій становить 87,82%;
 - 6) інвестиції в проєкт складають 2309,5 тис. грн.
- Отже проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний.

Результати оцінки свідчать про економічну ефективність інвестиційного проєкту впровадження проєкту з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin) на ТОВ «ШАБО».

Резюмуючи весь викладений матеріал, можна зробити висновок, що поставлені в роботі завдання є виконаними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павленко Р. В. Теорії прибутку минулого сторіччя. *Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць*. 2015. № 1–2. С. 215–216.
2. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Тернопіль: ТЗОВ «Техно-граф», 2017. 624 с.
3. Майборода О. Є., Сукрушева Г. О. , Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. 2017. №10.С. 310–313.
4. Економічна енциклопедія: у трьох томах / Редкол. : С.В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. Київ: Академія, 2012. 952 с.
5. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економічних учень: навч. посіб. 3-тє вид., випр. Київ: Знання–Прес, 2012. 514 с.
6. Історія економічних учень: підручник: у 2 ч. / За ред. В.Д. Базилевича. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2015. 567 с.
7. Башнянин Г. І., Лазур П. Ю. Політична економія: підруч. для студ. екон. вищ. навч. закл. Київ: Ніка–Центр; Ельга, 2022. 527 с.
8. Гавриш А.О. Економічна сутність та роль прибутку в ринкових умовах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів природокористування України*. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес.2011. Вип. 168, Ч.2. С. 233–238.
9. Господарський кодекс України: Закон України від 06.01.2003 № 436–IV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.10.2023).
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»: положення Міністерства фінансів України N 87 від 31.03.99 (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99#Text> (дата звернення: 15.10.2023).
11. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємств: підручник.

Київ: Либідь, 2020. 384 с.

12. Данилюк М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: ЦНП, 2014.
13. Матюшенко І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: ЦНП, 2013. 320 с.
14. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Київ: КНЕУ, 2019. 437 с.
15. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 528 с.
16. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 460 с.
17. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. Київ: Центр навч. літератури, 2006. 488 с.
18. Бородіна Є. І. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Либідь, 2014. 324 с.
19. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 668 с.
20. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012.
21. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств : підручник. Київ: Київ.нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
22. Чухрай Н.І. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення: Моногр. Львів: Вид-во НУ “Львів. політехніка”, 2002. 316 с.
23. Россоха В. В. Методика оцінювання потенціалу інновацій *Актуальні проблеми економіки*. 2005. №5(47). С. 68–75.
24. Вагонова О. Г., Госалова С. В., Терехов Є. В. Сучасний стан інноваційної діяльності на промислових підприємствах України *Економіка підприємства. Економічний вісник*, 2020, №3. С. 189-194. URL:

https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/3/EV20203_189-196.pdf (дата звернення 14.11.23).

25. Global Innovation Index 2022. *Global Innovation Index* : веб-сайт. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf (дата звернення 18.11.23).

26. Крилов Д.В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10285> DOI:[10.32702/2307-2105-2022.5.8](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.8) (дата звернення: 21.11.2023).

27. Знищені виноградники, вкрадені росіянами колекції вин: як війна впливає на виноробну галузь. Економічна правда. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/22/698313/> (дата звернення 14.09.2023).

28. ПрАТ «Одесавинпром» тепер належить до винного холдингу PRESTIGE GROUP. Виноробство Новини Журнал «Напої. Технології та Інновації» 24.04.2023 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://techdrinks.info/prat-odesavynprom-nalezhyt-do-vynnogo-holdyngu-prestige-group/> (дата звернення 01.11.2023).

29. Офіційний сайт ТОВ "Промислово-торговельна компанія Шабо" URL: https://clarity-project.info/edr/32751876/finances?current_year=2022 (дата звернення 03.11.2023).

30. Реалізація промислової продукції за видами за 2020.2021 рік https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_gppvr_u.html (дата звернення 25.11.2023).

31. Інноваційні технології від компанії «Еффо Пак» для виробників напоїв Виноробство Новини Журнал «Напої. Технології та Інновації» 04.07.2023.

32. Кулаковська Т.А. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика економічного аналізу діяльності

підприємств» спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання. Одеса: ОНАХТ, 2018. 74 с.

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра економіки промисловості



ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему: *«Формування та використання прибутку на підприємствах виноробної галузі»*

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувач _____ Драган Д.О.

Керівник _____ проф., д.е.н. Самофатова В. А.

Одеса – 2023 рік

ЗМІСТ

1. Таблиця 1. Трактуння поняття «прибутковість» деякими авторами
2. Таблиця 2. Види прибутку підприємства
3. Рис. 1. Класифікація прибутку за видами діяльності
4. Рис. 2. Види рентабельності
5. Рис. 3. Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств
6. Рис. 4 Динаміка обсягу виробництва винограду в Україні 2017-2021 рр.
7. Рис. 5 Динаміка обсягу виробництва вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал
8. Рис. 6 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал
9. Рис. 7 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. грн
10. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром»
11. Таблиця 4. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Одесавинпром»
12. Таблиця 5. Техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Одесавинпром» до і після впливу заходу
13. Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «ШАБО»
14. Таблиця 7. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «ШАБО»
15. Таблиця 8. Техніко-економічні показники діяльності ТОВ «ШАБО» до і після впливу заходу

Трактування поняття «прибутковість»

Автор	Прибутковість - це:
Р.Р. Антонюк	стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, що полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами в розмірі, достатньому для ефективного подальшого функціонування
М.Ф. Огійчук	вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку)
Т.В. Осипова	основою прибутковості є сам прибуток, який у цілому й визначає результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Тому прибуток зображає її результати
Л.Ю. Кучер	між прибутком і прибутковістю є тісний діалектичний взаємозв'язок: прибуток – це показник для зображення економічного ефекту в абсолютних показниках, а прибутковість – показник для зображення економічної ефективності діяльності суб'єкта господарювання
С.В. Мочерний	прибутковість суб'єкта треба розглядати з двох аспектів: по-перше, як прибутковість усього підприємства щодо всього авансованого капіталу, яка визначається нормою прибутку: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу; по-друге, як прибутковість виготовлення окремої партії товарів, яка вимірюється відношенням прибутку до собівартості товарів
О.В. Хмелевський	стан підприємства, що вказує на його здатність здійснювати рентабельну діяльність, забезпечувати платоспроможність, генерувати прибуток, на основі чого забезпечувати стабільність зростання та майбутній інноваційно-інвестиційний розвиток

Види прибутку підприємства

Класифікаційна ознака	Види прибутку
Види діяльності	1. Прибуток від звичайної діяльності: - від операційної діяльності; - від фінансової діяльності; - від інвестиційної діяльності 2. Прибуток від надзвичайної діяльності
Порядок розрахунку	1. Валовий прибуток 2. Прибуток від операційної діяльності 3. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування 4. Прибуток від звичайної діяльності 5. Чистий прибуток
Зміст складових прибутку	1. Валовий прибуток 2. Операційний прибуток 3. Маржинальний прибуток
Період формування	1. Прибуток попереднього періоду 2. Прибуток звітного періоду 3. Прибуток планового періоду
Характер використання чистого прибутку	1. Капіталізований прибуток 2. Спожитий прибуток
Ступінь використання	1. Розподілений прибуток 2. Нерозподілений прибуток

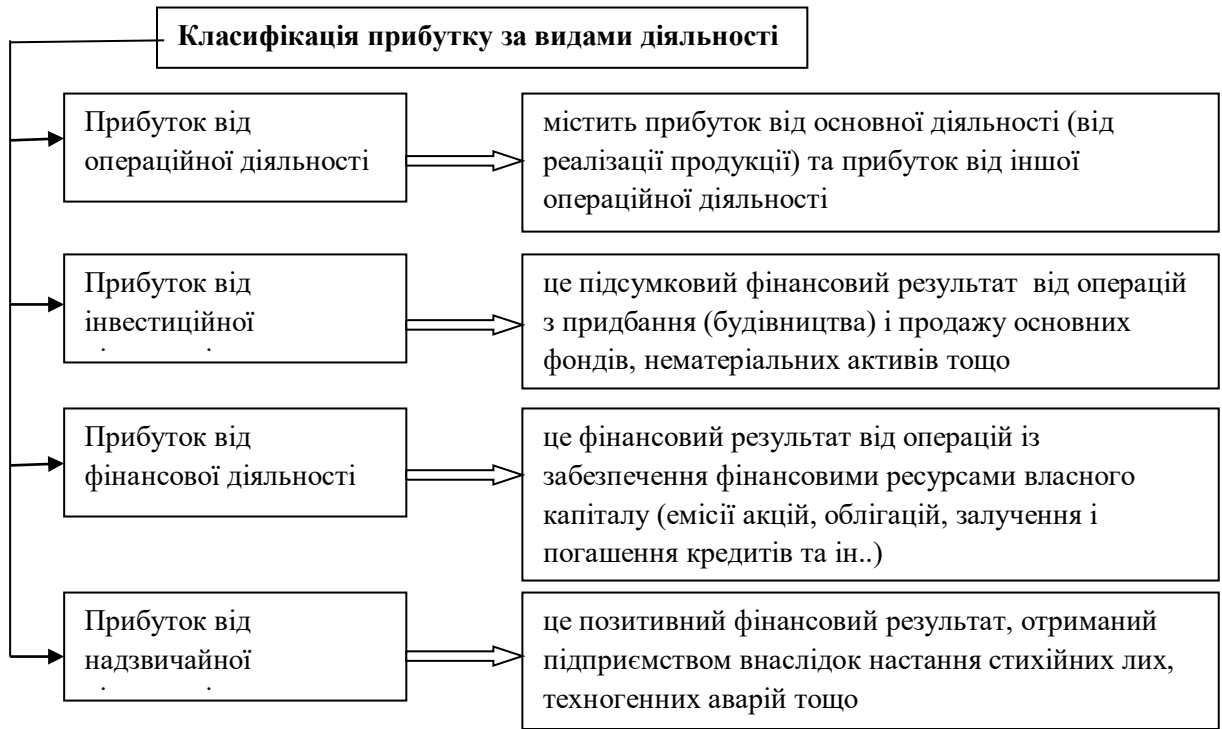


Рис. 1. Класифікація прибутку за видами діяльності

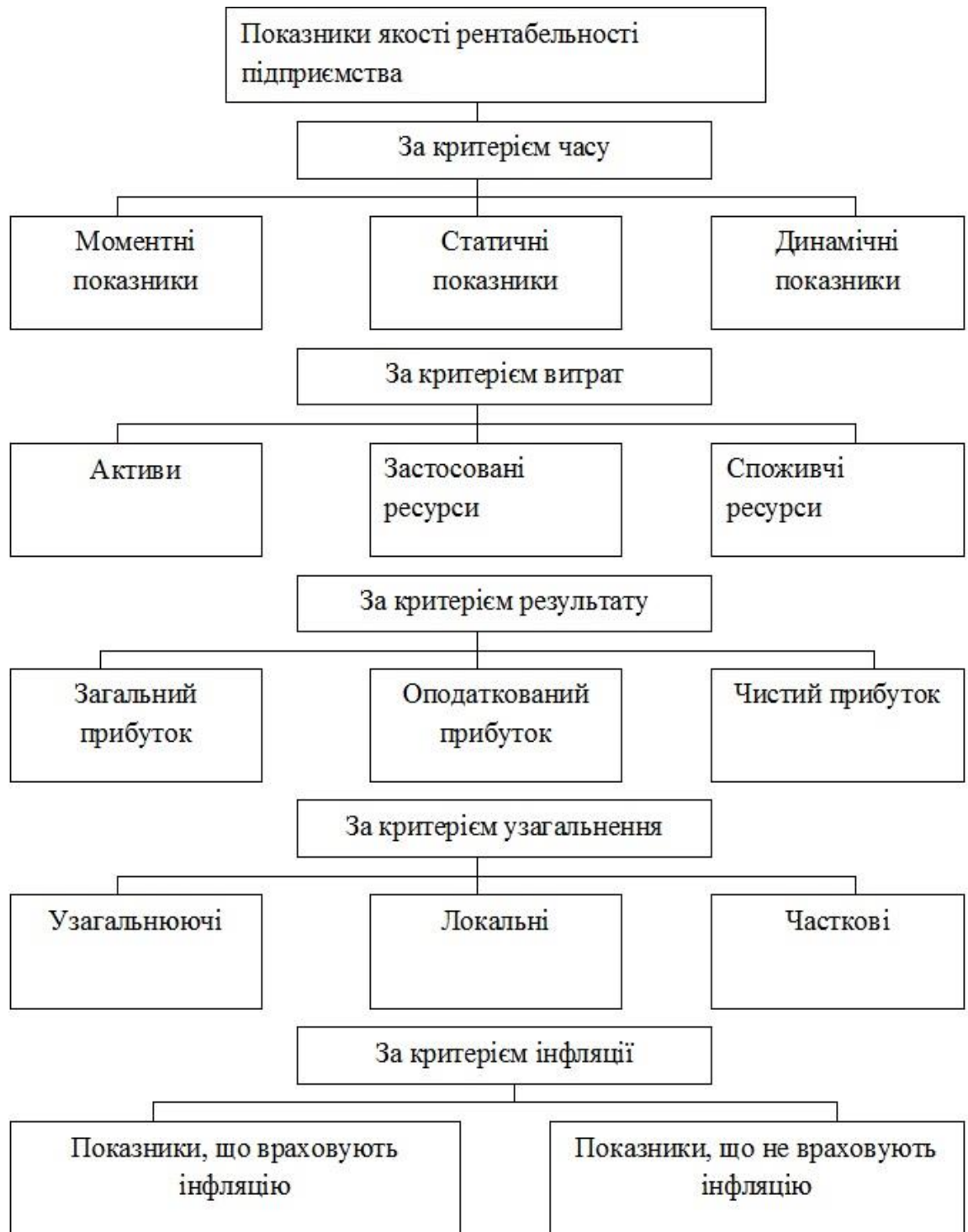


Рис. 2. Види рентабельності



Рис. 3. Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств

Обсяги виробництва винограду в Україні, тис. т



Джерело: за даними Держстат, оцінка Pro-Consulting

Рис. 4 Динаміка обсягу виробництва винограду в Україні 2017-2021 рр.

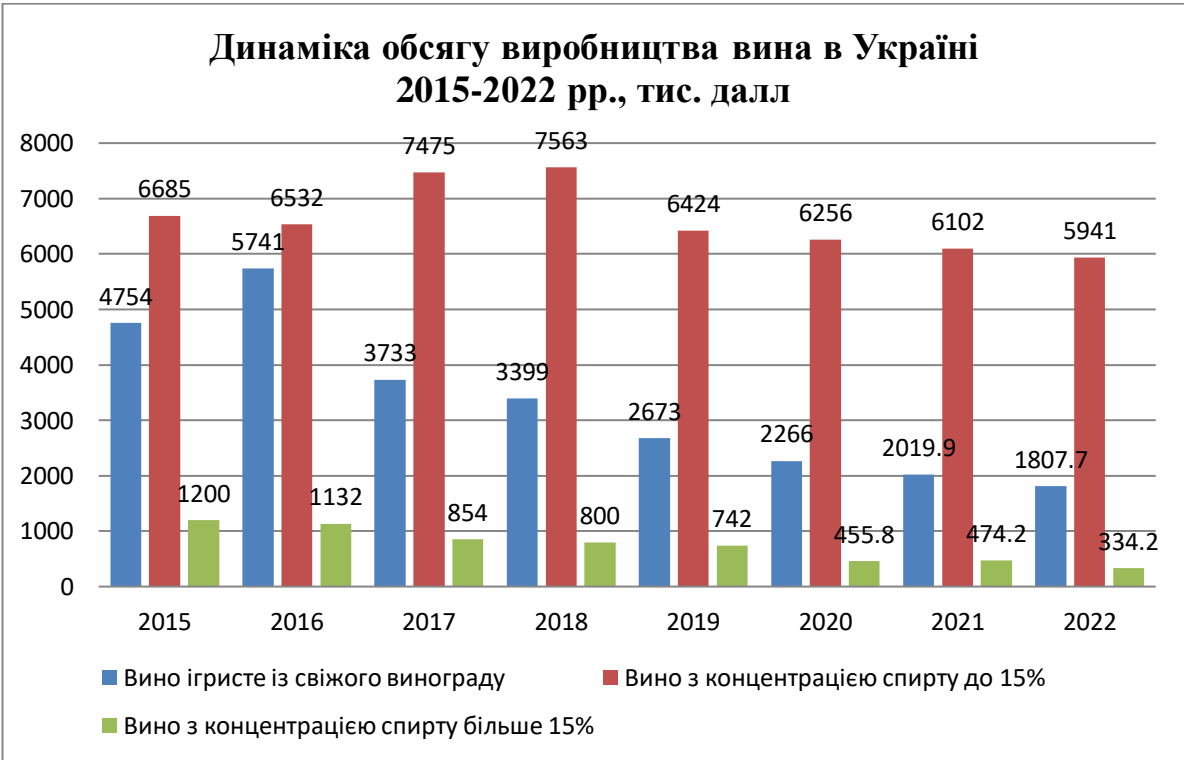


Рис. 5 Динаміка обсягу виробництва вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал



Рис. 6 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. дал



Рис. 7 Динаміка обсягу реалізації ігристого вина в Україні 2015-2022 рр., тис. грн

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	1400,00	1400,00	0,00	x
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	784,30	293,60	-490,70	-62,57
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,56	0,21	-0,35	x
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	291600,00	132169,00	-159431,00	-54,67
- у порівняних цінах, тис. грн	291600,00	109159,45	-182440,55	-62,57
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	341508,00	137059,00	-204449,00	-59,87
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1349778,50	100892,50	-1248886,00	-92,53
7. Фондовіддача, грн/грн	0,22	1,08	0,87	400,82
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	260490,50	388448,00	127957,50	49,12
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,31	0,35	-0,96	-73,09
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	177,00	98,00	-79,00	-44,63
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1647,46	1113,90	-533,56	-32,39
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	307425,00	129125,00	-178300,00	-58,00
- витрати на оплату праці	258769,00	102364,00	-156405,00	-60,44
- витрати на оплату праці	13388,00	8400,00	-4988,00	-37,26
- відрахування на соціальні заходи	3347,00	1956,00	-1391,00	-41,56
- амортизація	10278,00	5185,00	-5093,00	-49,55
- інші операційні витрати	21643,00	11220,00	-10423,00	-48,16
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,05	0,98	-0,08	-7,33
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,89	0,77	-0,11	-12,72
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	324200,00	129138,00	-195062,00	-60,17
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	17308,00	7921,00	-9387,00	-54,24
17. Чистий прибуток, тис. грн	14192,56	6495,22	-7697,34	-54,24
18. Рентабельність продажів, %	4,16	4,74	0,58	x
19. Рентабельність продукції, %	4,38	5,03	0,65	x

Вплив заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПРАТ «Одесавинпром»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)									
	Всього	у тому числі в		Вироблена продукція, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чистий прибуток, тис. грн	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності інвестицій, років
		Основні засоби	Оборотні кошти		Всього	у тому числі:							
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних засобів, витрати на поточний ремонт та експлуатацію основних засобів	Інші витрати			
Впровадження установки з керамічною мембраною мікрофільтрації для виробництва білого вина фірми BTS Engineering (модель BTS-MF5000)	3428,9	2106,0	1322,9	5760,0	4392,4	3224,5	253,9	55,9	421,2	436,9	1121,4	2	3,1

Таблиця 5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Одесавинпром» до та після проведення заходу

Показник	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	1400,00	1400,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	293,60	297,14	3,54	1,21
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,21	0,21	0,00	х
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	132169,00	137929,00	5760,00	4,36
- у порівняних цінах, тис. грн	109159,45	114919,45	5760,00	5,28
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	137056,00	142816,00	5760,00	4,20
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	100892,50	102998,50	2106,00	2,09
7. Фондовіддача, грн/грн	1,08	1,12	0,04	3,31
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	388448,00	1322,90	1322,90	0,34
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,25	107,96	106,71	8536,54
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	98,00	100,00	2,00	2,04
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1113,90	1149,19	35,29	3,17
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	129125,00	133517,40	4392,40	3,40
- матеріальні витрати	102364,00	105588,50	3224,50	3,15
- витрати на оплату праці	8400,00	8653,90	253,90	3,02
- відрахування на соціальні заходи	1956,00	2011,90	55,90	2,86
- амортизація	5185,00	5606,20	421,20	8,12
- інші операційні витрати	11220,00	11656,90	436,90	3,89
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,98	0,97	-0,01	-1,22
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,77	0,77	0,00	-0,58
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	129138,00	133530,40	4392,40	3,40
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	7921,00	9285,60	1364,60	17,23
17. Чистий прибуток, тис. грн	6495,22	7616,62	1121,40	17,27
18. Рентабельність продажів, %	4,74	5,33	0,59	х
19. Рентабельність продукції, %	5,03	5,70	0,67	х

Таблиця 6

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія ШАБО»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	3000,00	3000,00	0,00	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	2532,30	2080,35	-451,95	-17,85
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,84	0,69	-0,15	x
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	911628,00	790533,00	-121095,00	-13,28
- у порівняних цінах, тис. грн	911628,00	748926,00	-162702,00	-17,85
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	942028,00	811336,00	-130692,00	-13,87
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	478982,00	483719,50	4737,50	0,99
7. Фондовіддача, грн/грн	1,90	1,55	-0,35	-18,65
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	803607,50	777491,50	-26116,00	-3,25
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,17	1,04	-0,13	-10,98
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	452,00	423,00	-29,00	-6,42
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	2016,88	1770,51	-246,37	-12,22
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	925783,00	763077,00	-162706,00	-17,57
- матеріальні витрати	439614,00	424299,00	-15315,00	-3,48
- витрати на оплату праці	68650,00	54151,00	-14499,00	-21,12
- відрахування на соціальні заходи	15027,00	12279,00	-2748,00	-18,29
- амортизація	25876,00	21294,00	-4582,00	-17,71
- інші операційні витрати	376616,00	251054,00	-125562,00	-33,34
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,02	0,97	-0,05	-4,95
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,48	0,54	0,05	11,30
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	483895,00	414957,00	-68938,00	-14,25
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	458133,00	396379,00	-61754,00	-13,48
17. Чистий прибуток, тис. грн	375669,06	325030,78	-50638,28	-13,48
18. Рентабельність продажів, %	39,88	40,06	0,18	x
19. Рентабельність продукції, %	77,63	78,33	0,69	x

Таблиця 7

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ТОВ «ШАБО»

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)										
	Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби (нематеріальні активи)	оборотні кошти		Усього	у тому числі:								
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів	Інші витрати				
Впровадження проєкту з виробництва тихого вина, закупореного інноваційним ковпачком (Justspin) на ТОВ «ШАБО»	2309,5	-	2309,5	23095	20992	17202,5	63,86	14,04	212,8	3498,8	0	2099,2	1721,3	1,34
Усього	2309,5	-	2309,5	23095	20992	17202,5	63,86	14,04	212,8	3498,8	0	2099,2	1721,3	1,34



Таблиця 8

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «ШАБО» до та після проведення заходу

Показник	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютн е	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.дал	3000,00	3000,00	0,00	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тис.дал	2080,35	2093,60	13,25	0,64
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,69	0,70	0,01	1,14
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	790533,00	813628,00	23095,00	2,92
- у порівняних цінах, тис. грн	748926,00	772021,00	23095,00	3,08
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	811336,00	834431,00	23095,00	2,85
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	483719,50	483719,50	0,00	0,00
7. Фондовіддача, грн/грн	1,55	1,60	0,05	2,97
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	777491,50	779801,00	2309,50	0,30
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,04	1,07	0,03	2,89
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	423,00	423,00	0,00	0,00
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1770,51	1825,11	54,60	3,08
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	763077,00	784069,00	20992,00	2,75
- матеріальні витрати	424299,00	441501,50	17202,50	4,05
- витрати на оплату праці	54151,00	54214,86	63,86	0,12
- відрахування на соціальні заходи	12279,00	12293,04	14,04	0,11
- амортизація	21294,00	21506,80	212,80	1,00
- інші операційні витрати	251054,00	254552,80	3498,80	1,39
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,97	0,96	-0,01	-0,65
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,54	0,54	0,00	0,49
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	411957,00	432949,00	20992,00	5,10
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	396379,00	398478,20	2099,20	0,53
17. Чистий прибуток, тис. грн	325030,00	326751,30	1721,30	0,53
18. Рентабельність продажів, %	39,16	40,06	0,90	x
19. Рентабельність продукції, %	75,47	78,33	2,86	x